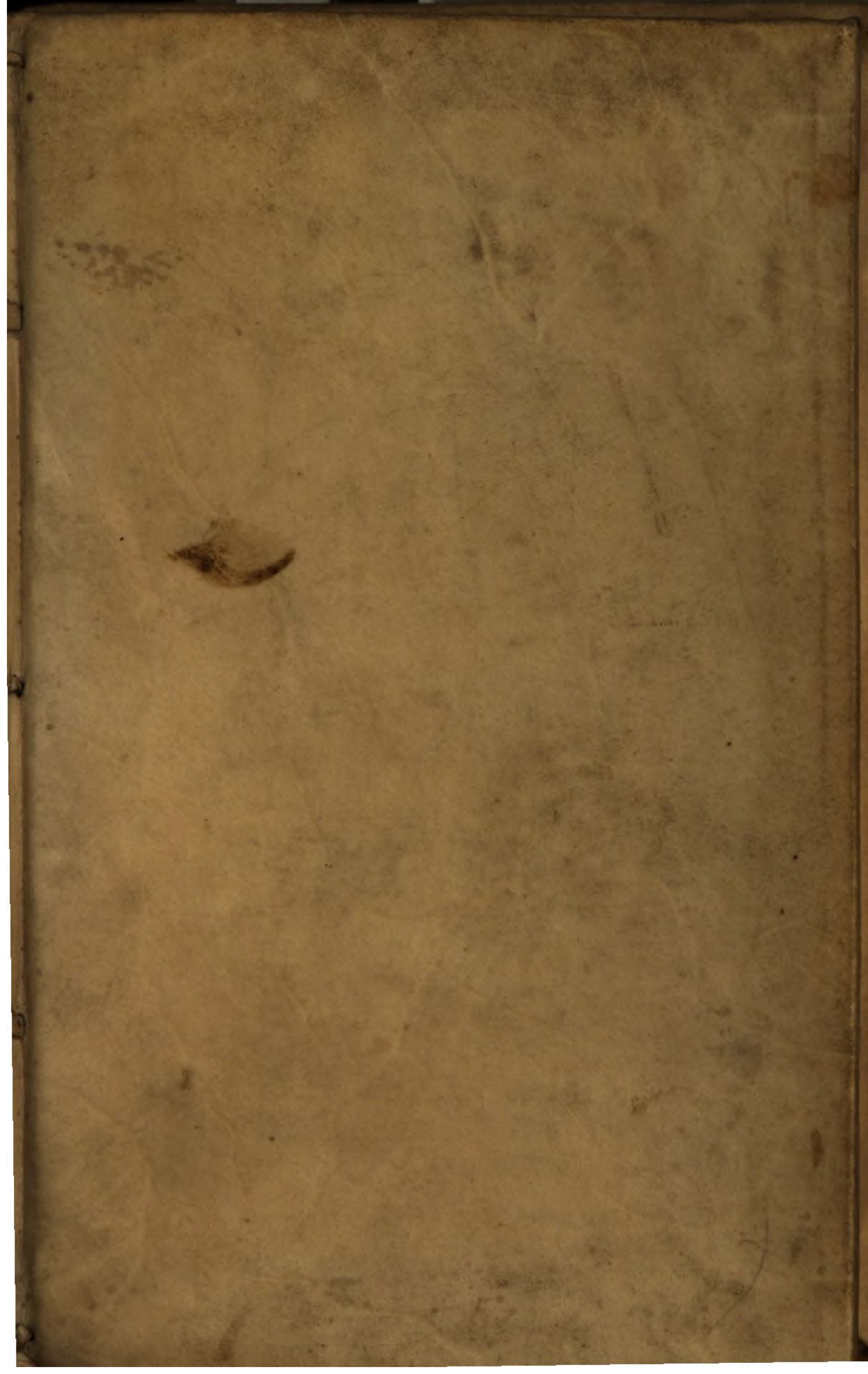
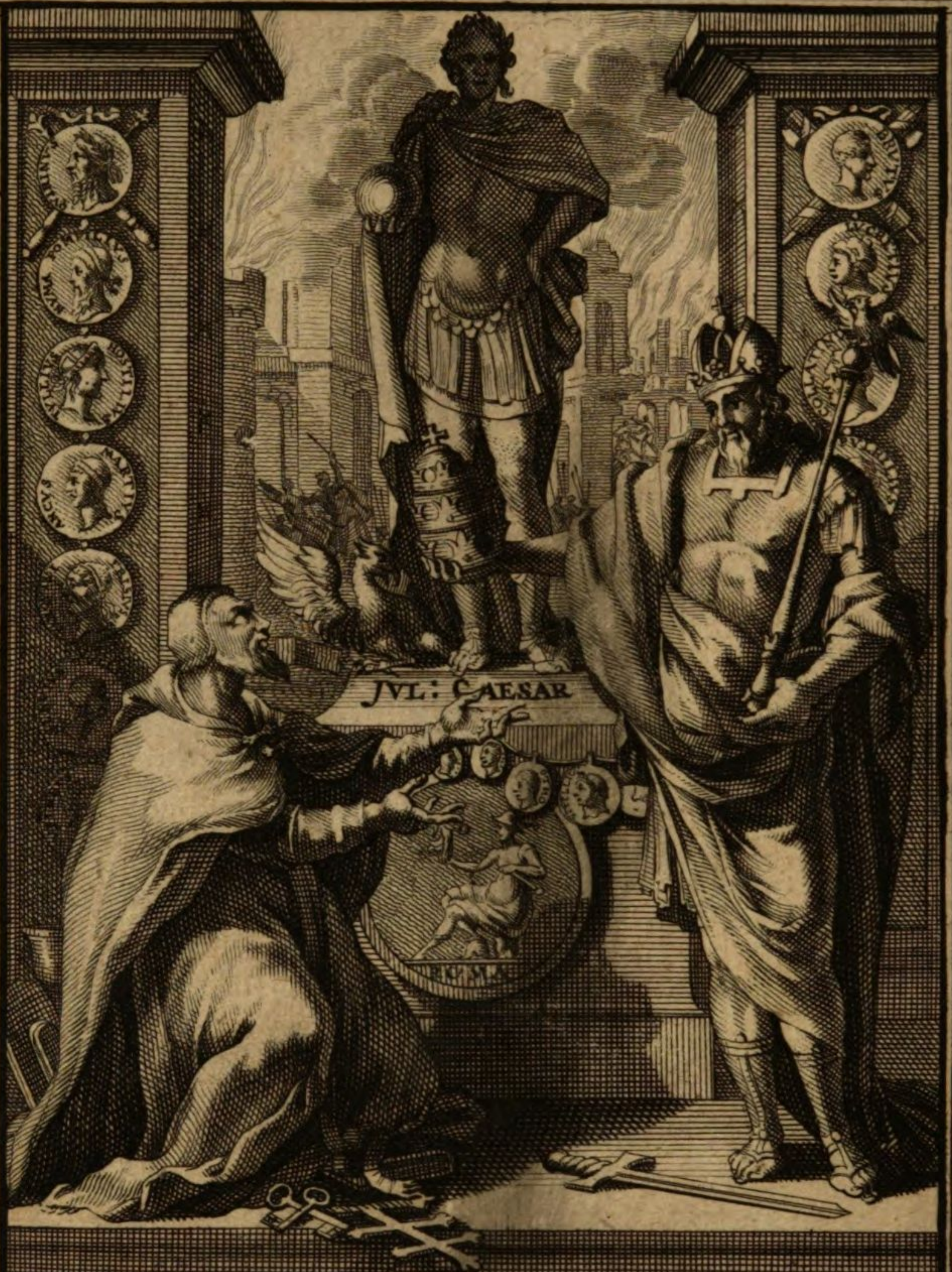

8 H. ant. 379

Duplum Bibliothecae
Regiae Monachii.

Faint, illegible handwriting, possibly a signature or title.

G: vander MVELEN
DISSERTATIO
De
ORTV et INTERITV
Imperii Romani.

DISSERTATIO

D E

ORTU ET INTERITU IMPERII ROMANI,

Qua examinatur

*Nobilis illa, ut eam vocat merito summus
GROTIUS, cum apud Historicos, tum etiam JCtos tra-
ctata quaestio, an ea, quae olim fuerint Romani Imperii,
jam sint Germanici regni, propter translationem Imperii
Romani in Carolum M. factam; vel an nulla transla-
tio ejusmodi facta, sed, populo Romano eodem ho-
die, qui olim fuit, penes eundem quoque im-
perium mansisse dicendum, tanquam pe-
nes corpus, in quo esset ac viveret.*

AUCTORE

G. VANDERMUELEN,

D. d'Oudbrouckhuysen &c.

ULTRAJECTI,

Apud **GUL. VANDE WATER.**

CLC. LCC. XCVIII.

P R A E F A T I O.

Fortunam in omni re dominari, inveterata & constans apud omnes fere gentes, a veri Dei, id est, supremi numinis, cuncta moderantis, cognitione alienas, invaluit opinio. Quamobrem rerum domina vocatur à Cicerone pro Marcello. Propterea quod tot subiti & inopinati rerum eventus, tot mutationes & vicissitudines, quibus res humanas obnoxias perspiciebant, aliunde derivari non posse ipsis videbantur, quam ab ejusmodi principio, quod & ipsum inconstans & mutabile, brutum ac cæcum quid sua oporteret esse natura, nec futura prævidens, nec aliquid cernens, quo sese cum ratione applicet. Quamobrem quorundam stupiditatem eo processisse audaciæ ex veterum monumentis constat

*

stat

P R Æ F A T I O.

stat, ut negare non erubescerent, Deos sese rebus humanis immiscere, vel earum cura affici aut tangi, sed ad astra & fata sive cæcam fortunam transferrent, quæ nisi divina regerentur sapientia, brevi omnia ad primum Chaos, id est, omnium rerum confusionem, reverterentur. Sic omnia fortuito ferri agitarique sibi relicta, & a Diis quasi destituta, in vulgus disseminare, & omnium animos impiissima & fœdissima hac doctrina imbueri & quasi contaminare, inter omnes Gentilium Philosophos pessimum Epicurum nisum fuisse, neminem latere potest, qui diligenter ejus examinaverit dogmata, a scriptoribus literis consignata. Nec ab eo aliena, quæ Lucretius, istiusmodi inopinatos eventus, & subitas rerum mutationes fortunæ, omnia gubernantis, vim esse statuens, canit lib. 5. vers. 105. & seqq.

Sed

P R Æ F A T I O.

Sed tamen effabor ; dictis dabit
ipsa fidem res

Forfitan, & graviter terrarum mo-
tibus orbis

Omnia conquassari in parvo tem-
pore cernes.

Quod procul a nobis flectat for-
tuna gubernans.

*Sic apud Euripidem Thaltbybius,
Hecubæ post captam excisamque
Trojam, tristia mariti liberorum-
que fata & miseros casus, quibus-
cum luctandum, & tot ærumnas,
quibus premebantur, videns, in
ejusmodi prorumpit verba*

Ω Ζεῦ τί λέξω; πότερά σ' ἀνθρώπους ὄρᾱν;

Ἡ δ' ὄξαν ἄλλως τήνδε κεκτῆσθαι μάτην

Ψευδῇ δοκῶντας δαιμόνων εἶναι γένεσθαι

Τύχην δε πάντα τ' ἀν βροτοῖς ἐπισκοπεῖν.

Tal. O Juppiter quid dicam? utrum
te homines respicere?

An illos opinionem temere hanc
habere frustra

*

2

Fal-

P R Æ F A T I O.

Falsam, existimantes esse Deorum
genus,

Fortunam vero omnia mortalia
gubernare.

*Quamobrem Apulej. lib. 1. Næ, tu
fortunarum lubricas ambages & in-
stabiles incursiones, & reciprocas
vicissitudines ignoras. Eadem ra-
tione motus Cebes Thebanus Phi-
losophus, fortunam depinxit insi-
stentem lapidi mobili & rotundo,
ut doceret mortales, quemadmodum
ipsa rerum gubernatrix instabilis,
ita quoque omnia humana, quæ
eadem moderatur, fluxa esse, at-
que variis mutationibus jactari.
Hinc volubilem, vagam, incertam,
variā, inconstantem a plerisque
vocari testatur ad Cæs. Vespasian.
Plin. Sed merito exclamare licet,
o cæca hominum pectora, & admi-
randam stupiditatem! Hi ipsi subi-
ti & inopinati rerum eventus, tot
mutationes & vicissitudines, qui-
bus*

P R Æ F A T I O.

bus exposita omnia sublunaria cernimus, nihil aliud sunt, quam tot indicia & testimonia immutabilis naturæ cursus, & certi ac perpetui ordinis, omnibus rebus juxta æternum Dei decretum præscripti, ad certo modo existendum & operandum. Quamvis autem non semper eodem modo existant ac operentur, ipsa tamen illa existendi & operandi mutatio certus et constans est respectu divini decreti ordo et modus; itaque licet nobis non eadem semper videantur, quoniam sæpius in eodem statu, in quo ab initio collocata, manere desinunt, nihil tamen accidit temere vel fortuito, quoniam juxta naturæ a Deo destinatum et determinatum cursum ac ordinem, et cujusque individui ab æterno decretam status mutationem suo modo et ordine existunt atque operantur. Non uti putamus incidunt cuncta, sed

P R Æ F A T I O.

veniunt; olim constitutum est, quid gaudeas, quid fleas, inquit Seneca, quamvis subita et inopinata sæpe gaudii cum dolore commutatio. Nos itaque saniori opinione imbuti, cum nihil constans, nihil fixum aut stabile in rerum natura esse cernamus, sed omnia fluxa atque variis mutationibus obnoxia esse, non incusamus insanæ, brutæ, cæcæ, incertæ et instabilis, ut perhibent Philosophi, fortunæ lusus, sed miramur supremi numinis cum profundam sapientiam, tum mirabilem providentiam, qui ab æterno decrevit, quæ suo tempore evenirent, non temere et fortuito, sed ordine certo, ita ut quod nobis homuncionibus fluxum et inconstans videatur, non fortunæ vim, sed divini decreti efficaciam dicamus, quo singulis rebus naturale quoddam fatum assignavit, atque suis periodis temporaria.

P R Æ F A T I O.

*ra constare voluit, quibus peractis
& adimpletis per vices suas, to-
ties mutari videntur mortalia,
quæ & in tempore fiunt & quasi
cum eo circumaguntur. Verum
quis non videt in hisce omnibus
divinam providentiam cuncta mo-
derantem dominari? Quis non a
supremi numinis nutu & placito
omnes hasce rerum vicissitudines
pendere perspicit? Qui omnibus
certa constituit tempora tum exi-
stentiæ, tum mutationis suæ. Cui-
que enim rei sua tempestas, inquit
Ecclesiast. 3. Aliud est tempus na-
scendi, aliud vitam cum morte
commutandi. Aliud est tempus
plangendi, aliud saltandi. Aliud
ferendi, aliud metendi. Rerum
omnium est vicissitudo perpetua a
Deo præfinita. Nam ut inquit
Daniel vates cap. 2. Ipse mutat
tempora, & quæ fiunt in tempo-
re, id est, penes Deum sunt cun-
ctæ*

P R Æ F A T I O.

Etæ temporum revolutiones & vicissitudines. Is solus potest mutare tempus diurnum in nocturnum, & res cum temporibus. Annotarunt ad hunc locum viri docti, vatem hic corrigere perversam communemque illam opinionem, quod scil. mundus vel fortuito volvatur, vel quod natura sit summum numen. Deum asserit cuncta moderari sua sapientia & providentia, & opera sua mirifice dispensare. Quamobrem omnes vicissitudines & mutationes ab hac prima causa derivandæ. Quod tamen obstare nequit, quo minus & nos, si quid prosperi vel adversi nobis evenerit, fortunæ id ipsum tribuamus, modo sano & dicto a nobis sensu intelligamus vocabuli vim & significationem. Quippe nihil aliud quam rudem Pedantismum & deridendam severitatem atque fucatam pietatem redolet eorum opinio, qui

ne

P R Æ F A T I O.

ne quidem fere in sermonibus Scolloquiis appellanda hæc vocabula, censent, ad significandum prosperi vel adversi nobis aliquid accidisse. Verba valent usu, nos enim fortunam non ut Deam vel Moderatricem rerum humanarum, sed divini decreti & placiti effectum & adimplentionem consideramus. Quod de Rhetore quis fiat Consul, de Consule Rhetor, fortunæ lusus, sed a divino proveniens decreto & providentia. Quales mutationes & rerum vicissitudines nos cautos oportet efficere, ut rebus humanis utamur tanquam humanis, quarum vanitatem & inconstantiam nos rerum usus docet, & proinde admodum semetipsum fallit, qui in hisce acquiescit, quasi earum usura perpetua. Habent suas vices prospera & adversa, sæpius & plerumque unius cum altero commutatio, qua comperta sapientis

* * *

P R Æ F A T I O.

*pientis est animo omnibus superio-
rem evadere, et utrumque ferre æ-
quanimiter,*

*Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem, non fecus in bonis
Ab insolenti temperatam lætitia,
Horat. lib. 2. Od. 3. Quos enim
fortuna a parvis initiis ad sum-
mum honoris & dignitatis provexit
fastigium, eos aliquando ab eodem
gradu egit præcipites. Sæpius enim
Tolluntur in altum, ut lapsu gra-
viores ruant.*

*Sic obscuro loco natos, & e fece ple-
bis homines, ad summos honores
& dignitates pervenisse, testantur
Annales, & rerum usus confirmat.
Quam subita enim status muta-
tio quæ Davidi contigit, qui or-
tus parentibus agrariis & ipse
pastor armentorum ad regiam di-
gnitatem provectus. Sic etiam non-
nulli Imperatores Romani a sor-
didis & tenuissimis initiis ad sum-
mum*

P R Æ F A T I O.

num illud majestatis culmen pervenerunt. Publio Helvio Pertinaci pater libertinus Helvius Successus fuit, qui filio nomen ex continuatione lignariæ negotiationis, quod pertinaciter eam rem gereret, imposuisse fertur, teste Ful. Capitol. Sic et Macrinum filium libertini fuisse testatur Herodianus, & Pupienum obscurissimo genere natum dicit Capitolinus, ejusque patrem fabrum ferrarium, vel ut alii rhediarium vecticularium fabricatorem fuisse dicunt. Sic Philippum humillimo loco ortum patre nobilissimo latronum ductore, imperii fasces arripuisse testatur Aurel. Vict. Sic & Diocletianus, Aurelius Maximinianus, Galerius Maximinus, alique quidam imperatores obscuro loco nati ad imperatoriam majestatem pervenerunt. Quorum multi etiam ab eodem gradu deturbati & quidem

* * 2

dem

P R Æ F A T I O.

dem eodem sæpius modo, quo adepti erant imperium. Sed & stante repub. ab aratro Consules creati summæ rerum præfuerunt; imo testatur Gellius Noct. Att. lib. 15. cap. 4. Ventidium Bassum genere & loco humilem, utpote qui victum sibi quærebat comparandis mulis & vehiculis, quæ magistratibus, qui sortiti provincias forent, præbenda, publice conducere solitus erat, favore Cæsaris & Antonii per omnes fere honorum gradus ad Pontificatum & Consulatum pervenisse. Eamque rem tam intoleranter tulisse populum Romanum, ut vulgo per vias urbis versiculi proscriberentur:

Concurrite omnes augures haruspices:

Portentum inusitatum conflatum est recens,

Nam mulos qui fricabat consul factus est.

For-

P R Æ F A T I O.

Fortasse ejusmodi exempla in proverbium abire effecerunt, quod dici solet, neminem oportere temere liberos suos exponere vel abdicare, utpote ignarum conditionis, quam aliquando adepturi. Sed viri sapientis & prudentis est reminisci quam fluxa & incerta sint fortunæ munera.

- - - Quicquid in altum

Fortuna tulit, ruitura levat.

Modicis rebus longius ævum est. monet Seneca in Agamemnone. Quam multa imperia & regna ab imis incrementis ad stupendam magnitudinem creverunt, quæ interjecto tempore uno fortunæ ictu pessundata & everfa. Ubinam terrarum Assyriorum, Persarum, Græcorum & Romanorum florentissima imperia? Conciderunt atque evanuerunt. Imo quantas mutationes singula passa, quam multis jactata cladibus atque

P R Æ F A T I O.

motibus variis concussa, quam sæpius ruinæ proxima atque jamjam intermoritura visa, reviviscere cœperunt, donec tandem eorundem factorum conditioni, cui omnia humana, exposita esse desierint. Habent enim corpora hæc artificialia id commune cum naturalibus, quod eodem momento, quo existere incipiunt, ad interitum properant. Quippe quemadmodum omnia caduca atque fluxa, quæ existendi initium habuerunt; ita nec minus regna & imperia, sicuti nascuntur, ita quoque consenescent, ac denuo denascuntur juxta communem naturæ cursum, & rerum humanarum naturale quoddam fatum, ac peculiare temporum periodos, quibus cujusque rei existendi, & in eodem statu permanendi continuatio & duratio definita atque determinata. Sic quatuor illa summa imperia, quorum
sta-

P R Æ F A T I O.

statim mentionem fecimus, suas habuere periodos, quibus nata & aucta, tum iterum denata, donec tandem plane evanuisse rerum usus docet. Quamobrem Vopiscus in Car. Imperatore, Romani imperii varias mutationes reminiscens, in hæc verba prorumpit: Fato Rempubl. regi, eamque nunc ad summum evehi, nunc ad minima retrahi, Probi mors fatis prodidit. Nam quum dicta per tempora variis vel erecta motibus vel afflicta, nunc tempestate aliqua, nunc felicitate variata, omnia prope passa esset, quæ patitur in uno homine mortalitas, videbatur post diversitatem malorum jam secura continuata felicitatis mensura, post Aurelianum vehementem Principem, Probo ex sententia Senatus & populi leges & gubernacula temperante. Sed neque hæc perpetua felicitas; excepit enim hanc ruina

* * 4

ingens

P R Æ F A T I O.

ingens sub seqq. Impp. Itaque si aliquod exemplar longe lateque patentis imperii, variis quondam vel erecti motibus, vel afflicti, & fortunæ cladibus misere lacerati & depressi, donec tandem conciderit & plane intermortuum, ita ut vix ulla tam florentis imperii vestigia reliqua intueri liceat, Romanam ob oculos nobis ponemus rempubl. utpote quæ a tenuissimis initiis ad tantam magnitudinem crevisset, ut mole sua laborasse testetur Livius, ad omnes cum terræ marisque plagas, qua patet orbis, arma sua circumtulerant Romani, & cunctas fere nationes debellaverant, suis legibus obtemperare & venerari imperium adegerant, quamobrem & orbis sese dominos dixerint Imperatores. Verum quibus cum cladibus conflictata, quam variis & continuis fere motibus concussa

P R Æ F A T I O.

*eussa, quot quantisque incommotis
afflicta fuerit, produnt annales &
historiæ illorum temporum, ita ut
tandem Barbarorum incursionibus
& armis subacta, urbe devastata,
populo in exilium & captivitatem
abducto, non in varias tantum di-
vulsa partes & dilacerata, sed pe-
nitus deleta, ita ut hodie nulla fere
imperii vestigia, sed urbis quædam
rudera conspiciantur oculis. Quam-
obrem profiteor me non posse con-
cipere, quænam rationes potue-
rint summum Grotium eam in o-
pinionem adducere, ut in elegan-
tissimo suo opere de Jur. Bel. &
Pac. lib. 2. cap. 9. defendendum
susceperit, eundem hodie popu-
lum Romanum esse, qui olim fuit,
& proinde idem imperium, eadem
imperii jura, penes eum mansisse,
tanquam penes corpus, in quo ef-
fet ac viveret. Qualis assertio mihi
adeo repugnare videtur sanæ ra-*

P R Æ F A T I O.

*tioni & a præfenti rerum humana-
rum præcipue Romanæ reipub. fa-
cie aliena, ut mirari satis neque-
am errorem, in quem forte inci-
dit author, ut Papæ blandiretur,
quem tamen graviter offendere
animadvertit Celeberr. Gronov. in
suis comment. cum omnem ejus cir-
ca eligendum Imperatorem pote-
statem adeo a nutu & arbitrio po-
puli pendere statuatur, ut quic-
quid agit, illud agat vice populi,
quem nomine tenus Romanum di-
cimus. Sane si dignitas Papalis su-
pra omnem humanam potestatem,
imo & conditionem eum evehit,
multum detrabitur ejus majestati,
si æqualis cæteris civibus, & quod
magis dependens tanquam pars a
toto, nullam habens auctoritatem
a semetipso tanquam prima causa,
sed a populo, cujus quidem pri-
mus civis & caput, sed simul
quoque pars respectu totius cor-
poris*

P R Æ F A T I O.

poris, suis ex partibus compositum. Quoniam vero nobilis, ut eam merito vocat Grotius, hæc sit quaestio, cum apud Historicos, tum etiam Juristas, mereri quoque nobis videtur altiore indaginem & uberiorem explicationem, quam commentandi rationi convenit; quamobrem mihi non abs re alienum fore visum, ut, dum in Grotium de Jur. Belli ac Pac. elegantissimum opus nostris commentariis absolvendis & perficiendis incumbimus, peculiari dissertatione eam complecterer & paulo altius repeterem, quæ in illis de hac quaestione breviter delibavimus. Quod lectori nec ingratum, nec injucundum fore mihi persuasum. Sin in quibusdam forte erraverim, quod humanum est, quamobrem nec a me alienum puto, omnes, quorum in manus hæc mea dissertatio posset venire, vehementer rogo, ut meliora me velint docere.

P R Æ F A T I O.

docere. Non enim adeo pertinaciter opinionibus meis inhæreo, quin libens sententiam mutare paratus sim, si quis erroneam illam esse mihi persuaserit. Idque eo magis, quod multa attigi & disputare suscepì, quæ magis ad antiquitates Romanas, in quibus indagandis & explicandis tot viri eruditi suam consumunt ætatem, atque egregios indies faciunt progressus, quorum idcirco arbitrio examinanda relinquere volui, quæ hujus generis delibavi in hac dissertatione argumenta, quam ad publici juris scientiam pertinent, cui excolendo me totum tradidi, & proinde neminem me arrogantia arguere jure posse mihi persuadeo, si circa ea, quæ ex juris publici scientia dimanant & ejusdem fori sunt, paulo majori cum fiducia opinionem meam dico, quam quæ
spe-

P R Æ F A T I O.

ſpectant alia literarum humaniorum ſtudia; quamvis nec ea omnino a me deſerta & abjecta. Quippe cum juris publici ſcientia cæteras omnes diſciplinas conjungendas cenſeo, & cujuſcunque generis ſtudia excolenda ſemper mihi fuit perſuaſiſſimum. Verum ut diverſa & varia ſunt hominum deſideria & ingenia, & quiſque inſervire ſtudet voluptati ſuæ, ſic quoque in addiſcendis diſciplinis & excolendis variis artibus & ſtudiis aliis alium ſibi ſcopum eligit, ad quem potiſſimum collimat. Nec mirum quod cæteris in alicujus artis vel diſciplinæ ſcientia præcellat, qui unice & præcipue ei navavit operam, atque ad illam excolendam per totius fere vitæ curſum animum applicuit, tanquam unicum ſcopum, quem conſequi enixe elaboravit. Unde non abſque ratione

P R Æ F A T I O.

*tione in proverbium abiit, cuique
artifici credendum in sua arte,
quia præsumitur exactiorem scien-
tiam & notitiam ejus artis & di-
sciplinæ habere, cui addiscendæ
summa cum diligentia operam de-
dit, quam quisquam alius, qui
obiter forte eam attigerit, & id-
circo illius potius, quam alterius
judicio & opinioni acquiescendum
in omnibus, quæ cum ejusmodi ar-
te vel disciplina ac scientia habent
convenientiam. Non omnia possumus
omnes. Vita enim brevis est, nec
sufficit ad omnes excolendas artes
& disciplinas, ut parem nedum
perfectam earum omnium nobis
comparemus scientiam, cito labens
hominum ætas. In eandem opinio-
nem adductus Cicero i. offic. et si-
bi aliquid deferendum existimat
in iis, quæ dicendi rationem spe-
ctant, quamobrem admonet filium,
ut & sua legeret, quibus posset ora-
tionem*

P R Æ F A T I O.

tionem Latinam pleniorē efficere. Nec vero id arroganter, inquit, hoc dictum existimari velim. Nam philosophandi scientiam concedens multis: quod oratoris proprium est aptè, distinctè, ornatè dicere, quoniam in eo studio ætatem consumpsi, si id mihi assumo, videor id meo jure quodammodo vindicare. Quamobrem, si parva licet componere magnis, cum in publici juris scientia mihi comparanda & tractanda hac arte ætatem hucusque consumpsi, omnem a me arrogantiae suspicionem remove me posse arbitror, si meum in iis, quæ ad hujus scientiæ culturam pertinent, majori cum fiducia judicium, quam alienum, sequor. In cæteris vero studiis eorum opinio magni apud me ponderis est, quos scio sese ad ea excolenda non sine fructu assidua cum diligentia applicuisse. Quamvis cuique libe-
ra

P R Æ F A T I O.

*ra facultas reservata vel ample-
ctendi, vel rejiciendi quæ ab aliis
dicta, licet forte minus in eadem
disciplina exercitatus. Eamque li-
bertatem, quam in aliorum scripta
mibi vindico, etiam omnibus in
mea concedo libens, modo calu-
mniis abstineant, quas scurras, id
est, societatis humanæ & reip. pe-
stes, terræ inutilia pondera, po-
tius, quam virum honestum &
reipub. bonum civem, decet tra-
ctare & meditari.*

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Pag. 10. l. 3. leg. coepta esse. p. 31. l. 15. leg. quæstuaras.
p. 39. l. 8. leg. huic. p. 50. l. 4. leg. quos. p. 53. l. 24. leg. ec-
clesiasticos. p. 58. post *Imperio* adde, quamobrem capita-
lis olim ll. xii. tabb. sancita poena si quis occentasset, sive
carmen condidisset quod infamiam faceret flagitiumve al-
teri. vid. August. lib. 2. de civ. Dei. tum etiam Dion. lib. 56.
ib. l. 19. leg. quam debemus personæ. p. 85. l. 7. leg. ami-
fisse. p. 95. l. 11. leg. cætera. ib. l. 15. leg. fruatur. p. 101. l.
20. leg. coloniarum. p. 117. l. 13. leg. demandetur. p. 126.
l. 17. leg. interioribus. p. 132. l. 20. leg. suos. p. 140. l. 2.
leg. quæ Michaelis p. 143. l. 24. leg. languore. p. 144. l. 16.
leg. Senatus nec. p. 169. l. 16. leg. ludicro. p. 172. l. 8. leg.
adoptatum. p. 174. l. 11. leg. reddi. p. 191. l. 19. leg. alios
Cæsarum id genus nummos. p. 192. l. 3. leg. usum. p. 218.
l. 2. leg. verissimum nec. ib. l. 11. leg. comprobata, quem-
admodum. p. 230. l. 23. leg. queunt. p. 264. l. 14. leg.
confirmetur. ib. l. 19. leg. procurat. Ad.

DISSER-

DISSERTATIO

DE

ORTU & INTERITU

IMPERII ROMANI.

N Mmeritò à quibusdam
sciolis & umbraticis ju-
ris publici doctorcu-
lis, quorum doctri-
na nihil aliud redolet
quam magistralem disciplinam,
cui omnes cedere necessum ha-
bent, quotquot in terrarum orbe
viro- rum doctorum ordini adscri-
bi merentur, tanquam humani
ingenii commenta habentur, quæ-
cunque de hominis statu naturali,
id est, libertatis, à quo omne im-
perium civile exulat, & proinde
nulla legum, nisi naturalium, reve-
ren.

2. *Dissert. de Ortu & Interitu*

rentia, nullus poenarum metus, quo deterrentur à malefaciendo homines improbi, sibi in eo locum vindicat, ita ut quicquid agendi facultas cuique libera in foro externo competat, ubi stat pro ratione voluntas, quoniam quisque suo, non alieno, vivit arbitrio, traduntur, & à viris ingenio & doctrina florentissimis disputantur: quasi cum ipsa societate naturali prodiisset quoque civilis societas, & in ipso statu libertatis obtinuisset imperium civile, quo nihil ei magis contrarium fingi potest vel excogitari. Deploro eorundem tam densis tenebris involutum ingenium; sed interim non possum non mirari summam arrogantiam, qua suam crassam ignorantiam prætexere volunt, & tanquam veritatem, falli nesciam, innocenti vulgo obtrudere, quasi cœlitus missam disciplinam, vel saltem Pythii cum
sum-

summa quondam veneratione Apollinis tradita oracula. Rationes ad doctrinam suam corroborandam, & nostram evertendam excogitatas, & ab illis adductas, diluere non videtur mihi operæ pretium; tum quod ab aliis hoc actum; tum etiam cum ad utiliora animum applicandi nobis sese obtulerit occasio, quæ lectori spero allatura aliquam voluptatem, ejusmodi naniis refutandis operam & tempus impendere mihi religio est. Ratio, cujus sumus participes, omnes gentes docuisse videtur, humani, præ cæteris animantibus, generis præstantiam illustriori modo nobis ob oculos poni non posse, nec clarius quam ex illa nulla legibus alligata libertatis à natura nobis tributa usura perspicere. Si homo tanquam princeps, & summus omnium rerum arbiter à Deo collocatus in hujus universi inferiori parte, tanquam in theatro,

4 *Dissert. de Ortu & Interitu*

unde posset sua jussa imponere cæteris creaturis , leges dare & non accipere , nisi à se ipso , id est ratione , qua præditus , quia omnia ejus dominio subjecerat divina benevolentia , ubinam civilis tunc temporis societas ? ubi imperium civile ? Non inficior domesticum , multiplicata familia , in liberos obtinuisse protoplasten imperium , quod & monarchicum meritò alibi diximus , sed illud ipsum civile perperam diceretur , quamvis ad ejus exemplar introductum : quippe nec perpetuum illud in familiæ membra ; evanescebat enim patria potestas , ubi ad maturum judicium pervenissent liberi , atque excessissent familia paterna , quod ipsis integrum videtur fuisse ; quippe quamdiu erant pars familiæ , jus regendi atque etiam coercendi competebat patri , quatenus vel cogendi sunt vel emendandi liberi.

Grot.

Grot. *de jur. bell. & pac. lib. 2. cap. 5. §. 4. 6.* In societate vero civili quemadmodum civis nunquam exlex, ita nec ab imperii vinculo, id est, obedientia & subjectione, liber esse potest. Et quamvis posset aliò migrare & excedere civitate, nequit tamen societatis civilis expers esse, cum omnes fere gentes in societatem coiverint natura duce propriæ salutis conservandæ causa. Qui vero paterna excesserat familia, sui juris erat, & propriam habebat familiam, ita ut quemadmodum homines, ita quoque familiæ multiplicatæ. Quæ civitatis quidem imaginem aliquam referebant, verum si quis eas contendit cum civitatis fabrica, in multis ab hisce differre, perspiciet. Quod si itaque singuli homines, vel singulæ familiæ, cujus caput paterfam. totius familiæ gerens personam, tanquam in statu

6 *Dissert de Ortu & Interitu*
naturali constituti considerantur,
apparebit non à mundi primordio,
nec ab ipsa natura, sed ingrave-
scentibus, multiplicato humano ge-
nere, malis & periculis, quæ ho-
mines inferre sibi invicem & vole-
bant & meditabantur, atque ab hu-
mano consilio & facto summi im-
perii civilis & societatis originem
derivandam facile perspiciemus.
Illa causa remota, hæc proxima.
Civitas, quam Cain constituit,
non politicæ fuit alicujus societatis,
sed privatæ suæ familiæ domici-
lium & quasi privata domus. Sic
יריר hir, urbs Hebræis dicitur vel
unum ædificium, à cæteris sejun-
ctum fossa aut aliquo simili muni-
mento. Ita Sionis arcem passim *ur-*
bem Davidis vocari perspicimus
2. Sam. 5. 7. & ut ait de Roma
Florus, *imaginem urbis magis quam*
urbem fecerat : incolæ deerant.
Quoties enim apud scriptores civi-
tatis

tatis vel societatis civilis nomen occurrit, eo denotatur cœtus perfectus liberorum hominum natura æqualium, juris fruendi & communis utilitatis causa sub uno eodemque imperio sociatus. Per cœtum perfectum ejusmodi societas sive sociata hominum multitudo intelligenda, quæ sufficit ad depellenda ea pericula & incommoda, quæ in statu naturali homini ab homine imminebant, cujus vinculum imperium aliquod summum, quod singulorum voluntates ad communem societatis & utilitatem & salutem tuendam dirigere valet. Qualis autem cœtus fuerit, qui civitatem à Caino constructam incoluit, facile constabit cuique ejus generationes enumeranti. Præterquam quod imperium nullum paternum ex generatione dimanans civile dici potest, ex consensu civium descendens sibi jure æqualium. Non eo

8 *Dissert. de Ortu & Interitu*

inficias interjecto tempore ad majorem crevisse magnitudinem familiam, ita ut fere potuerit comparari cum parva civitate seu societate, sed & iterum decrevit, cum verosimile sit, ejus posteros propriam sibi constituisse familiam; donec tandem in varias gentes coiverint mortales, & diversas coaluerint in societates, ingravescentibus, ut statim diximus, malis atque periculis, quæ homini ab homine imminabant, ita ut nec hospes ab hospite tutus, nec focer à genero. Nullum vero remedium efficacius ad ea est coercenda mala, quibus in statu naturali obnoxii mortales, quam ab ipso homine, à quo eadem imminebant, peti potuit, scil. societatem ineundo cum sui simillimis, quorum ope & auxilio munitus, adeo potens evadere posset, ut nisi cum invasoris summo periculo opprimi posse videretur. Quippe cum ho-
mo

mo sit animal, cui innatus tenerri-
mus amor, quo ad semet ipsum con-
servandum vehementer impellitur,
non facile illum oppugnaturus est,
quem non videt sine morte dubia
debellari posse. Qualem securitatem
cum præstare nequeat conspiratio
duorum vel trium, aut exiguus ho-
minum numerus, facile perspici-
mus familiam vel civitates ex fa-
milia una aut altera compositas aut
sociatas æquali fœdere, vix dici
posse civilem societatem, sed opor-
tet numerum in mutuam societa-
tem conspirantium adeo validum
esse, ut accessio duorum vel pluri-
um ab altera parte nullum ipsi me-
tum incutere valeat, & invasori cer-
tam victoriam deportandi spem ad-
dere. Quod cum mortales perspi-
cerent, in gentes & numerosas ca-
tervas, ut ita dicam, coiverunt;
hinc societates civiles, inde regna,
respub. aliæque id genus societa-

10 *Differt. de Ortu & Interitu*
tum civilium ac regiminis formæ.
Non me fugit à parvis initiis impe-
ria & regna olim cepisse , & ab
exigua aliquando hominum multi-
tudine repetenda incunabula latissi-
mè patentis imperii. Verum, quod
interjecto tempore exiguum visum,
primis temporibus, nondum mul-
tiplicato adeo humano genere, cum
relatione ad alias gentes & socie-
tates, fatis validum erat ad præ-
standam ejusmodi securitatem, qua-
lem optabant mortales sibi parare.
Verum quid juvaret in unam ean-
demque societatem coeuntium mul-
titudo , nisi ad unum eundemque
finem obtinendum conspirarent o-
mnes, id est, communem tuendam
societatem & utilitatem promoven-
dam. Cum vero, ut diximus, sui
amantissimus homo, sæpius privata
publicis potiora habeat, eo con-
tingeret, ut, quoque naturæ suæ
propensionem sequente, in varias
par-

partes distracta societas corrueret, & opus fuit aliquod remedium excogitare, quo illa conspiratio & animorum concordia, collimans ad unum eundemque societatis finem, haberi posset & conservari; cum vero unitas & concordia haberi nequeat, ubi omnes velle & facere possunt, quæ volunt, necessum fuit, ut quisque renunciaret facultati faciendi, quæ sibi utilia fore perspiciebat, suamque voluntatem submitteret voluntati societatis: atqui societas quamvis ex diversis constet partibus, unum attamen corpus repræsentat; ad ita ad unitatem tot partes earumque varias & diversas voluntates & inclinationes redigendum, opus fuit ut conferrent in unum vel plures illud imperium, quod quisque in statu naturali in se suaque bona habuerat, quod consistit in libertate & facultate naturali faciendi ea quæ volu-

12 *Dissert. de Ortu & Interitu*
mus, cujus voluntati singula ejus-
dem societatis membra suam vo-
luntatem subjiciant, & simul juri
suo resistendi renuncient. Ita ut
voluntas ejus, quem societati tu-
endæ præfecissent, esset pro volun-
tate omnium, quo fit, ut summus
imperans sibi acquirat horum o-
mnium submissione potestatem satis
validam ad arcendas à civibus suis
injurias & pravas machinationes,
quibus expositus quisque in statu
libertatis, id est naturali, atque
ab hisce initiis imperium civile
derivandum & societates omnes de-
scendunt. Quæ quamvis interiore
structura & fabrica à se nihil diffe-
rant, attamen interjecto tempore
propter varia composita hominum
desideria, variæ ipsis impositæ regi-
minis formæ & gubernandi rationes
inductæ. Unde & diversa civitatum
nomina, quibus à se invicem fecer-
untur diversa corpora. Hinc re-
gnum

gnum, id est monarchicum imperium ab aristocratico, & hoc iterum à democratico distinctum, civilia tamen omnia imperia & uno eodemque societatis civilis nomine veniunt variæ hæ regiminis formæ, & rerumpub. constitutiones ac facies. Tres gubernandi hæc formas ita describit Seneca: *Interdum populus est quem timere debeamus; interdum, si ea civitatis disciplina est, ut plurima per senatum transigantur, gratiosi in ea timentur viri; interdum singuli, quibus potestas populi & in populum data est.* Populus autem potuit talem gubernationis formam reipub. imponere, quam suo desiderio maximè convenire ratus est. Quippe ut inquit Grotius, *sicut multa sunt vivendi genera alterum altero præstantius, & cuique liberum est id eligere ex tot generibus, quod ipsi placet; ita &*

14 *Dissert. de Ortu & Interitu*
populus eligere potest qualem vult
gubernationis formam : verum o-
mnium vetustissima , optima , &
perfectissima abstractè considerata,
nulla habita ratione subjecti , cui
demandatum imperium , monar-
chica ; quando unus fulminat
Juppiter , unius exaudiuntur jussa,
& adoratur purpura. Perfectissi-
ma meritò , quia cœlestis imperii
imago , cum hoc universum ab
uno regatur Deo , nec possit regi
aliter. Sane si unitas & concordia
est firmissimum & arctissimum so-
cietatis civilis vinculum , ubi ea
magis sperari atque conservari po-
test , quam ubi unus summæ re-
rum præest , ab unius arbitrio &
voluntate pendet reipub. admini-
stratio ; *Non potest geri respub.*
multorum imperiis , ut ait Salust.
Non bonum esse multorum Domi-
nium , apud Homerum est. Faci-
lius enim est unius viri iudicio fa-
tis-

tisfacere, quam operam dare, ut multis & variis ingeniis placeas. Quin & inconstantia magna & crebra, tanquam tempestatum, sic & sententiarum mutatio, ubi plures ad reipub. clavum sedent, præfertim ubi omnes regiminis participes, semper enim inconstans & mutabile ingenium vulgi. Si gubernatores in re nautica plures uno demus, qui simul clavum torquere velint, etiamsi artem gubernatoriam teneant, nihilominus se ipsos in nave dirigenda impediunt: idem in democratia populum, idem quoque in aristocratia patres, quantacumque sapientia præditi sint, facturos opinor: quo usque uni, tametsi artis gubernatoriae minus perito, clavum, id est imperii summam, permittant. Unum imperii corpus unius regendum esse animo omnes fere gentes censuere; quam ob rem omnes antiquæ gentes quondam

16 *Dissert. de Ortu & Interitu*
dam regibus paruerunt. Hanc ob
causam regum se olim potestati
tradebant, quia rarum erat in-
venire viros multos virtute præ-
stantes. Inquit Arist. 3. Polit. Hinc
principio rerum gentium natio-
numque imperium penes reges
erat: quos ad fastigium hujus ma-
jestatis non ambitio popularis, sed
spectata inter bonos moderatio pro-
vehebat. Justin. lib. 1. cap. 1. Cui
convenit illud Cic. 2. off. 12. Mi-
hi quidem non apud Medos, ut
ait Herodotus, sed etiam apud
maiores nostros justitiæ fruendæ
causa videntur olim bene morati
reges constituti. Sed quid hisce im-
moremur diutius, nullum illu-
strius exemplar nobis ob oculos
ponere possumus, quam Romanam
republicam, quæ quemadmo-
dum, si ejus initia, & coalitionem,
tum etiam imperium, quo funda-
ta, in memoriam revocamus, fa-
cile

cile constabit vero esse consentanea, quæ hucusque de societatis & imperii civilis origine, tum etiam monarchica optima reipub forma disputavimus. Originem ejus nobis tradit Livius ac Dionysius, dum ex agrestium hominum & pastorum incondita multitudo coaluisse scribit in unum corpus, sub Romuli imperio, qui suis rempub. fundavit legibus, & imperio, tanquam arctissimo vinculo, omnes partes e quibus compositum, sibi invicem adeo devinxit, ut unum veluti corpus constituerent. Atque meritò inde incunabula repetenda reipub. Imo illud ipsum corpus, quod sub Romuli auspiciis, urbem, quam Romanam à conditoris sui nomine appellatam tradit Livius, incolere cœpit, revera subjectum dicitur Romani imperii, utpote quod cum eo cœpit, adolevit, consenuit, ac tandem concidit & evanuit, corpore

18 *Dissert. de Ortu & Interitu*
pore distracto non solum , sed
plane dissoluto , ita ut nihil nisi
rudera & vestigia quædam non
populi , sed urbis , hodie reliqua.
Quemadmodum enim curricula vi-
tæ hominibus per ætates distin-
guimus , sic imperii sua sunt tem-
porum intervalla , quibus ab exi-
guis rebus sumpto initio veluti ado-
lescunt , inde ad maiorem poten-
tiam excrescunt & intermoriun-
tur , ut inquit Textor Synops. jur.
gent. cap. 30. Quod ex Ro-
manarum rerum variante fortuna
fatis perspicimus. Si quis enim
populum Romanum quasi hominem
consideret , totamque ejus percen-
seat ætatem , ut cæperit , utque
adoleverit , ut quasi ad quendam
juventæ florem pervenerit , ut
postea velut consenuerit , quatuor
gradus processusque ejus inveniet ,
ut inquit. Flor. lib. i. cap. i. Pri-
ma ætas sub regibus fuit , atque
hæc

hæc erit ejus infantia. Sub consuli-
libus adolevit ; sub Augusto Cæ-
sare ad robustam quandam maturi-
tatem pervenit. Sub posterioribus
imperatoribus iterum consenuit at-
que decoxit. Nisi quod sub Tra-
jano revirescere cœperit. Donec
interjecto tempore paulatim decre-
scens & jactata variis mutationibus,
mox debellata & dilacerata popu-
lorum barbarorum invasionibus ,
quasi suppressa & immerfa tan-
ta colluvione exterarum gentium
nationumque conciderit ac plane
dissoluto imperii corpore , evanue-
rit , ita ut nil nisi Romani populi
quondam florentissimi memoria ex-
tet , & veteris urbis terrarum do-
minæ rudera quædam supersint.
Sed notandum ad confirmanda, quæ
statim de optima monarchici regi-
minis forma disputavimus , quem-
admodum sub regio imperio nata
est respub. Romana , ita quoque
sub

20 *Dissert. de Ortu & Interitu*
sub unius imperio renatam , & ad
pristinum splendorem vigoremque
reductam. Cum enim perpetuis dis-
cordiis bellisque intestinis misere
distracta atque concussa ruinæ jam
videretur proxima , non aliud dis-
cordantis patriæ remedium fuisse
inquit Tacitus , quam ut ab uno
regeretur. *Gratulandum tamen in*
tanta perturbatione est , quod po-
tissimum ad Octavium Cæsarem
Augustum summa rerum rediit :
qui sapientia sua atque solertia ,
undique perculsum & perturbatum
ordinavit imperii corpus. Quod
haud dubiè nunquam coire & con-
sentire potuisset , nisi unius præ-
sidis nutu , quasi anima & mente
regeretur , Flor. lib. 4. cap. 3. Hu-
jus imperii atque reipub. ut dice-
re incepimus , incunabula petenda
à Romuli temporibus , qui quem-
admodum conditor urbis , ita
quoque imperii fundator & auctor
fuit ,

fuit , atque ut agrestis illa hominum multitudo , ex qua constabat civitas , in unum corpus coalesceret , jura & leges illi dedit atque præscripsit , quibus fundavit rempub. , & tot varia hominum composita desideria in unam reduxit harmoniam atque consonantiam , moresque populi perpolivit , atque ad vitæ agendæ optimam rationem formavit rudem ac simplicem pastorum multitudinem. Sine dubio tamen ad genium populi accommodatis & attemperatis legibus , ut paulatim assuesceret severiori vivendi disciplinæ. Quamobrem non ex plenitudine potestatis inconsulto populo jura sanxit , sed vocata ad concilium multitudine , ut omnium desideria sibi innotescerent , fixit leges ; tum etiam quia summi imperii partes in corpore , id est populo , tanquam communi subiecto , ut alibi annotavimus , insunt ,
quam

20 *Dissert. de Ortu & Interitu*
sub unius imperio renatam , & ad
pristinum splendorem vigoremque
reductam. Cum enim perpetuis dis-
cordiis bellisque intestinis misere
distracta atque concussa ruinæ jam
videretur proxima , non aliud dis-
cordantis patriæ remedium fuisse
inquit Tacitus , quam ut ab uno
regeretur. *Gratulandum tamen in*
tanta perturbatione est , quod po-
tissimum ad Octavium Cæsarem
Augustum summa rerum rediit :
qui sapientia sua atque solertia ,
undique perculsum & perturbatum
ordinavit imperii corpus. Quod
haud dubiè nunquam coire & con-
sentire potuisset , nisi unius præ-
sidis nutu , quasi anima & mente
regeretur , Flor. lib. 4. cap. 3. Hu-
jus imperii atque reipub. ut dice-
re incepimus , incunabula petenda
à Romuli temporibus , qui quem-
admodum conditor urbis , ita
quoque imperii fundator & auctor
fuit ,

fuit , atque ut agrestis illa hominum multitudo , ex qua constabat civitas , in unum corpus coalesceret , jura & leges illi dedit atque præscripsit , quibus fundavit rempub. , & tot varia hominum composita desideria in unam reduxit harmoniam atque consonantiam , moresque populi perpolivit , atque ad vitæ agendæ optimam rationem formavit rudem ac simplicem pastorum multitudinem. Sine dubio tamen ad genium populi accommodatis & attemperatis legibus , ut paulatim assuesceret severiori vivendi disciplinæ. Quamobrem non ex plenitudine potestatis inconsulto populo jura sanxit , sed vocata ad concilium multitudine , ut omnium desideria sibi innotescerent , fixit leges ; tum etiam quia summi imperii partes in corpore , id est populo , tanquam communi subiecto , ut alibi annotavimus , insunt ,
quam

22 *Dissert. de Ortu & Interitu*
quamobrem non sibi vindicavit
imperium Romulus propria auto-
ritate, nec reipub. eam imposuit
formam, quæ sibi placuit, sed per-
misit arbitrio populi talem eligere
formam, qualem optimam & sibi
utilem fore judicaret. *Equidem*, in-
quit, *quamcunque reipub. formam*
institueritis, ad eam recipiendam
paratus sum, nec principatu me
indignum existimans, nec detre-
ctans imperata facere. Honorum
quibus me dignati estis, tributo
primum coloniae deducendæ prin-
cipatu, deinde urbe à me denomi-
nata, satis habeo &c. Illi autem
communicato inter se consilio re-
sponderunt in hunc modum. No-
bis nova reipub. forma non est
opus; nec à majoribus probatam
& per manus traditam mutabimus;
sed & priscorum consilium sequi-
mur, quos non sine insigni pru-
dentia illam reipub. formam im-
po-

posuisse credimus & præsentì fortuna contenti sumus. Cur enim illam incusemus, cum sub regibus contigerint nobis bona, quæ apud homines habentur præcipua, libertas & imperium in alios. Cæterum honorem eum non alii magis quam tibi convenire persuasum nobis est, tum ob genus regium, ac virtutem, tum vero maximè quod te hujus coloniae ducem habuimus &c. Hoc modo omnes societates civiles excitatæ, hæc est origo civilis imperii, scil. populi consensus. Verum cum non ubique præsens esse possit rex ipse, nec superesse omnibus negotiis, & per se expedire quæcunque reipub. salus & utilitas exigit, atque efflagitat, necessum fuit aliis nonnullas imperii partes demandare, qui omnes tamen à regis nutu & arbitrio tanquam à capite dependent, & quicquid agunt vel imperant, ejus nomi-

24 *Dissert. de Ortu & Interitu*
nomine sese ea facere meminerint.
Quippe ut inquit Ulpianus, *Is cui*
mandata jurisdictio est, fungitur
vice ejus qui mandavit, non sua.
l. 16. ff. de jurisd. Quemadmo-
dum omnia membra suam relatio-
nem habent ad corpus humanum,
tanquam partes ad totum, ita o-
mnes magistratus suam habent rela-
tionem ad corpus civile, scil. ci-
vitatem, tanquam partes totius,
cui subjiciuntur eo ipso, quod non
subsistunt per se, sed cum corpore,
cum quo unitæ totum aliquod com-
ponunt. Si enim ejusmodi sub-
jectionis non esset ordo, nulla par-
tibus cum toto harmonia vel con-
cordia intercederet, & proinde o-
mnia corruerent individua. Hinc i-
pse mundi opifex rerum quandam
subordinationem esse voluit, ut al-
ter alterius servitio posset uti.
Ut autem partes sint subordinatæ
toti, quid magis rationi consenta-
neum

neum. Et quoniam non possunt dici partes, nisi cum relatione ad totum vel corpus, quod componunt, ideoque quicquid operantur, illud operantur tanquam partes, id est nomine totius, quia totum operari nequit, nisi per partes, quoniam ex iis compositum. Sic quicquid in repub. agunt magistratus, fit nomine civitatis, cuius personam gerunt. Quod quis vero per alium facit ipse fecisse videtur. Et nisi in repub. ejusmodi ordo observaretur, ac personarum sive membrorum esset subordinatio, ut ita dicam, vix diu posset subsistere reipub. corpus, nec aliqua expediri negotia. Quemadmodum omnia corporis humani membra brevi collaberentur, nisi ventri obedirent ac inservirent ejus conservationi, qui dum alitur, alit corpus omnesque artus, servat dum, servatur, suum cuique tribuens alimentum necessarium; ita quoque

B

brevi

26 *Dissert. de Ortu & Interitu*

brevi corrueret respub. si membrorum suorum non posset ad se conservandum ac tuendum uti servitio, vel hæc recusarent suum ipsi præstare officium, & quicquid agerent non ad communem, sed propriam referrent utilitatem. Postquam itaque Romulus imperii fasces acceperat, summamque penes eum majestatem residere voluit populus, ad rempub. formandam animum adjecit, ad omnem vitandam confusionem, quæ cum reipub. interitu sæpius conjuncta est. Itaque quemadmodum principem prudentem decet, primum, ut tradit Dionysius, ordinavit reipub. corpus, ut singula membra suum facerent officium, atque ita communi ope tanquam partes ejusdem corporis, totius conservationem junctis viribus tuerentur. Nihil enim magis æquum, quam ut illi, qui commodum sentirent, etiam ferrent incommodum, & oneris partem

partem quisque in se susciperet, in quantum de eo participat. Quippe cum in omnes redundaret commodum, quod a conservatione totius corporis pervenit ad partes, nihil magis æquitati consentaneum, quam ut quisque suas operas conferret ad corporis conservationem tuendam. Quoniam vero corpus hoc artificiale ex variis partibus constat, quæ non sunt ejusdem generis ac naturæ, ita nec omnia membra idonea ad eadem suscipienda officia, verum ea eo modo distribuenda sunt, ut convenientur cujusque aptitudini, quod ut commode fieri posset, inferioris a potioris fortunæ civibus secrevit, postquam universum populum in tres partes divisisset, manente tamen eodem toto, utpote quæ ad deliberandum, si quod de repub. consilium capiendum erat, conveniebant tanquam unum idemque corpus constituentes.

Quippe hac divisione non tam ipsum corpus divisum, quam ut hac ratione possit haberi partium optima inter se dispositio & harmonia, ne quid inordinate & confuse & proinde quod corpori noxium est in administranda repub. contingeret aut fieret. Præterquam quod sub uno eodemque imperio constrictæ & colligatæ permanebant, societatis arctissimum vinculum, quo dissoluto revera concidisse & interiisse dicitur respub. est enim tam arcta conjunctio societatis cum imperio, ut una sine altero nequeat subsistere, sed unius interitus etiam alterius ruina est atque privatio. Verum donec illud subsistit, consistit corpus imperii. Alterutro evanescente, ambo intereunt. Partes in quas divisit universam multitudinem, id est totum populi corpus, cujus nomine & plebs venit, abjecti & egeni, *tribus* appellatæ. Has iterum in minores

nores partes dispescit, quæ *curiæ* dictæ, atque singulas tribus ex decem curiis constare voluit; ita ut triginta fuerint *curiæ*. Ex hac divisione perspicimus ex partium subordinatione commode totum confici atque componi. Sic decem *curiæ* tanquam tot partes perficiebant tribum, tribus populum componebant, & sic alter alterius intuitu partis vicem sustinet ad suum totum constituendum, sibi autem invicem inserviunt ad formandum reipub. corpus ejusque statum, universo populo hac ratione in tres partes diviso. Hisce singulis iterum in decem minores partitis, quæ, ut diximus, *curiæ* dictæ, curiisque insuper in decurias distributis, singulis suos præfectos præposuit, qui nomen suum habuere ab ordine cui præerant. Sic qui tribus præfecti tribuni dicti. Curiarum duces curiones vocati. Qui decuriis præpositi

30 *Dissert. de Ortu & Interitu*
decuriones appellati. Postquam Romulus populum Romanum primum ordine, deinde etiam dignitate dividere, ut concinnam reipub. formam imponeret, cœpit. Quamobrem antiquitate generis & gloria majorum illustres, fortunæ atque animi dotibus insignes, tum etiam liberorum procreationi navantes operam, ac natos natasque habentes, secevit ab obscuro loco natis, abjectis, & quibus erat res angusta domi. Hujus ordinis & conditionis homines vocavit plebejos. Illius patres, sive, ut inquit Dionysius, quod ætate anteirent alios, sive quod liberos haberent, sive propter natalium splendorem ac decus familiæ, sive propter hæc omnia. Hinc distinctio familiarum in patricias & plebejas. Hisce bene ordinatis, mox legibus latis præscripsit quid utriusque conditionis civibus faciendum incumberet, & sua cuique munia obeunda

obeunda assignavit atque distribuit, ut omnia ordine peragerentur quæ ad reip. gubernationem pertinent negotia, quippe ut statim dicere incipimus, nihil majus adfert detrimentum reipub. quam confusio, utpote quæ sæpius conjuncta cum everfione & interitu totius corporis. Voluit itaque ut patricii sacris facien- dis atque curandis præessent, tum etiam magistratus gererent, ac jus redderent, secum imperium tractarent administrarentque & res urbanas obirent. Plebejis mandatum, ut agros colerent, pecus alerent, questuarias res exercerent. Patricii vero ordinem iterum ita partitus est, ut alii essent senatores, alii equites, alii neque senatores, neque equites, sed tantum in patriciorum haberentur numero, centumque viros in ordinem senatorium allegit, hac ratione, ut testatur Dionysius, ex omnibus unum ipse declaravit præ-

32 *Dissert de Ortu & Interitu*
cipuum, cui rerum urbanarum regimen committeret, quoties ipse foras duceret exercitum: Deinde singulis tribubus edixit, ut tres omnium præstantissimos, genere, iudicio, & rerum usu conspicuos, ex unaquaque eorundem suis seligerent suffragiis crearentque; post hos novem, imperavit rursus singulis curiis, quæ, ut diximus, triginta erant, ut e patriciis ternos eligerent fortunæ & animi dotibus cæteris præstantes, ac natu grandiores & maxime idoneos, adjectisque ad illos novem his XC. qui electi curiarum suffragiis, & his omnibus præfecto duce, quem ipse suo addiderat arbitrio, centenarium senatorum numerum explevit. Senatores propter senectutem, cum vetustissimi patriciorum essent, five ab honore & virtute appellavit: Quemadmodum apud Lacedæmonios senes appellabantur, qui summum

mum aliquem magistratum gerebant, ut Cicero testatur *lib. i. de senect.* vid. *exercitationes nostras. in Hist. Pompon. de Orig. Jur. §. 9.* Ex reliquis vero qui non erant senatorum ordini adscripti, omnibusque tam patriciis quam plebejis familiis Romulus trecentos juvenes, quorum ministerio & ad corporis custodiam & ad necessaria munia obeunda uteretur, denos ex singulis curiis legit, qui *celeres* appellati. Quod nomen ipsis impositum a primo eorum duce Fabio Celere nonnulli tradunt. Alii ab ipsa re, id est celeritate ministerii nomen habere volunt. His ita constitutis, honores & potestates in singulos ordines distribuit teste Dionys. Halic. *lib. 2.* aliisque rerum Rom. Scriptoribus, ut quisque sua posset obire munia. Penes se esse voluit principatum sacrificiorum & reliquorum sacrorum, atque ipse voluit

obire quicquid ad placandos deos attinebat. Cum enim vulgus ob in-
natum omnibus hominibus sensum
de primi alicujus entis existentia,
qui sua decernit sceleribus suppli-
cia, virtutibus præmia, quod uno
verbo Deum nuncupamus, solent
maximam habere venerationem pro
cultu divino, tum etiam pro iis,
qui illam in se susceperunt curam,
quasi in deorum ordinem assumpti,
prudenter fecisse Romulus dicen-
dus videtur, ad conciliandam sibi
majorem venerationem apud ple-
bem, & ad obtemperandum sibi
paratiores redderet cives, utque
vulgus omnino a suo nutu & arbi-
trio penderet, quod ipse sibi sacrifi-
ciorum & reliquorum sacrorum, quæ
ad cultum divinum pertinebant, vin-
dicavit principatum. Cui summa
reipub. salutis cura commissa est,
ea quoque commissa putare oportet,
sine quibus salus reipub. pro-
curari

curari non potest, inter quæ si quicquam aliud, primum locum sibi vindicat religio. Is enim qui religionis moderamen habet, uno ictu rempub. evertere & subditos majestati subtrahere, ut est vulgus, dicente Tacito 1. *annal.* ad superstitionem mobile, potest, quamobrem cum summo imperio pari passu ambulare oportet, neque ab eo separari potest, quin in partes distraheretur reipub. corpus. Quoniam id ipsum cum ad imperii majestatem, tum etiam publicam tranquillitatem, a qua dependet conservatio reipub. summopere est necessum. Quemadmodum enim unitas & concordia societatis civilis vinculum, ita quoque oportet, ut unum sit tantum summum aliquod imperium, a quo omnia tum sacra tum profana dependent. Vix enim diu posset consistere reipubl. corpus, si alter hanc partem, alter illam indepen-

36 *Dissert. de Ortu & Interitu*
denter sibi posset vindicare admini-
strandam atque curandam. Hoc
esset imperium in imperio constitu-
ere, qua ratione misere dilacerata
atque in partes distracta respub.
breui collaberetur. Non potest enim
dividi imperium & summum esse,
hoc enim contradictionem involve-
ret, sed quod summum dicitur, hoc
eo sensu summum est, ut nihil ei
æquale vel par, sed omnia sub se
habet, & proinde universæ reipub.
curam gerit. Quamobrem & inter-
jecto tempore Cæsares eandem sibi
curam & potestatem vindicarunt.
Constat enim penes eos fuisse su-
premam sacrorum & religionum cu-
ram, quamobrem PONTIFICIS
MAXIMI dignitate ornati, qua ap-
pellatione usi sunt ab Augusto us-
que ad Gratianum imperatorem.
Hinc & in nummis P. M. *Pontifi-*
cis Maximi titulus apponi solitus,
ut ex inscriptionibus patet. Scribit
de

de Hadriano Spartianus, eum *sacra Romanorum diligentissime curasse, peregrina contempsisse*, PONTIFICIS MAXIMI officium pere-
gisse. Et Servius *Æneid.* 3. nota-
vit *majorum fuisse hanc consuetu-
dinem, ut rex esset etiam sacerdos,
vel pontifex.* Unde hodieque IM-
PERATORES dicimus PONTIFI-
CES. Nec novam, sed antiquissi-
mam hanc fuisse consuetudinem, vel
sacra scriptura testatur de Melchi-
sedek, quem & regia & pontificia
dignitate ornatum fuisse legimus.
Hinc apud Aristot. *polit.* 3. Rex
imperator erat & iudex, & rerum
divinarum arbiter. Et Diogenes Py-
thagoricus apud Stobæum *Serm.*
96. *necesse est perfectum regem,
imperatorem esse strenuum, & ju-
dicem & sacerdotem.* Sic patres-
fam. tanquam principes suæ familiæ
sacra curabant, cujus exemplum
nobis esse possunt patriarchæ; sic

38 *Dissert. de Ortu & Interitu*
Abraham circumcisionis sacramen-
tum administravit. Sic inter *Ara-*
bes vir pietate inclytus Job pro
universa familia sacrificavit *Job.* 1.
5. etiam ex Dei mandato *Job.* 42. 8.
9. quamobrem principibus & sacer-
dotibus commune dari nomen ob-
servatum a viris doctis *וְכֹהֲנֵי* ut in so-
cero Mosis *Exod.* 2. 16. 3. 6. 18. 1.
ubi interpretes, vocantur autem
magistratus & principes sacerdotes
etiam in scripturis, eo quod olim
utrumque officium & sacerdotale &
politicum penes illos erat, etiam
apud Ethnicos; & quod magistratus
imprimis cultum Dei & quæ ad glo-
riam illius faciunt promovere de-
bet. Quamobrem maxime *Dei mi-*
nister vocatur *Rom.* 13. 4. Quamob-
rem & primogeniti, quia principatus
familiæ ad ipsos devoluturus post
patris mortem, præ aliis fratribus
sacerdotali munere fungebantur ut
volunt Hebræi. Hinc Hieron. *E-*
pist.

pist. ad Euagrium; simul & hoc tradunt, quod usque ad sacerdotium Aaron omnes primogeniti ex stirpe Noë, cujus series & ordo describitur, fuerint sacerdotes, & Deo victimas immolarint, & hæc esse primogenita, quæ Esau fratri suo vendiderit Jacob. Hinc addi possunt quæ clariss. Heideggerus differt de potestate patrumfam. tanquam principum & capitum familiarum etiam primogenitorum prærogativa paterni tanquam imperii proximorum successorum, circa sacra faciunda, & muneris sacerdotalis functionem obtinendam, vi ejusmodi principatus in familiam paternam. Illa, inquit, primogenitorum prærogativa cum limitatione accipienda videtur, ut quamvis iis competeret ordinarium munus sacrificandi & primaria post patriarcham in sacerdotio dignitas, sive in familia paterna adhuc hærentibus,

40 *Dissert. de Ortu & Interitu*
bus, sive extra eam constitutis, ta-
men reliqui a sacrificandi munere
non plane exclusi intelligantur.
Probabile igitur est, cuique patri-
fam. seu capiti familiae fas pium-
que fuisse sacrificare, & peculiare
fuisse primogenito, ut ipsius vici-
bus defungi posset; patre autem de-
functo, sicut primogenitus succede-
bat in locum patris & fiebat fami-
liae caput, quamdiu ipse cum fra-
tribus unam familiam conflabat, sic
illi soli hoc jus sacerdotii conve-
nerit, non aliis, ita tamen, ut cæ-
teri fratres, quam primum in aliam
familiam commigrantes & ipsi fa-
miliae caput facti sint, idem sacer-
dotii jus acquirerent, etsi non ea-
dem dignitate qua primogeniti, qui
in rebus omnibus antecellebant.
Oecon. Pat. Exerc. I. §. 19.

Ita ut maxima semper fuerit con-
sonantia magistraturæ cum sacra
functione, usque adeo, ut in una
per -

persona conspiraverit per bis mille annos. Et quamvis posterioribus temporibus non ipsa sacra curarent principes atque summi magistratus, quoniam aliis negotiis occupati, hisce vacare non poterant, demandabant tamen curanda, reservata sibi facultate ordinandi ea, quæ ad sacra peragenda eorumque curam pertinebant. Hinc Mosi jus gladii, id est summum imperium in fratrem Aaronem, qui sacris curandis præerat, Jehova concessit, atque tribuit, cum inquit *Aaron Levita frater tuus erit tibi oris loco, & tu eris ei instar Dei.* Loquendi formula, quæ & subjectionem & summi imperii delationem significat. *Tu eris illi Deus* textus habet Hebraicus, id est te illi præficiam, ut tu sis princeps, summi enim magistratus dii vocari solent, a quorum nutu & arbitrio pendent omnia, quæ ad societatis procurationem, cujus & sacra

42 *Dissert. de Ortu & Interitu*
sacra pars, pertinent. Quamobrem,
principis esse curare salutem ani-
marum, ac ejusdem saluti corpo-
rum prospicere, inquit quidam The-
ologus. Sic quoque reges Judæorum
non sacerdotum, sed suo imperio re-
ligionem ordinarunt. Sic David Le-
vitas instituit; *Chron. 23. 24. 25.*
Salomon abdicato summo sacerdo-
te Abjatharo, in Sadocum hanc di-
gnitatem contulit. Ezechias congre-
gavit Judæos ad Pascha celebra-
ndum, Levitas constituit, iisque suo
jussu convocatis imperavit, ut tem-
plum sanctificarent & *Paral. 29. 30.*
Josaphat sacerdotes & Levitas ordi-
dinavit. Imo obligatur magistratus,
quatenus est nutritius Ecclesiæ, cu-
rare ea, quæ ad religionem & res sa-
cras pertinent, constituti enim *ad*
muros ejus ædificandos. *Esaï. 60.*
Pertinet ad reges seculi Christianos,
ut temporibus pācatam velint ha-
bere matrem suam Ecclesiam inquit
Augustinus. Et

Et ut scribit Leo Pontifex I. ad Imperatorem Leon. *c. ult. dist. 26.* Debet Imperator advertere, regiam potestatem sibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad ecclesiae praesidium esse collatam. Non in eis tantummodo rebus diffundi nostram solertiam, quibus populi sub nostro regimine positi pacatissime gubernentur & vivant. Sed etiam in adiutorio Christi extendimus nos ad ea, quae sunt caelestia, cogitare, quae populos fideles faciunt, satagimus non nescire. Quamobrem imperatores Orientis sibi jus vindicabant, ut sine eorum consensu & scientia pontifex Romanus creari non posset. Unde Platina in *Pelag. 2.* Nihil tum actum fuisset a clero, in eligendo pontifice, nisi ejus electionem imperator approbasset. Sic etiam & abdicandi jus habebant; sic Henricus II. abdicavit Gregorium VI. Imo ipse
Cle-

Clemens II. decretum fecit, Henrico imperante, ne sine ipsius auctoritate pontifex Rom. crearetur. Hinc Gregorius VII. legatis Henrici respondit, *se consecrationem nunquam accepturum, nisi imperator consensisset.* Sic & reges Angliæ jus habuerunt investiendi Episcopos, ut perspicui potest ex epistola, quam ad Clementem VI. misit.

Admodum itaque falluntur atque alios fallere conantur, qui hodie idem jus, eandem sacrorum curam magistratui incumbere negare non erubescunt. Nequit enim dari ecclesiæ regimen separatum a regimine politico, quasi per se subsistens. Repugnaret illud ipsum fabricæ societatis civilis, quæ tanquam unum corpus & aliquod totum nequit dividi in partes quin interire oporteat. Quemadmodum ex partium coalitione componitur, ita ex earum distractione dissolvitur & esse desinit, quod.

quod fuit; si ecclesia est pars separata ab altera, quæ politica vocatur, non una sed duæ societates efficiuntur, duo constituuntur imperia, ita ut in illa insit imperium ecclesiasticum, in hac politicum, utrumque tanquam in communi suo subiecto. Cujusmodi divisio tollit unitatem & concordiam, qua sublata, corrumpit reipub. fabrica. Ubi vero una pars alteri subordinata, sub uno eodemq; imperio confociatæ & sibi devinctæ in unum corpus commode coalescere possunt. Sunt quidem in repub. & civili societate diversa separata & distincta collegia, quibus quorundam negotiorum ad reipub. pertinentium gubernationem cura demandata, sed hæc omnia subordinata sunt summo civili imperio, quemadmodum etiam conventus & collegia synodalia & classicalia, quibus cura demandata, ut Ecclesia gubernetur juxta præscri-

46 *Dissert. de Ortu & Interitu*
scriptum a summo magistratu ordinem. Sic in singulis oppidis ac pagis collegium ecclesiasticum oratoribus, sive verbi divini ministris, senioribus ac diaconis constans, quibus incumbit sacra ministrare, atque curare, ut omnia peragantur juxta ordinem præscriptum. Tum etiam facultas ipsis concessa in locum demortui pastoris alium eligere, non privata autoritate, & proprio arbitrio, sed interveniente consensu & ratihabitione magistratus, cujus jurisdictioni subest ecclesia. Meminerint itaque non suæ esse jurisdictionis propriæ quæ agunt, sed alieno sese ea habere beneficio, si qua sibi commoda & jura imperii demandata, & proinde discant uti prudentia, & animi moderatione ac æquitate, ne plus juris sibi vindicent, quam demandatum atque concessum.

Quemadmodum Aaron pendebat
ab

ab ore Mosis fratris sui, tanquam summi magistratus, eodem modo meminerint sese pendere ab ore & nutu sui magistratus verbi divini ministri & quotquot ecclesiæ curam gerunt ejusque regiminis participes, non solum qua subjecti & cives, sed etiam fungentes vice ejus, a quo, si quam habent potestatem, eam tanquam precario acceperunt, quamobrem diutius eam possidere nequeunt, quam placet ei, cujus vicem gerunt. Hæc iis dicta funto, qui in hisce, quæ ad sacrorum curam pertinent spernere non erubescunt magistratus auctoritatem, cui reverentiam, & obedientiam debemus in omnibus, ut inquit Apostolus, quasi non esset fori humani eorum procuratio & cura. Hinc dolos necere, concussiones & pravas machinationes meditari proch dolor! etiam illos rerum usus docet ad evertendam magistratuum circa
sacra

48 *Dissert. de Ortu & Interitu*
sacra potestatem & auctoritatem o-
mnem, quibus incumbit civium in-
stillare animis illam doctrinam,
quam Apostolus docet *Rom. 13.1.*
Ut omnis anima potestatibus sub-
jecta sit, sine exceptione conditio-
nis, vel status, vel muneris, sed
unusquisque homo, etiam apo-
stoli, vates. Episcopi & prophe-
tæ ac summi sacerdotes veteris fœ-
deris sub regum & synedrii pote-
state erant, ut annotarunt viri do-
cti ad hunc locum. Quamobrem in-
quit Molinæus, *Potestatem in foro*
externo indivisam esse potestatem,
tum a pastoribus, ecclesia, syno-
dis; tum a curiis, comitiis, cætu
ducum, familiis, societatibus qui-
buscunque habitam, in quibus le-
gibus ab iis latis, homines vel ad
obsequium vel ad pœnam obstrin-
guntur, unam esse & ab uno sum-
mo magistratu emanare & deriva-
ri; neque eatenus divisam, ut den-
tur

tur duæ potestates coordinatæ in rep. Christiana, quarum altera à viris ecclesiasticis, altera à laicis sustineatur, sed plane alteram alteri subordinari. Cui & conveniunt quæ habet Musculus loc. com. Non docet magistratus, neque administrat sacramenta, sed faciunt hæc ministri; in consistorio non judicat magistratus, sed qui ad id officii sunt ab eo constituti, Et tamen superior horum omnium autoritas Et potestas, non est ministrorum, sed magistratus: perinde atque in domo bene instituta, omnium eorum, quæ agenda sunt, autoritas Et potestas ad patremfam. labores vero Et ministeria ad æconomum Et familiam pertinent: hac distinctione satis multum relinquitur ecclesiæ ministris. Imo & ipsam functionem pastorem subjici imperio magistratus meritò statuit Pet. Martyr. Reformatæ ecclesiæ Helveticæ confessionis

C

50 *Dissert. de Ortu & Interitu*
sionis est, *Docemus religionis cu-*
ram imprimis pertinere ad magi-
stratum sanctum. Hinc Justinianus
cunctos populos quas clementiæ no-
stræ regit imperium in tali volu-
mus religione versari. *Cod. de fi-*
de Cath. Nullus dubito, quin si ma-
gistratus superesse & adesse posset
omnibus negotiis, quæ ad sacrorum
curam pertinent, omnia meliori
modo & ordine peragerentur. Sunt
enim multi, quorum pectora ambi-
tio, invidia, odium internecinum,
aliaque id genus & societatis huma-
næ & civilis ac ecclesiæ tranquilli-
tati noxia studia obsederunt, qui
in id unice incumbunt ac omnes
suas cogitationes conferre solent,
qua potissimum ratione animum tot
vitiis contaminatum possint exple-
re suum, non ecclesiæ, sed sui curam
potiorem habentes, magno cum ec-
clesiæ & reipub. detrimento. Hinc
tot certamina, tot discordiæ & rixæ,
tot

tot artes inventæ, ad arcendum a cura sacrorum & pastoralis munere, illum, hunc admittendum, quia vel iisdem vitiis inquinatus, id est, magistratus autoritatis invidus, vel eadem circa sacra opinione imbutus, iisdem favens doctrinæ dogmatibus. Qualis distinctio penitus eradicanda & exterminanda cum e re-pub. tum hominum animis. Utpote quæ mater & radix ac fons immortalis invidiæ & internecini odii, quo homo hominem, frater fratrem, collega collegam prosequitur. Hinc factiones, dissidia; invidia enim contentionem, contentio scissuram parit. Item verborum pugnæ & partium studium, ac tandem ecclesiæ & reipub. misera dilaceratio & in partes distractio. Unde illud *Ego sum Pauli, alter ego sum Apollos; quis est Paulus, aut quis Apollos, nisi ministri, per quos credidistis, 1 Cor. 3.* Eodem enim

doctrina nititur fundamento, quod est Jesus Christus. Ad eundem finem & scopum collimare nobis est animus, id est, ut vos doceamus Christum crucifixum, ultra quod sapere nihil sese amplius dicit alibi Apostolus. Ejus cognitione vos imbuerere, ad eum sincera fide amplectendum, tanquam & salutis ac æternæ beatitudinis nobis acquisitæ autorem, & adipiscendæ spem unicam vos excitare nostra doctrina nitimur. Hisce incommodis nulla alia ratione obviam iri posse mihi videtur, quam interventu magistratus, tum etiam cavendo ne ad cœlitus nobis missam S.S. disciplinam, quam Theologiam vocamus, docendam cuivis, nulla habita ratione generis, status, conditionis, pateret aditus; obnoxii enim magis hisce vitiis, qui a sordidis profecti initiis ad victum & amictum sibi comparandum potius, quam ad ædificandam Christi ecclesiam, &

& propagandam fidem, reducidos in viam salutis aberrantes, abutuntur veneranda hac disciplina, quasi esset ars mercenaria, quam qui parati ab iis rebus, quæ ad colenda hæc studia necessariæ, de cæteris non solliciti, iis unice se devovent atque tradunt, non necessitate coacti, sed animi propensione & sincero desiderio inflammati. Hi veritatem indagando & perscrutando intimos oraculorum divinorum recessus, veri evadunt theologi, concordia & pacis amantissimi. Virtutis ope sibi famam quarunt, non malis artibus. Illi sæpius ambitioni inservientes, dum famæ suæ consulere nequeunt bonis artibus, id est doctrinæ sublimitate & cœlesti sapientia, aliis sibi egregiis facinoribus famam parare student, & ad altius surgere vel muneris fastigium, vel nominis famam celebriorem reddere conantur. Et si quis ecclesiasticas evolvat annales, inveniet

54 *Dissert. de Ortu & Interitu*
hoc genus hominum & ecclesiæ &
reipub. pacem ac tranquillitatem
semper fere perturbasse. Non tamen
velim omnibus interclusam ad co-
lenda Theologiæ studia esse viam,
cum & ipse nonnullis in hoc deesse
non voluerim, quorum probitas, ani-
mi candor, morum integritas, erga
Deum pietas, magistratus reveren-
tia, mihi testata fuit, pacis studio-
fissimis, invidia & odio vacuis; sed
iis tantum, qui nec diligentia, nec
judicii aut ingenii, vel moderati &
æqui ac candidi animi aliquod e-
diderunt testimonium. Quamob-
rem in veteri ecclesia moris fuisse
testatur Apostolus, ut nemo sacris
curandis præficeretur, nisi qui es-
sent probatæ atque spectatæ pro-
bitatis, qui aliorum testimoniis ta-
les esse probantur, quales oportet
eligi ad docendos alios & sa-
cris ministeriis, five pastoris five
senioris præfici. *Adhibenda est sum-*
ma

ma religio, inquit Calvinus, in Act. Apost. c. 6. ne quis ad sacram ecclesiae functionem, multo magis ad munus pastorale sumatur, nisi qui experimentum sui dederit.

Quod facile constare potest, quibus demandata cura, ne quid respubl. vel ecclesia detrimenti capiat. Hac ratione posset præveniri, ne tam illotis sæpe sacra tractarentur manibus, atque illi, qui destinati pastoralis muneris suscipiendo, tam cruda in forum propellerent sua studia, imo non sua, sed quæ ex ore magistri acceperunt, cujus si verba teneant & recitare sciant, sacri oratoris fat cum laude sustinuisse partes sibi persuadent. Deum precor, ut suo eos velit illuminare spiritu, & dissipare tenebras, quæ offusæ eorum mentibus, vel Evangelii doctrinam ipse infundere animis rudis & innocentis sæpe vulgi. Sed pace hæc eorum dixerim, qui

56 *Dissert. de Ortu & Interitu*
suum cuique jus tribuunt, & juxta
Christi doctrinam Cæsari conce-
dunt, quæ Cæsaris sunt, id est, ma-
gistratui debitam reverentiam, ve-
nerationem & obedientiam præ-
stant, non alienis sese rebus im-
miscentes, sed in timore domini suo
officio funguntur. Qui omnes suas
operas conferunt ad ædificandam
Christi ecclesiam & erudiendum
vulgus ea, quæ saluti & æternæ
beatitati comparandæ inserviunt;
qui omnem consumunt ætatem in
perscrutando & indagando divino-
rum oraculorum vero sensu, in ex-
plicandis dextre orthodoxæ & sanæ
religionis ac fidei capitibus, qui
doctrinam de testamentis & fœderi-
bus Dei, quibus nititur & fides no-
stra & omnis divinus cultus, clare
& distincte non inanibus verborum
flosculis vel ambagibus, quibus nulla
doctrinæ vis inest, nec confuse pro-
ponunt; qui ex umbris ipsum cor-
pus,

pus, ex tenebris lucem protrahunt. *Qui enim prophetat, loquitur hominibus ædificationem & exhortationem & consolationem*, inquit Apostolus. Hos admiror, hos veneror; nullam quippe disciplinam majori in existimatione & pretio habendam censeo, quam illam, quæ nobis viam aperit, qua grassamur ad summæ & omnibus numeris perfectæ cœlestis beatitudinis ac nulla cogitatione assequendæ consummatæ gloriæ adipiscendam possessionem, cui nulla terrena voluptas & felicitas componi potest, quamobrem omnes, quibus hoc docendi munus incumbit, licet non pari fortasse, saltem ea, qua decet veneratione prosequi, mihi religio est. Detestor itaque quorundam petulantiam, qui abominandis & detestandis calumniis cum proximi, tum etiam magistratus autoritate sacræ Scripturæ interpretis famam proscinde-

58 *Dissert. de Ortu & Interitu*
re & conspurcare ausi sunt. Summo-
pere enim interest reipub. ut cuique
sit fama sua salva, quæ quibusvis
rebus præstantior, quarum conser-
vandarum intuitu homines in socie-
tatem coaluerunt, & civili sese sum-
mo subjecerunt imperio. Tum etiam
ut venerationem habeamus pro iis,
quibus docendi hoc munus a magi-
stratu impositum; utpote qui ad
efformandos hominum animos ad
vitam civilem colendam summope-
re in reipub. necessarii. Nam ut in-
quit Calvinus, pastorum autoritas
eo intacta fervanda, quia instar
fræni esse debet, ad coercendos ple-
bis impetus, ne ultra modum exul-
tent; sublata quippe reverentia & ve-
neratione, quam debemus & persone
& doctrine autoritas evanescit, &
summa quoque læditur majestas,
cui placuit ejusmodi functiones in
reipub. introducere. Ac ita tandem
ad effrænata licentiam & efferatos
mo-

mores & inconditam vivendi rationem delabuntur cives. Sublato quippe metu divino, cujus sensum nobis infundit sacrarum literarum doctrina, tollitur & magistratus autoritas, cui obtemperandum, quia divinæ est ordinationis, ut docet Paulus. Autoritate autem erepta magistratibus, actum de societate civili; nihil salvum, nihil intactum atque illibatum, nihil sanctum ab improborum hominum pravis machinationibus & concussionibus haberi potest. Si quæ habent sua ministri vitia, humanæ imbecillitati condonanda, & corrigenda a magistratu, si reipub. inde immineret aliquod damnum. Nemo enim sine vitiis nascitur; optimus ille, qui minimis urgetur. Duplici vero honore, veneratione & benevolentia dignus, qui adimplet officia, quæ cum magistratui, cum reip. cujus civis, tum doctrinæ, cujus minister est theologus, debet

1 Timoth. 6. 17. Testantur veterum monumenta Numam Pompilium, vana ac falsa divini cultus superstitione tunc temporis inclytum Romanorum regem, summam sibi cum auctoritatem, tum & venerationem conciliasse apud populum, quod ipsis persuasisset se omnia sacra, ceremoniasque, omnemque cultum Deorum quasi monitu Deæ Egeriæ, cum qua sæpius colloquendi sibi concedi facultatem populo persuasum, docuisse atque introduxisse. Sane non minori veneratione prosequor, imo & benevolentia amplector verbi divini ministros, quibus tranquillitas & concordia civium, fratrum gratia & mutua benevolentia cordi est. Qui unice intendunt suo officio & munere fungi, ut decet virum probum, pium Evangelicæ doctrinæ præconem, quæ pacem inspirat hominum animis. Deus enim non Deus dissensionis, sed
pacis

pacis & ordinis. I *Corinth.* 14. 13. quorum vis orationis & doctrinae sublimitas mihi persuadet eam hausisse ex ipso fonte, eosque a Spiritu Sancto edoctos. Sed omnes tamen velim monitos, ne nimis altum sapere cupiant; est modus in rebus; detestor luxuriantis ingenii nimiam curiositatem, nostrum est credere, quæ aperte revelare nobis Deo non placuit, & amplecti sincera fide, quorum rationem propter ingenii nostri imbecillitatem indagare nequimus. Spero mihi lectorem condonaturum, quod paulo longius a scopo aberraverim quam par fuit. Magistratus auctoritatem, dignitatem & honorem tueri cujusque boni civis est, excitare & admonere nos mutuo hominis Christianorum sacris initiati officium efflagitat. Sed e diverticulo in viam. Ut omnia a suo nutu & arbitrio penderent in repub. negotia, non sufficere, sacro-

62 *Dissert. de Ortu & Interitu*
rum penes se esse principatum arbi-
trabatur Romulus, sunt quippe plu-
ra summi imperii jura, quæ divelli ab
eo nequeunt, quin concidat simul
majestas, quæ penes plures esse ne-
quit. Quamobrem legum ac con-
suetudinum patriarum sibi quoque
custodiam vindicavit. Omnis juris,
quod vel natura dictabat, vel pa-
ctis aut tabulis sancitum, curam
suscepit. De gravissimis delictis cog-
noscendi aut decernendi sibi refer-
vavit facultatem, leviora permisit
senatui, providendo interim ne quid
in judiciis vel amor, vel odium, vel
ira, vel avaritia judicis animum de-
flecteret ab eo, quod justum & æ-
quum est. Senatum cogere, popu-
lum in concionem advocare tan-
quam summi imperii notas sibi soli
existimavit competere. Quamob-
rem summæ consulum majestatis
maximam partem in eo collocat
Polyb. lib. 6. quod convocare potue-
rint

rint concionem, proferre edicta, & quæ in jure decreta fuerint, ad eos perferre. Primo loco sententiam dixit, quod pluribus placuisset, id demum ratum esse voluit, si ipse approbasset, quo enervavit omnem eorum, qui secum rempub. administrabant, auctoritatem potestatemque. Senatui vero hæc munia tribuit, ut, de quibus a rege ad ipsum referretur, de his decerneret & ferret calculum, ita ut semper obtineret plurium sententia. Plebi autem tria hæc commisit, magistratus creare, leges sancire, de bello, si rex permisisset, decernere. Non tamen absolutam in his populo potestatem esse voluit, nisi & senatus, qui a principis omnino pendebat nutu, in iisdem accessisset auctoritas. Ferebat autem populus suffragium non viritim, sed per triginta curias divisus, & quod pluribus curiis visum esset, ad senatum

re-

64 *Dissert de Ortu & Interitu*
referabant, ut approbaret, quæ
plebi placuissent. Qui mos postea
paulatim delabi cœpit, &, interje-
cto tempore, obtinuit, ut de plebis
scitis non decerneret senatus, sed
de senatusconsultis plebi permissum
fuit suffragium. Dionys. Halicarn.
lib. 2. Quemadmodum & omnis fe-
re reipub. potestatem & majesta-
tem penes populum, exactis regibus,
fuisse, neminem fugere potest, qui
non plane hospes in humanioribus
literis. Verum ejusmodi imperii
devolutio non ipsum mutavit rei-
pub. corpus, cum iisdem legibus,
quibus fundaverat eam Romulus,
innixa manebat. Hisce ita constitu-
tis & in ordinem redactis, atque his
jactis fundamentis ex incondita ho-
minum multitudine perfectum ex
suis partibus compositum corpus
politicum efformatum, quod vel-
uti anima corpore circumdata, ita
quoque novæ urbis muris amplecte-
batur.

batur. In ea corpus quasi colligatum & coagulatum, non tantum conspiratione & confociatione animorum, sed & juris ac imperii, ejusdem arctissimum, ut dicere incipimus, vinculum societatis civilis. Cujus ipsi quemadmodum autores fuerant cives, ita penes eos radicaliter manet, & tanquam in suo subjecto inest, cum quo & subsistit, & interit ac evanescit. A Romulo itaque petenda reip. & imperii Romani origo, ille formavit & fundavit rempubl. ille genitor urbis Quirinus, & reipub. fundator fuit; ei sua debet incunabula, & ortus sui quasi parentem nuncupare necessum habet a quo efformata, ille primum corpori vitalem spiritum indidit, vel potius ipse fuit anima & vitæ quasi principium, qui summo ornatus imperio, toti corpori suam vim communicabat, ad operandum & agendum quicquid sibi

bi

bi utile & conveniens fore judicabat. Diximus quidem in populo tanquam communi subjecto radicaliter imperium inesse, neque ab eo posse divelli, verum quia exercitium penes principem, quasi corpus mortuum debet considerari, quia quicquid agere potuisset reservata sibi ejus moderatione, agit jam princeps tanquam gerens personam populi; imo quia universa respub. quasi in sua persona consistit, hinc quicquid agit princeps, ipsa fecisse videri debet, quoad illa quæ delationi imperii ipso jure cohærent, & sine quibus non posset tractari, quemadmodum data jurisdictione ea quoque concessa esse videntur, sine quibus non potest explicari jurisdictione *l. 2. de Jurisd.* Atque in eo statu, quem reip. imposuit Romulus, omnia a suo quidem nutu pendebant, sed ea conditione, ut salus populi suprema ipsi lex esset, & tractandi

ctandi imperii norma & regula. Populi enim commodum primum in causa fuit societatis constituendæ & ineundæ, tum etiam creandorum magistratuum. Sit reipub. Romanæ origo nobis exemplar, populos non a magistratibus dimanasse, sed quicumque vel ab uno principe, vel ab electis a se primatibus regi voluerunt, antiquiores suis magistratibus fuerunt. Unde sequitur non populos propter magistratum, sed magistratus propter populum fuisse creatos. Quemadmodum tutor pupillo, non pupillus tutori constituitur: & pastor ob gregem, non grex ob pastorem. Quod & Homerus agnovit, reges populi pastores appellans. Quamobrem optime Cic. 2. offic. *Omnes qui reipub. præfutura sunt, duo Platonis præcepta teneant: unum, ut utilitatem civium sic tueantur, ut quæcunque agunt, ad eam referant, oblit*
com-

68 *Dissert. de Ortu & Interitu
commodorum suorum. Ut enim tu-
tela, sic procuratio reip. ad utilita-
tem eorum, qui comissi sunt, non ad
eorum, quibus commissa est, ge-
renda est.*

Quamobrem Romulus populo
facultatem tribuendam ratus eli-
gendi talem reipub. formam, quam
sibi utilem fore judicaret. Atqui mo-
narchicum cæteris cum prætulissent
imperium, etiam ea usus potestate,
suoque arbitrio ordinavit rempub.,
atque populum in unum idemque
corpus datis legibus coalescere sua
opera effecit. Sed quantum est jura
& leges esse in civitate, nisi sint qui
jura regere possint, cui cum non
unus sufficiat homo, varii magistra-
tus constituti. Quemadmodum &
aliis reipub. negotiis procurandis &
peragendis suos magistratus præfe-
cisse Romulum jam demonstravi-
mus. His itaque omnibus in ordinem
suum redactis, perfectum corpus
poli-

politicum, ut diximus, efformavit. Confociatio vitæ civilis & communicatio juris ejusdem ac imperii recte societas civilis dicitur, verum ut ejusmodi confociatio perficiatur, & perfecta subsistat, multa oportet requisita adesse, quibus diligenter perspectis a Romulo, nihil ab eo prætermissum, quod ad rempubl. constituendam & formandam requirebatur. Verum cum ea omnia suam habeant relationem & convenientiam cum suo subjecto, cui inhærent inseparabiliter qua tali, quemadmodum qualitates personales insunt in singulis hominibus, quæ aliis nequeunt communicari, necessum est sublato subjecto, illa quoque evanescere, quæ ei inseparabiliter inhærent, quia specialem cum eo habent convenientiam. Atqui imperium est accessorium quid, inhærens corpori politico, quod cum eodem singularem habet relationem, aliis societatibus
non

70 *Dissert. de Ortu & Interitu*
non communicabilem. Ita ut Romanum imperium illud tantum dici possit, quod in illo corpore radicaliter inest, cujus autor & fundator Romulus, consensu multitudinis in unam eandemque societatem coalescere animum habentis, rex electus, data eidem facultate ejusmodi statum imponendi civitati, qualem judicaret optimum & communi conservationi & utilitati fore. Hoc corpus idem manet, quamdiu ejusdem juris & imperii confociatio & communicatio, unum ex altero fluit, quippe qui idem imperium agnoscunt, necesse quoque habent eodem uti jure, iisdem legibus obtemperare, qui autem necessum habent eadem observare jura, idem quoque venerari debent imperium, quia leges condere & jura dare est vis & effectus imperii, quamobrem hæc semper pari passu ambulant. Ita ut, qui idem imperium venerentur, inter
eos

eos quoque juris communio obtineat necessum est. Per juris vocabulum potissimum intelligimus jus illud quo fundata respublica, quo respub. sustinetur, quamvis ad omnes leges & jura, quæ quandoque a summa majestate proficiscuntur quocunq; tempore, stante rep. & salva societate applicari possit. Verum cum sermo nobis sit de successione & continuatione temporis, quo subsistunt nationes vel gentes diversæ, illud jus potius significare volumus, quod tanquam immutabile, quemadmodum cum ipso corpore sive societate incepit existere, ita etiam cum ejus interitu evanescit. Cujusmodi leges & jura cum imperio, id est, gubernandi ratione, tam arcte conjuncta, ut alterum ab altero nequeat divelli, quin ambo corruant. Quo vinculo dissoluto, etiam concidit corpus, quia tollitur hac ratione confociatio ejusdem juris & imperii.

72 *Dissert. de Ortu & Interitu*
rii. Quamobrem ipsum matrimo-
nium, quo nulla arctior societas,
dicitur esse communicatio ejusdem
juris cum divini tum humani. Sic
eadem gens & familia eadem cole-
bat sacra, testimonium quod sibi in-
vicem sanguinis conjunctione de-
vincitissimi. Ubi itaque quædam so-
cietas, ibi & regulariter ejusdem ju-
ris communio, si non in omnibus, fal-
tem paucis exceptis. Hisce præmissis
indagandum nobis incumbit quam-
diu corpus idem, idem populus Ro-
manus, eadem respub., idem impe-
rium dici potuerit, cujus a Romulo
deducenda origo. Videndum itaque
qualis mutatio efficere possit, ut
idem non esse videatur corpus. Pri-
mo autem notandum quod corpus
hoc artificiale se habeat instar cor-
poris naturalis. Quod quemadmo-
dum idem esse non desinit, particulis
paulatim commutatis, una manente
specie seu forma; ita populus idem
manet,

manet, idem civitatis corpus videtur, licet non ex iisdem constet particulis, id est membris, ex quibus initio coalitum, modo eadem species eadem scil. forma manet, quæ initio ei imposita. Itaque licet partes seu membra intereant, atque in eorum locum subintrent alia, vel per nativitatem vel adjectionem aut migrationem & cooptationem in civium numerum & ordinem, manet tamen idem corpus, salva ejusdem specie. Quippe cujus rei eadem existit species, eadem quoque res existimatur. Species enim & forma illa est quæ dat esse rei; quamobrem mutatis partibus, sed manente eadem forma dicitur eadem res, non minus secundum Philosophos quam JCtos, qui non simulatam, sed veram philosophiam profitentur. Sed non eodem sensu. Per formam philosophi intelligunt ipsam rei substantiam & ut loqui

D

amant

74 *Dissert. de Ortu & Interitu*
amant quidditatem, quæ semper in-
visibilis est, & quæ non tam species
ipsa est, quam speciem constituit
simul cum materia quæ nec ipsa vi-
detur. Sola enim sunt accidentia
quæ videntur & tanguntur. At Icti
formam accipiunt pro specie ipsa
& ea constitutione rei naturali quæ
in sensus incurrit, statimque diver-
sam esse rem dicunt, quæ diversam
habet formam extrinsecam, licet ex
eadem materia factam, Faber. *Ra-
tional. de jud. l. 76.* Sic idem vide-
tur judicium, etsi omnes iudices
mutati, quia eadem species & for-
ma manet judicii *d. l. modo non o-
mnes simul mutati, sed per vices,*
vid. Donel. lib. 17. cap. 26. Sic idem
populus nunc putatur qui abhinc
centum annis fuerit, licet ex illis, qui
tunc temporis vivebant & civitatis
membra erant nullus superstes, mo-
do non omnes simul mortui, sed
paulatim & per vices alii in demor-
tuorum

tuorum locum succedant. Quamdiu illa quæ populum facit & mutuis nexibus vincit communio cum juris tum imperii jus unitatis suæ servat. Et ut optime inquit Grotius, *Hinc ortus mos loquendi, ut populum, qui nunc est alloquentes, ei tribuamus quæ eidem populo ante multa sæcula acciderunt, ut videre est apud Historicos, tum in libris sacris ut Marci 10.3. Job. 6. 32. Sic apud Tacitum Antonius Primus Vespasiano militans milites Tertianos veterum admonet, ut sub M. Antonio Parthos, sub Corbulone Armenios repulissent. Unde & illud Poetæ*

- - - *Habitante Camillo*

Illic Vejis scil. Roma fuit.

Et Plutarch. *De sera numinis vindicta. Civitas est res quædam unica & continens animalis instar, neque mutationibus secundum ætatem suam exuit naturam, aut ra-*

76 *Dissert. de Ortu & Interitu*
tione temporis alius fit ex alio, sed
semper easdem erga se affectiones,
& naturæ suæ consentaneas servat,
quamdiu communitas, quæ mutuis
complexibus devincit unumque cor-
pus efficit, unitatem suam conser-
vaverit. Quamobrem nec accessio
externa alium non efficit populum,
quia sub eadem specie latent, id
est ejusdem juris & imperii fiunt
participes, ejusdem civitatis vel so-
cietatis membra. Sic eadem reip.
Romanæ facies, & species, Sabinis
in civitatem adscitis & ex duabus
civitatibus una facta, confociatoque
regno interiit Sabinorum civitas, au-
cta hac accessione Romana. Quam-
quam vero hæc omnia de populi æ-
tate & continuatione prædicari pos-
sint, attamen quemadmodum nihil
stabile & perpetuum in rerum natu-
ra evenit, ut omnia quæ existere at-
que esse ceperunt, ad interitum suum
properent, quamobrem & ipsum
hoc

hoc artificiale corpus instar naturalis corporis iisdem mutationibus obnoxium suum habet ortum & interitum, unumque cum altero commutando quod fuit, esse desinit. Itaque quamvis multa in secula propagata ejus fuerit ætas, tandem quoque per subitam sæpius mutationem interire rerum usus testatur, vel quasi jam senio confecta decrescit paulatim, donec intermoriatur & plane evanescat. Verum medium illud tempus, quod inter ortum & interitum intercedit, quia non tam speciem & formam, quam quidem interiorem corporis constitutionem accidentalem invisibilem mutat, non efficit ut idem esse desinat. Quamvis enim quis sit decrepitæ senectutis, esse tamen non desinit idem homo, qui fuit cum adhuc ab uberibus pendebat matris, sed per ætatis gradus, distinctis vitæ periodis sive temporibus, qui olim infans jam adolescens,

juvenis jam senex dicitur, atque hac appellatione homines a se distinguuntur, non figura nec forma, quæ omnibus ejusdem sexus eadem contigit, scil. humana, quæ integra manet usque in pulverem conversa. Ejusmodi ætatis mutationes subiisse Romanam rempub. Florus testatur, cum inquit. *Si quis ergo populum Romanum quasi hominem consideret, totamque ejus ætatem percenseat, ut cæperit, utque adoleverit, ut quasi ad quendam juventutis florem pervenerit, ut postea velut consenuerit, donec plane interiit, quatuor gradus processusque ejus inveniet.* Prima ætas sub regibus fuit, atque hæc ejus erit infantia. Sub consulis adolevisse non immerito quis dixerit. Sub Cæs. Augusto maxime floruit, cujus sub imperio quasi ad juventam & robustam quandam maturitatem pervenisse dici potest: a Cæsare vero Augusto & deinceps con-

confenescere atque decoquere incepit, nisi quod sub Trajano optimo principe movet lacertos, & præter spem omnium, senectus imperii, quasi reddita juventute, revirescere videretur, donec tandem, variis jactata fortunæ cladibus, irrumpentibus Barbaris, in diversa distracta regna & divisa imperia, rupto unitatis vinculo, concidisse & plane interiisse videretur, ita ut Romana respub. in ipsa Roma quæreretur. Quamdiu enim unum idemque imperium populus venerabatur, eadem confociatio & communitas juris, legum, urbis, fori, theatri, territorii, onerum & commodorum communicatio, idem corpus, eadem respub. videbatur. Sed diviso imperio, mutata specie, distracta communitate, sublatis legibus, quibus respub. innitebatur ac fundata erat, dissoluto societatis vinculo, dissolvebatur & corporis tam vasti

80 *Dissert. de Ortu & Interitu*
compages, quem excepit reipubl.
totius interitus. *Rempub. nec dividi
posse nec debere* vox olim fuit Cæ-
sar's Constantii ad Gallum teste
Marcell. *lib. 14.* Itaque ut inquit
Grotius, sicut particularum muta-
tio nec etiam accessio & augmen-
tum vel confociatio & coalitio duo-
rum populorum non efficit ut po-
pulus esse desinat qui fuit, fieri ta-
men potest ut alia ratione intereat
populus. Fit autem hoc duplici-
ter, interitu corporis aut interitu
speciei. Id est sublata aut omni aut
perfecta juris & imperii communi-
tate. Interit autem corpus vel sub-
latis simul partibus necessariis, ex
quibus consistit vel compositum,
vel sublata corporis ratione; illud
contingit in everfione urbium & ex-
tinctione incolarum, deditioe spon-
tanea ad internecionem, tum etiam
violenta occupatione, quod enim
jure belli capit victor, nostrum esse
desinit,

definit, sic civitas esse definit aratro inducto *l. 21. ff. quib. mod. usufr. amitt.* Sic actum fuisset de Romana republ. capta a Gallis urbe, nisi excusso eorum iugo se in pristinam libertatem sua virtute vindicassent Romani. Interire quoque corpus diximus sublata corporis ratione, *quæ tollitur, si cives aut sponte ob pestilentiam, aut seditionem a societate discedant, aut vi ita distrahantur, ut coire non possint, quod bellis accidit interdum, Grot. de jur. bel. & pac. lib. 2. cap. 9. §. 5.* Quemadmodum unumquodque eodem modo dissolvitur quo colligatur, ita societas sicuti coalitione partium nascitur, id est mutuo congressu in unum conveniunt, ita earum dissolutione, id est discessu interit, sublata enim connexionem mutua, tollitur illud cui totum innititur. Quemadmodum partium connexus efficit totum, sive corpus,

D 5 quod

quod concipi nequit nisi tanquam totum ex partibus suis compositum: ita earum divortium & dissolutio corporis interitum adfert. Ejusmodi vero dissolutio vel coacta est vel voluntaria; coacta quæ fit per violentam distractionem. Voluntaria quæ sponte fit, discedentibus civibus vel ob pestilentiam, seditionem, aut similes rationes. Quamvis hæ causæ necessitatem discedendi videntur adferre, attamen manet libera eligendi voluntas an manere velint vel discedere. Quod secus, ubi vis discedendi causa. Quando alienum non proprium arbitrium agendi debellatis regula, neque eligendi libera facultas relicta, sed amplectendi quæ ab alio proponuntur necessitas cuique imposita veterum colonorum seu civium. Cum hisce obtemperare dictis necessum est, hæc mea sunt, veteres migrate coloni. Cum territorium &

& cœlum mutare non voluntatis, sed necessitatis est. Cujus nobis exemplum Senatusconsultum de rebus Campanis factum, præbet Liv. *lib. 26. cap. 34.* Alio modo corpus sive populum interire diximus, quando nulla forma, nulla species populi sive societatis civilis reliqua. Quod fit, vel sublata omni vel perfecta juris communitate. Omnis penitus juris & imperii communitas tollitur, quando cives singuli distracti passim diversis civitatibus accrescunt, sive libertatem personalem retineant, sive ad servilem conditionem redigantur. *Sic Capuam tanquam urbem habitari frequentarique placuit Romanis: corpus nullum civitatis, nec senatus, nec plebis consilium, nec magistratus esse, sine consilio publico, sine imperio multitudinem nullius rei inter se sociam ad consensum inhabilem fore, præfectum ad jura reddenda ab*

84 *Dissert. de Ortu & Interitu*

Roma quotannis missuros. Liv. l. 26, c. 16. Hac ratione interioribus societatis civilis sive reipub. vinculis dissolutis, concidit ejus fabrica ac tota corruit, quamobrem ne imago quidem Capuæ reipub. reliqua sublatiis partibus necessariis, quæ corpus sustinent & quasi in unum coire ac coalescere efficiunt. Perfecta autem tollitur juris communitas inter singula ejusdem populi vel civitatis membra, si singuli cives retinent quidem libertatem personalem, ita tamen ut alterius imperium subire necessum habeant. *Puffend. lib. 8. cap. 12. de jur. natur. gent.* Quales populi in provinciæ formam redacti. Erant enim provinciæ regiones, quas Romani vi & armis subegerant & suæ adjecerant ditioni, & proinde parebant Romano imperio, ad quas administrandas magistratus cum imperio ac potestate mittebantur. In iis jus dicentes.

tes. Quarum aliæ dicebantur liberæ, in quibus scilicet jus dicendi facultas non erat magistratibus populi Romani: quia non parebant ejus imperio, sed suis legibus & magistratibus utebantur. Et proinde illæ vix dici poterant amississe speciem veteris reipublice. Mutatio vero loci, oppidorumque, vel munimentorum detractio efficere nequit, ut populus idem esse desinat, siue sponte siue necessitate exigente facta. Modo eadem species maneat, id est, communitas juris & imperii obtineat. Sic aliquando integræ gentes ac nationes suas sedes mutasse tradunt Annales: territorium enim ad constituendum & componendum corpus hoc artificiale, nec compositum conservandum & sustinendum aliquid confert; quippe extrinsecum hoc est aliquid & separatum a corporis fabrica & constitutione interiori. Ut in loco aliquo consistat: necessum;

86 *Dissert. de Ortu & Interitu*
necessum, sed non speciali & singu-
lari, cum quo tam arctissimo vin-
culo conjunctum manere oportet,
ut a se invicem non possent se-
parari nisi cum interitu utriusque.
Corpus enim reipubl. per se subsi-
stit ex ejusmodi partibus, quas an-
notavimus. Quamobrem non po-
pulus a territorio vel urbe quas si-
bi ad inhabitandum excitavit, sed
urbes & regiones a populo sive e-
jus principe. Hinc *Psalm 49. In-*
duunt nomina suis regionibus, ut
terra Canaam, Assur, sic Antio-
chus Rex excitavit Antiochiam, Se-
leucus Seleuciam, denominationem
suam fortiuntur. Sic Roma a con-
ditore suo Romulo dicta, sic testa-
tur Livius Troja capta, Antenorem
casibus *variis cum multitudine He-*
netum, qui seditione ex Paphlago-
nia pulsi, sedes quærebant, venisse
in intimum maris Adriatici Sinum:
Euganeisque qui inter mare Al-
pesque

pesque incolebant, pulsus, Henetos,
Trojanosque, eas tenuisse terras:
¶ in quem primum egressi sunt lo-
cum, Troja vocatur; pagoque in-
de Trojano nomen est. Gens uni-
versa Veneti appellati. Aeneam
autem ab simili clade domo profu-
gum, sed ad majora initia rerum
ducentibus fatis, primo venisse in
Macedoniam: inde in Siciliam qua-
rentem sedes delatum: ab Sicilia
classe Laurentem tenuisse agrum.
Troja ¶ huic loco nomen est. lib. i.
princ. Si autem loci vel oppidi
mutatio non efficit, ut populus ef-
fe desinat, ergo multo minus si muri
tantum urbis disiecti, vel munimenta
detracta, manet saluum quod intus
est & civitatem constituit; quem-
admodum salva esse potest familia
everfa domo vel ejus parte colla-
psa. Et contentum subsistere potest,
licet non existat illud, quo conti-
netur. Hinc urbs qua muro cincta
ut

ut ædificia intra muros extantia distinguuntur a civitate, quæ civium ut supra annotavimus, cœtum seu congregationem significat. Ideo civitas a publico Cornelio Scipione dicta fuit civium unitas. Quamobrem legatum relictum civibus, intelligitur relictum ipsi civitati. *l. 2. ff. de reb. dub.* Quam distinctionem eleganter exprimit Cicero *in Orat. pro Sextio*, ubi ita inquit, *Cum conventicula hominum quas postea civitates nominaverant, tum domicilia conjuncta quas urbes dicimus.* Urbis itaque muri cum nihil ad ipsam pertineant civitatem, nisi quatenus ejus domicilium, eorundem mutatio non afficit corpus interius, quod muris ædificiisque continetur. Quemadmodum etiam nec forma accidentalis imperii mutat interiorem corporis constitutionem, & proinde nec ipsum corpus. Accidentalem imperii formam vocamus.

mus quæ consistit in numero imperantium, unde variæ illæ denominationes regiminis, quas supr. annotavimus, ut aliud dicatur monarchicum, aliud aristocraticum, aliud democraticum imperium pro-ut unus, vel plures, vel omnes reipubl. administrationem fuscipiunt. Lampadius hanc quæstionem ita explicat. *Forma cujusque imperii essentialis & subiectum adæquatum, non est monarchia, vel aristocratia; sed formæ hæ sunt accidentales, subiecto tantum communi differentes. Etenim respub. separatim & unum & paucas & multos potest habere dominos; qui quidem subiecto existentia differunt, non vero actu essentia. Potestas igitur toti reipubl. inheret, ut subiecto adæquato, extra respectum unius vel plurium. Cui illa Grotii conveniunt. Neque refert quomodo gubernetur populus seu civitas,*

90 *Dissert. de Ortu & Interitu*
tas, regione, an plurium, an mul-
titudinis imperio. Idem enim est
populus Romanus sub regibus, con-
sulibus, Imperatoribus. Imo etiam-
si plenissimo jure regnetur, populus
idem erit qui antea erat cum sui
esset juris, dum rex ei praesit ut
caput istius populi, non ut caput
alterius populi. lib. 2. cap. 9. §. 8.
Itaque accidentali forma mutata,
non definit esse idem populus, dum
servat proprium sibi imperium, pro-
pria jura, separatum ab aliis corpus
est, suis partibus, suis visceribus
constans, quod sua gubernatur a-
nima, id est suo imperio regitur,
suos habet magistratus, penes quem
residet actu imperium, quod ori-
ginaliter & radicaliter consistit &
fundatum in ipso corpore, id est
populo, tanquam toto, cujus pars
praecipua princeps tanquam caput,
sed acquiescens & quasi intermor-
tuum, dum ejus exercitium & mode-
ratio

ratio in principem translata, & proinde penes eum residet imperii vis & majestas, quemadmodum in capite animæ sedem nonnulli statuunt. Ille repræsentat civitatem atque ejus nomine agit, quæ vi imperii exequitur. Quicquid ille imperat imperare videtur universus populus. Salvo itaque populo salvum quoque imperium, eo vero extincto & evanescit ac interit imperium. Quia radicaliter in eo tanquam subiecto suo naturali, ut ita dicam, inest: quippe quod proprium subiectum imperii vocamus scil. persona principis vel magistratus, cui summa rerum concessa, subiectum formale, dici potest, quasi facto humano interveniente, ad moderandum imperium formatum & constitutum in quo non inest ipsum imperium, sed ejus tantum moderamen & exercitium. Quamobrem eo mortuo non evanescit imperium, sed redit ad populum.

92 *Dissert. de Ortu & Interitu*
lum, a quo nunquam nisi actu fuit se-
paratum, facultas illud iterum con-
ferendi vel in unum vel plures, si ve-
lit reip. gubernandæ formam mu-
tare, cujusmodi mutatio regiminis,
quia accidentalis, ut dicere incep-
imus, non ipsam civitatem, quæ
consistit in cœtu hominum sub u-
no eodemque imperio juris fruendi
& communis utilitatis causa socia-
to. Grot. *lib. I. cap. I. §. 14.* in qua
consociatione & communicatione
posita essentia civitatis sive imperii
civilis. Quod in unum cœtum con-
trahit tot partes & diversa membra
quibus constat reipub. corpus, &
æquali vinculo omnes sibi invicem
alligat cives. Forma regiminis a qua
civitas certam denominationem ac-
cipit, nihil habet commune cum
illa consociatione ejusdem juris &
imperii, quæ sunt duo interiora vin-
cula quibus totum corpus tam arcte
cum partibus suis unitum est, ut his-

ce ruptis nequeat subsistere. Quid-
quid extrinsece ei accedit, modo hæc
unitas salva & integra maneat, cor-
poris forma quidem posset muta-
ri, nihil tamen ab eo pateretur ejus-
dem essentia. Sic ipso imperio sub-
lato corrueret, forma vero mutata
regiminis, quæ accidentalis est, con-
sistens, ut diximus, in numero impe-
rantium, non afficit ipsius corpo-
ris essentiam nec speciem ei semel
impositam, qua concipimus illud
esse quod est & fuit, cum existere
incepit: est enim ejusmodi conso-
ciatio prior omni civili potestate,
quatenus in actu consistit. Pactum
enim illud, quo inter se convenerunt
cives idem se velle & idem nolle,
communem salutem junctis viribus
tueri, utilitatem promoturos omnia
in commune collaturos quæ huic
inserviunt; idem imperium venera-
turos, fundamentum est, quo con-
sociatio & conspiratio partium ad
unum

unum eundemque collimandum finem nititur, & reipub. fabrica sustinetur, idque præcessit ipsam imperii constitutionem & delationem, non tamen essentiam, utpote quæ cum ipsa conjunctione partium residere incipit apud universam societatem, quia imperium civile, ut alibi annotavimus, ideoque ex nullo fonte derivari potest, quam imperio, quod quisque paterfam. habuit in semetipsum & familiam ejusque membra, præcessitq; quoque habendi imperii ac deferendi modum. Necessarium quidem ut summum aliquod imperium actu constituatur, quod civitatem tanquam corpus ex tot partibus compositum quasi coagulat, quia ubi exulat unitas animorum & voluntatum ad unum eundem finem collimantium, civitatem concidere necessum est. Talis vero unitas & animorum concordia & voluntatum harmonia haberi nequit, nisi constitu-

stituto summo aliquo imperio, cui omnium voluntates subiectæ, ita ut voluntas principis sit pro voluntate omnium. Nihil enim constans vel durabile quod ab unitate recedit. An vero illud imperium quod habet suam relationem & arctissimam convenientiam cum corpore sive rep. sit penes unum vel paucos, nihil interest reip. neque ab eo mutationem patitur. Modo cætera ligamenta maneant integra & intacta, scil. qua cœtus sociatus ut eodem jure & imperio, non forma, quæ accidentalis est, fruetur. In hac consociatione & communitate tota consistit essentia & vis societatis. Hinc publica omnium communia inter ejusdem civitatis membra, jura, leges, cum etiam fora, stadia, tellus, commoda & onera imperii. Oportet enim ut qui æquales conditione & statu, jure etiam fruantur æquo, & communi. Quemadmodum

dum omnes artus corporis humani ejusdem alimenti fiunt participes, quo corpus alitur. Aliud dicendum mihi videtur quando duæ civitates adeo miscentur, ut quæ propria jura propriumque imperium habuerint, jam in unum coeant & jungantur corpus, atque sub uno eodemque imperio coalescant, abolito pristino regimine, & sublatis legibus fundamentalibus, quibus innitebatur cujusque civitatis structura & fabrica. Ex ista coalitione novam quandam civitatem excitari arbitror, quemadmodum enim antequam unita & coalita quæque civitas erat corpus per se subsistens ex suis partibus compositum, jam partis vicem gerunt, ad constituendum novum corpus, five aliud totum. Quapropter ob istam novam coalitionem, induunt sibi novam qualitatem & functionem, qua esse desinunt, quod antea fuere. Quippe
fer-

sermonem habemus de unione quæ fit quasi per confusionem vel commixtionem unius populi cum altero, ut ita dicam. Quippe unio quæ fit per modum pacti interpositi sive fœderis, non mutat essentiam utriusque civitatis, sed pari jure conjungit. Limitatur quidem aliquando libertas agendi & faciendi quæ velit liber populus, verum non tolluntur essentialia requisita, quibus societatis civilis fabrica nititur tanquam suo fundamento. Quamvis uterque sibi jura reservaverit populus, quibus usus est quisque, attamen ista juris communicatione tollitur consociatio imperii & juris, quod cum exclusione alterius inter utriusque civitatis membra obtinebat, qua ratione tanquam diversa corpora a se invicem separabantur duo populi diversi, qui quemadmodum in unum populum regnumque coalescere cupiunt; ita quoque

E

eodem

98 *Dissert. de Ortu & Interitu*
dem jure vel ex utriusque proprio
jure composito, vel plane novo uti
ipsis placuit; *Nam ut inquit Pufend.*
l.8.c.12.uniri civitates diversæ, ut
maneant quæque quod fuit, non pos-
sunt, nisi per modum arctioris fæde-
ris; quod systema aliquod, non au-
tem civitatem proprie dictam pro-
ducere aptum est. Ast vero ubi una
civitas alteri ita conjungitur, ut uni
quidem sua reip. sedes maneat, alte-
rius vero cives relicta sede sua in al-
terius civitatis jura sedemque adsci-
scantur, non quidem novum regnum
condunt vel novam civitatem con-
stituunt, sed manet idem populus,
qui sedem suam retinet & in socie-
tatem alterum populum adsciscit,
perit vero qui adsciscitur, incre-
mentum enim non mutat corporis
essentiam. Sic Sabinorum primo,
deinde Albanorum jus in Romanos
transfufum est & ex duabus una fa-
cta respub. Contra evenit, ut quæ
una

una civitas fuerat, dividatur, & ex uno imperio duo resultent, aut mutuo consensu aut vi bellica. *Sicut corpus imperii Persici divisum est in successores Alexandri. Quod cum fit, plura pro uno existunt imperia cum suo jure in partes singulas. Si quid autem commune fuerit, id aut communiter est administrandum, aut pro ratis portionibus dividendum.* Grot. l. 2. c. 9. §. 10. Huc etiam pertinere, inquit, discessionem, quæ ex consensu fit in colonias. Verum si rem accurate expendimus, non videtur civitas mutata unde emissæ colonia, utpote quæ considerari debet tanquam proles urbis matricis, cujus & pars manebant, quæ olim a Romanis deducebantur coloniæ. Deducendarum coloniarum mos institutus primum a Romulo. Quippe hostibus laceßentibus victis, agrique & regionis parte multatis, in agris de eis captis, quo imperium

100 *Dissert. de Ortu & Interitu*
Romanum stabilirent, vel novas
urbes condebant, vel in antiquitus
conditas, veteribus incolis ex iis
pulsis, novos ex urbe cives per
III viros ad id creatos deducebant,
quotquot agro capto colendo suffi-
cerent, quem novis colonis divide-
bant. Onuphr. Pavin. *descript. im-*
per. Rom. lib. 3. Etiamnum depen-
dent a populo a quo emissæ, cu-
jus protectione & auxilio sæpe
opus ipsis. Quamobrem consti-
tutum ut singulæ coloniæ annuam
pensionem in recognitionem maje-
statis, quæ apud populum Roma-
num residebat, quam & ipsæ ve-
nerari necessum habebant, pende-
rent, nisi ipsis remissa. Sic Livius
Drusus teste Plutarcho *in vita*
Gracchorum. Duodecim colonias
sine onere pensionis deduxit. Et
Iliensibus Claudius Romanorum
imperator, quasi Romanæ gentis
authoribus, ut ex Livio constat,
tributa

tributa in perpetuum remisit, & Seleuco regi societatem & amicitiam est pollicitus, si Ilienses ab omni onere immunes præstitisset, referente Suetonio *in ejus vita cap. 25.* utpote cum quibus Romanis magna intercedebat necessitudo, teste Livio. Quamobrem consanguineos suos appellat Claudius, unde Calistratus *lib. 7. §. 1. ff. de excus. tut.* Iliensibus senatusconsultis & constitutionibus principum plenissimam immunitatem tributam tradit. Appellabantur hæ coloniae juris Italici, quarum nonnullas recenset Ulpianus *l. 1. §. 6. §. Paulus l. 7. ff. de cens.* Ita erant quasi tenues imagines & effigies amplitudinis majestatisque Romani imperii. Et quemadmodum dicere incepimus, per coloniarium ejusmodi deductionem Romana civitas non tam mutata quam quidem propagata videbatur, utpote cujus referebant imaginem. Tradit

102 *Dissert. de Ortu & Interitu*
tamen Sueton. *in vita Aug. cap. 46.*
Duodetriginta colonias per Italiam
deductas etiam jure ac dignatione
quodammodo pro parte aliqua ad-
æquasse Augustum, *Excogitato*
genere suffragiorum, inquit, *quæ*
de magistratibus urbicis decurio-
nes colonici in sua quisque colonia
ferrent, & *sub diem comitiorum*
obsignata Romam mitterent. In
cæteris omnibus more, legibus, in-
stitutis Roman. vivebant. Hisce
præmissis ad nobilem illam & ardu-
am cum apud Historicos, tum
etiam Jctos quæstionem disserta-
tionis filum sequens transeo. An,
ut eam proponit Magnus Grotius
lib. 2. cap. 9. ea, quæ olim fue-
re Romani imperii, pertineant ad il-
los, a quibus hodie possidentur, vel
Germanici regni sive imperii pro-
pter translationem imperii Romani
factam in Carolum Magnum. Ne-
gat author ullam mutationem Ro-
mani

mani imperii contigisse, vel translationem factam fuisse, quare & populum Romanum eundem esse statuit qui olim fuit, quanquam extraneorum accessione admixtum, & imperium penes eum mansisse, tanquam penes corpus in quo esset ac viveret. Nam, inquit, quæ olim facere jure potuit populus Romanus antequam imperatores Romani regnarent, idem faciendi jus habuit ut quisque imperator mortuus erat, alio nondum existente. Imo & electio imperatoris ad populum pertinebat, & aliquoties a populo per senatum facta est: quæ autem a legionibus modo his modo illis fiebant electiones non erant ratæ ex jure legionum (nam in vago nomine jus certum esse non poterat) sed ex approbatione populi. In hac quæstione determinanda nec Germanorum partes, nec Grotii rationes amplecti possum, posito pro disputatio-

104 *Dissert. de Ortu & Interitu*
nis nostræ fundamento, iis, quæ in
antecedentibus de populorum & re-
rumpubl. mutatione & interitu de-
libavimus. Ut autem rectam dispu-
tandi rationem sequamur, prius exa-
minabimus rationes, quibus author
conatur confirmare ea, quæ tradit de
imperii penes populum Romanum,
qui hodie nomine tenus ita voca-
tur, existentia & continuatione; tum
deinceps de imperii Romani ad Ger-
manos translatione libere ea quæ
sentimus dicere non erubescemus.
Authoris eo collimat intentionis a-
cies, primo ut probet populum Ro-
manum eundem esse hodie, qui fuit
olim. Deinde ut ostendat penes po-
pulum olim imperium fuisse tan-
quam subiectum commune cui in-
hæret inseparabiliter, & proinde
quamdiu ejusmodi subiectum exi-
stet, tamdiu penes idem quoque im-
perium residere, quamobrem posito-
quod hodie populus Romanus idem
sit,

fit, qui fuit olim, sequitur imperium penes eundem mansisse tanquam corpus, in quo esset ac viveret. Qua de causa nulla mutatio nec translatio imperii facta cenferi potest. Miror virum in omnibus disciplinis & omni eruditionis genere versatum, adeo cæcutire potuisse circa ea, quæ ad hanc quæstionem determinandam referri possunt, & pertinent. Si ea quæ de origine & constitutione reipubl. Romanæ princip. hujus dissertationis disputavimus, cum præsenti ejus facie conferre placet lectori, nullus dubito, quin mecum facile perspecturus dudum evanuisse reipubl. corpus, destitutum & visceribus suis & omnibus partibus ex quibus constare voluit ejusdem conditor & author Romulus, ita ut hodie ne quidem ejus ulla supersint vestigia, nisi rudera quædam urbis, quæ civitatis corpus suis muris olim amplectebatur,

E 5 batur,

106 *Dissert. de Ortu & Interitu*
batur, atque ita corpore sublato
ipsa species quoque esse desinit. In-
terit autem, ut dictum reip. corpus
vel sublatis partibus, vel sublata
corporis ratione. Utrumque conti-
gisse in populo Romano dicendum
mihi videtur, idque etiam ante-
quam Carolus M. imperii fasces ac-
cepit, & proinde nec ea, quæ olim
cum integrum adhuc corpus impe-
rii Romani fuere, hodie Germani-
ci sive regni sive imperii eadem esse
dici nequeunt quasi injusto titulo ab
eo distracta & avulsa. Primo enim
cessante imperii titulo, cessant quo-
que effectus, quo res imperio sub-
jectas sibi quasi jure suo vindicare
potest ejusdem possessor. Deinde
quemadmodum nihil magis natura-
le, quam quod unumquodque eo-
dem modo dissolvatur, quo est col-
ligatum, ita quoque quemadmo-
dum jure belli & armis Romanum
imperium ad tantam creverat ma-
gnitu-

gnitudinem, ut quasi mole laboraret sua, ita ut merito sese orbis dominos dicere possent imperatores, ita quoque jure belli multas provincias & regiones amiserunt, quæ hodie eodem justo titulo a victoribus vel eorundem successoribus possidentur, quo olim Romanorum ditioni adjectæ fuerunt. Cui etiam accedit, quod multa quoque vel conventionibus vel fœdere sive pacto interposito, vel permutationis, vel successionis sive ex testamento sive intestati, titulo alieno cesserunt imperio & dominio. Posset sibi jus aliquod reservatum prætere imperator in illos populos, qui jure belli devictos se interjecto tempore in pristinam libertatem vindicarunt vi & armis, vel per rebellionem & discessionem ab illo corpore, cujus pars erant, & a quo discedere nisi consensu totius populi sive capitis id est legitimi principis ipsis nefas erat, divortium

fecerunt, verum quoniam hoc jus dimanare oporteret ex ficta aliqua translatione imperii Romani in Carolum M. qualis nunquam facta, vel saltem legitime fieri non potuit, quia corpore illo, penes quod residere debuisset, sublato vel extincto, imperium quoque evanuit, quod in eo tanquam subjecto suo est ac vivit, quatenus necessariam cum suo subjecto habet relationem mutuam. Quippe quoniam translatio esset imperii acquisiti titulus, nulla autem translatio fingi potest, nisi existat transferens ac habens sua in potestate jus illud, quod transferret, nemo quippe plus juris in alium transferre potest, quam ipse habet, ergo sequitur extincto, ut ita dicam populo Romano, evanuisse quoque imperium ejusque jura in provincias & regiones ditioni suæ adjectas vel jure belli, vel alio justo titulo acquisitas. Quamobrem si
Ger-

Germani regni vel imperii ea dicuntur quæ olim imperii Romani, prius probandum translationem ejusmodi factam; atqui fieri non potuit extincto jam populo eo tempore, quo factam fuisse dicendum, ergo & corrui omnis juris præten- sio in ea, quæ olim fuere impe- rii Romani, quasi per eam Germa- nici regni sive imperii facta. Quia ut dicere incepimus, in corpo- re inseparabiliter inhæret imperi- um, & quidem ejusmodi imperium, quod singularem ac peculiarem cum eo habet convenientiam & relatio- nem, ita ut ne quidem communi- cabile sit, nisi per accessionem alia- rum partium ad corpus commune, quemadmodum sese spiritus vita- les communicant omnibus partibus quæ cum eodem corpore junguntur & coalescunt. Quamobrem rex qui præest huic populo ut ejus caput. (Hinc apud *Tac. an. i. 13. Quousque*

110 *Dissert. de Ortu & Interitu*
patieris, Caesar, non adesse caput
reipub.) non potest esse caput alte-
rius populi tanquam corporis sepa-
rati. Divelli nequit a suo corpore ni-
si cum utriusque interitu; quemad-
modum nec a patrefam. imperium in
natos natasque ac servos & famulos
unum idemque omnes corpus con-
stituentes. Quamobrem recte statuit
Grotius, quamdiu successionis con-
tinuatione populus idem esse vide-
tur, penes eum quoque manere im-
perium ejusque deferendi faculta-
tem habet quoties vacat imperium,
id est, actu imperans deest. Ut ve-
ro idem videatur, non sufficit ut
pars quædam superstes, sed oportet
idem corpus ex iisdem particulis,
non ex quibus initio compositum,
sed successive conservatum, consta-
re, & quidem eodem modo, id est, ex
iisdem visceribus, legibus fundamen-
talibus, regiminis ordine, eadem
anima scil. imperio, quo fundatum.
Quam-

Quamobrem de Capua tradit Livius, ut diximus, corpus nullum civitatis reliquum fuisse, cum placuisset Romanis, ne Senatus, plebisve consilium, neve magistratus esset, sed sine publico concilio sine imperio multitudinem fuisse. Ita ut nulla reip. Capuæ relicta imago. Quamdiu eodem modo coagulatum, ut ita dicam, manet, quemadmodum initio coaluit, idem esse non desinit, & proinde eandem vim & facultatem retinet, quæ ex ejusmodi coalitione toti infusa corpori inseparabiliter, illa vis est imperium illud, quod immediate ex partium coalitione accedit corpori & proinde radicaliter in populo sive cœtu isto tanquam in corpore inest, a quo nequit divelli, neque ea lege transire in principem, ut eo mortuo simul interiret, quod jam sup. notavimus. Itaque eo ipso, quo coire in societatem cæperunt mortales & cœtus cele-

III 2 *Dissert. de Ortu & Interitu*
celebrarunt, ut inquit Cicero, etiam
inter se convenerunt ut in unum vel
plures hoc imperium sive potius e-
jus exercitium, quod exerceri vix
posset, & proinde aliquam utilita-
tem securitatemque præstare corpo-
ri, a multitudine, conferrent, quod
tanquam vinculum omnes partes si-
bi invicem quam arctissime devin-
ciret & conglutina-ret, quasi unum
esset corpus. Quippe quamvis impe-
rium erat radicaliter jam in corpo-
re, illud tamen non posset ejusmodi
unitatem, & ut ita dicam, congluti-
nationem producere, nisi in unum
vel plures translatum ejus exerci-
tium, quid enim funis per se ad li-
gandum præstaret, nisi illud in no-
dum contraheretur ab alio. Quam-
obrem ut imperium omnes societa-
tis partes in unum corpus coalescere
cogeret, necesse erat, ut ejus mode-
ratio & exercitium alicui e societa-
te demandaretur. Nullus itaque cœ-
tus,

tus, nulla civitas sine hoc vinculo, nec ullum imperium sine societate, propter necessariam illam inter se relationem. Quippe cum una sit origo & causa alterius sine qua non, ita sibi tam arcte cohærent, ut nequeant ulla ratione separari, imo ne concipi quidem possent sine ejusmodi relatione. Quamobrem recte argumentatur Grot. d. l. si populus Romanus idem qui olim fuit, ergo & imperium penes eum mansit, tanquam penes corpus in quo esset ac viveret, si idem penes eum imperium, ergo quæ olim jure & vi hujus imperii, quod immediate descendit ex confociatione & coalitione in unum corpus, & proinde radicaliter in corpore inest, potuit facere populus Romanus antequam imperatores regnarent, idem faciendi jus habuit, ut quisque imperator mortuus erat, alio nondum existente, conjungitur enim ipsa confocia-

114 *Dissert. de Ortu & Interitu*
sociatione exercitium imperii cum
facultate illud conferendi in alte-
rum, ita tamen ut a se invicem
disjungi possint. Mortuo igitur im-
peratore vel potuere unum summæ
rerum præficere, vel plures, vel
sibi retinere exercitium imperii ju-
re, licet de facto vi coactus aliquan-
do commodis suis populus renun-
ciare, si non expresse saltem tacite.
Nisi in prima electione ordo succe-
dendi certus constitutus, quod nec
principio conditæ Romæ factum,
nec etiam sub imperatoribus obti-
nuisse legimus, hinc non jure san-
guinis sed humano arbitrio sæpius
delatum, electio enim videtur ju-
re ad populum pertinuisse. Sic
quemadmodum populus Romulum
regem jussisset, ita & eo mortuo
eandem sibi vindicarunt potesta-
tem. Atque Numam Pompilium
cujus inclyta justitia pietasque ea
erat tempestate ad hoc dignitatis
pro-

provexit fastigium. Eaque facultas ipsi integra mansit etiam sub consulibus, juxta legem reipub. fundamentalem, qua populo Romulus concesserat jus magistratus creandi. Sic destituit populus Romanus regem Tarquinium Superbum, formamque imperii mutavit, dum ex perpetuo annuum placuit, ex singulari duplex, ne potestas solitudine vel mora, corrumperetur, consulesque appellavit pro regibus, ut consulere se civibus suis debere meminissent Flor. l. i. c. 9. Hinc curiata comitia magistratibus creandis instituta a Romulo, ac post ea classes a Servio rege institutæ, unde duo cœperunt esse comitiorum genera curiata & centuriata. Atque hisce duobus tantum generibus usus est populus Romanus usque ad judicium Coriolani anno Urbis 263, quo primum anno cœperunt tributa comitia. Hisce comitiis populi jussu creaban-

116 *Dissert. de Ortu & Interitu*
bantur magistratus. Quamobrem
Cic. 2. *in Rull.* Ita cum majores
binis comitiis voluerint vos de sin-
gulis magistratibus judicare, hic
homo popularis ne unam quidem po-
pulo comitiorum potestatem reli-
quit. Comitia centuriata indicendi
tres causæ fuere teste Dionysio. Ma-
gistratum creatio, legum latio, &
judiciorum exercitatio. Hisce cre-
abantur omnes magistratus majores,
consules, prætores, censores, duo
consules comitiis centuriatis a præ-
fecto urbis ex commentariis Servii
Tullii creati sunt, L. Junius Bru-
tus & L. Tarquinius Collatinus.
Liv. lib. 1. *fin.* Prætores illis comitiis
creatos testatur Gellius lib. 13. *cap.*
14. Iisdem enim auspiciis quibus
consul creabatur, id est iisdem co-
mitiis. De censoribus idem testatur
cit. loc. cum inquit, *patriciorum*
auspicia in duas divisa sunt pote-
states. Maxima sunt consulum,
præ-

prætorum, censorum &c. Quemadmodum igitur magistratum creatio ad populum pertinuit & sub regibus & consulibus, ita quoque mutata iterum reipubl. forma & uni summa rerum permessa, electio quoque imperatoris penes populum mansit, quamobrem aliquoties a populo aut per se aut per senatum facta. Quid æquitati magis consentaneum, quam ut illud quod radicaliter in populo fundatum, ejus exercitium ab eodem demandatur alii: quod enim meum est in alium nequit transferri sine consensu & voluntate transferentis, atqui imperium naturaliter est populi, ergo sequitur illud nemo sibi propria posse autoritate vindicare, nisi in se translatum ex populi libera voluntate. Quemadmodum autem a voluntate & arbitrio transferentis dependet imperii delatio, ita etiam & transferendi

di modus, qui vel initio adjicitur & exprimitur, vel postea tacite introducitur. Potest enim imperium eo transferri modo, ut illo, cui primo imperium delatum, mortuo, ad ejus descendat successores, vel ut populus alium eligat in demortui locum, qualem facultatem populus sibi expresse servare non habet necessum, quoniam ipso jure ea reservata videtur populo, quoties imperium simpliciter delatum, nulla facta mentione devolutionis, aut successionis sive linealis agnaticæ sive cognaticæ, propterea quod hoc casu naturaliter revertitur ad populum in quo in est radicaliter, & ut ita dicam fundamentaliter imperium. Dabat itaque vel ipse populus vel Senatus ejus vice

*Imperium, fasces, legiones,
omnia.*

Hæc jura semel populo quæsitæ eripi ei invito nequeunt, quamobrem
quæ

quæ populus sub regibus facere potuit, eadem & faciendi jus retinuit iis exactis, quamdiu duravit eadem confociatio, eadem corporis fabrica, idem imperium corpori cohærens, & proinde etiam sub imperatoribus quamvis non eadem forma regiminis, idem tamen reip. corpus fuit, cui eadem affectiones, eadem jura intacta & integra mansere. Quamobrem imperatores populum aliquando per se, aliquando per Senatum juxta reipub. leges fundamentales elegisse constat ex Dione, Spartiano, Capitolino aliisque rerum Romanarum scriptoribus. Quamvis autem populus hæc jura propter vim majorem de facto exercere non potuerit, quamdiu tamen respub. fundata suis legibus, suo imperio confociata subsistebat, penes populum eadem potestas, idem imperium residebat, si non virtualiter, ut ita dicam in actu & exercitio, radicaliter
tamen

tamen erat in illo tanquam subiecto suo, cum omnibus commodis, quæ summo imperio cohærent naturaliter. Quippe non eo dissolvebatur corpus, manente inter cives ejusdem imperii & juris communitate & confociatione, quia majori vi cedere necessum habebat, quod pro tempore suspenditur, non in perpetuum amittitur; multa fecit Cæsar quæ jure facere non potuit, utpote qui populi jura maxime imminuit, & Senatus potestatem admodum decoxit, ita ut vix aliqua species reipub. veteris superesse videretur. Suet. *in Jul. Cæs.* c. 77. At tamen non potuit omnino suis commodis spoliare, & imperium, quod radicaliter in populo, sibi vindicare, ita ut illud jure successionis in alium transferre potuisset propria auctoritate, quamobrem eo defuncto quasi jure postliminii multa recuperavit imperii jura & commoda, quæ
quasi

quasi pro tempore mortua revivificare cœperunt, depulsa vi. Sic imperium Romanorum & orbis quod vi & dolo occupaverat Cæsar teste Eutrop. *lib. 7.* in Augustum, & eo fatis functo in Tiberium translatum ut ex Suet. *in Tib. c. 24.* electione Senatus colligi posse videtur, dum inquit, nunc precantem Senatum & procumbentem ad genua Tiberii, eum orasse ut principatum acciperet. Quamobrem *dabat famæ*, ut inquit Tacitus, *ut vocatus electusque potius a rep. videretur, quam per uxorium ambitum & senili adoptione inrepsisse.* Sic & Nerva, ac deinde Tacitus lecti a Senatu. Valerianus etiam a Senatu lectus. De Nerva Dio, *post Domitianum, Nervam Coccejum Romani*, quasi universum populum significare vellet, *renunciarunt imperatorem.*

De Tacito Vopiscus tradit *Exercitum qui creare* (five ut ego puto

122 *Dissert. de Ortu & Interitu*
despicere solebat a Senatu confir-
mandum) Imperatorem raptim so-
lebat, ad Senatum literas misit,
petens ut ex suo ordine principem
legerent. Verum Senatus sciens le-
ctos a se principes militibus non
placere rem ad milites detulit. Sed
notanda quæ Velius Cornificius
Gordianus in Senatu verba habuit,
Referimus, inquit, ad vos P.C. quod
sæpe retulimus. Imperator est di-
ligendus: Exercitus sine principe
recte diutius stare non potest, si-
mul quia necessitas cogit &c. Qua-
re agite P.C. & principem dicite:
Hinc omnis Senatus acclamavit *Ta-*
cite Auguste, dii te servent. Te
deligimus, te principem facimus,
tibi curam reipub. orbisque man-
damus. Suscipe imperium ex Sena-
tus auctoritate. Sic & apud Capi-
tolinum acclamatum est in Senatu,
Maxime & Balbine Augusti, dii vos
servent, hinc imperatores ut pri-
mum

mum creati, nihil prius habuere, quam ut primo in Senatum, deinde in castra se conferrent, ut illic quidem patribus, hic vero militibus, quod imperio suo consensissent gratum animi exhiberent testimonium. Atque cum Tacitus refert Augustum *nomine principis sub imperium accepisse*, quid aliud ex hisce verbis colligere possumus, quam oblatum a Senatu vel populo Romano ipsi imperium accepisse, ne illud usurpasse atque propria autoritate sibi vindicasse videretur, ad civium animos deliniendos, atque sibi populi favorem & benevolentiam conciliandam. Quem & *Patris patriæ* ipsi cognomen repentino maximo consensu detulisse quoque tradit Suet. in Aug. c. 58. hisce verbis. *Quod bonum, faustumque sit tibi domique tuæ, Cæsar Auguste: (sic enim nos perpetuam felicitatem reipub. & leta huic precari existimamus,*

124 *Dissert. de Ortu & Interitu*
Senatus te consentiens cum populo
Romano consalutat PATRIÆ PA-
TREM. Cui lachrymans respondit
Cæsar *Compos votorum meorum*
factus P.C. Quid habeo aliud Deos
immortales precari, quam ut hunc
consensum vestrum ad ultimum vi-
tæ finem mihi perferre liceat. In-
diciū quod nondum enervata au-
toritas Senatus nec potestas popu-
lo erepta saltem species ei reliqua
mansisse videtur. Nedum omnino
sublata, quod manifeste apparuit,
cæso Caligula, quippe tradit in e-
jus vita Suet. cap. 60. *Senatum in*
asserenda libertate adeo consensisse.
ut coss. primo non in Curiam, quia
Julia vocabatur, sed in Capitolium
convocarent. Quidam vero senten-
tiæ loco abolendam Cæsarum me-
moriā ac diruenda templa cen-
suerunt, ex quibus perspicimus
adhuc integrum reipub. corpus,
imperium nisi actu in Cæsarem exi-
gente

gente necessitate translatum, in populo sive corpore reipubl. radicaliter fundatum, quamobrem & de imperii mutanda forma deliberare Senatus ausus fuit, quod ad se reversum erat. Et notandum quod cum Valentianum milites in Italia patre mortuo Imperatorem dixissent, eum nuncium Gratianum & Valentem indigne tulisse, quod præter sententiam eorum, a quibus renunciari debuerat, renunciatus erat. Uterque tamen in ejus imperium consenserat. *Socr. lib. 4. cap. 3.* Sic & Majoranus, *Imperator factus tum P. C. vestris militumque suffragiis.* Sic & Pertinacem ex senatusconsulto imperasse tradit Eutrop. *l. 8.* Aliquando etiam a legionibus facti imperatores, sic a militibus in Septimium Severum translatum imperium teste Ælio Spartiano. Sed dicendum videtur populum ejusmodi electionem ratam ha-

126 *Dissert. de Ortu & Interitu*
buisse vel tacite vel expresse, ut rei-
publ. majus imminens ex dissensio-
ne malum ac damnum evitaretur
hac ratione. Cum præstat quale-
cunque imperium in rep. obtinere,
quam nullum : sapientis & pruden-
tis est temporibus intervire, & ce-
dere necessitati, ne forte per inte-
stina bella & inter principem ac po-
pulum certamina & dissensiones
respub. in partes distracta concidat
& totum hac ratione corpus disso-
luto omnis imperii vinculo intereat.
Poterant enim hæc pati salva re-
pub. quamvis non salva ejus forma,
quæ sine imperio sine capite diu
non potuisset consistere. Interiora
adhuc corporis ligamentis integris,
quamvis exterior forma mutata,
posset videri fecisse populus vel Se-
natus, quod ejus quasi nomine mi-
les fecerat, propter tacitam subse-
cutam ratihabitionem. Consentire
enim videtur, qui non contradicit,
cum

cum improbandi facultatem habeat. Senatum suam auctoritatem interponere solitum fuisse vel Eutropius indicare videtur *lib. 9.* cum tanquam inusitatum quid de Maximo imperatore notat, *eum ex corpore militari primum ad imperium accessisse, cum Senatus nulla auctoritas intercessisset, neque ipse senator esset.* Victor tamen scribit legionum suffragia a patribus approbata. Majus fane damnum potuisset inferri reipub. de jure deferendi imperii inter patres vel populum & militum legiones per vim certatio, quam imperii jam a legionibus translata approbatio seu ratihabitio. Differendum hoc certamen in futurum, cum magis opportuna sese offerret juris, quod sibi quæsitum, exercendi occasio, quam cum reip. detrimento obstinate tuendum potius Senatus populusque rebatur. Modo ipsum

128 *Differt. de Ortu & Interitu*
corpus reipub. posset integrum ser-
vari, cujus structuram atque fabri-
cam quamvis labefactari quodam-
modo hac ratione videretur, attamen manebat ejus species & forma salva. Quod differtur non aufertur. Ratam electionem habuisse dicendus populus vel Senatus nomine populi, quoties imperatorem ea qua oportet veneratione prosequerantur cives, eique debitam reverentiam & obedientiam præstabant, ejus exsequebantur jussa, edicta observabant, legibus obtemperabant. Præstabat aliquam habere rempub. quam nullam sublato parendi & imperandi ordine. Præterquam quod cum servire necessum, non multum intererat cui servirent. Nec servitus vel libertas corpori aliam formam induit, agendi quidem libertatem imminuit, sed non dissolvit societatem. Servus enim naturaliter non definit esse homo, licet

cet libertatem amiserit. Non tollit juris & imperii confociationem ac communicationem morale illud vinculum, quo cohæret populus, extrinseca formæ mutatio sive modus transferendi; donec itaque hic populi cœtus sub Romulo coaliti, hæc civitas ab eodem ordinata & fundata suis legibus eodem imperio & jure, id est suo & proprio, tanquam separata societas, & etiam distincta appellatione ab aliis nationibus & gentibus finitimis, usa fuerit, recte a primo conditore Romulo Romana, & Romanum dictum imperium, quod immediate ab eadem profluit, & translatum in Romulum a populo. Atque merito eadem civitas dicitur, multis ante seculis sub Romulo nata, quæ fuit, postquam a parvis hisce initiis (quippe qui una cum illo urbem condere cœperunt non plures fuisse quam ter mille pedites & pauciores trecentis e-

130 *Dissert de Ortu & Interitu*
quites tradit Dionys.) ad illam magnitudinem creverit, ut quemque in sui admirationem raperet. Quamobrem Mantuan. *lib. 2. Sylv.*

Suis & ipsa Roma viribus ruit.
ad quam pervenire non potuit nec sine mutatione nec accessione partium, manente tamen eadem specie, id est communitate juris & imperii, in qua consistit vitæ civilis confociatio plena atque perfecta, utpote quæ societatis civilis vinculum est arctissimum. Si qua jura & comoda populi inversa atque usurpata a legionibus, a principe, nulla tamen Romana civitas inde passa fuit mutationem, mansit idem populus, eadem confociatio, ergo & eadem civitas caput terrarum orbis & princeps urbium, imperii totius universi sedes Roma. Neque cum his pugnat, ut optime Grotius inquit, quod Antonini constitutione, quotquot in orbe Romano,
id

id est provinciis & ditionibus imperio Rom. adjectis, sunt, cives Romani effecti sunt, consecuti enim hac constitutione sunt subditi Romani imperii ea jura, quæ olim habebant coloniæ & municipia & provinciæ togatæ, ut & bonorum essent participes & jure Quiritium uterentur: non ut in aliis populis, itidem ut in populo urbis Romæ fons imperii esset. Quod non eo sensu intelligendum quasi urbs ipsa esset subiectum & proprium imperii corpus, ut & supra dicere incepimus; verum quatenus illa hominum multitudo, quæ in unam eandemque societatem coaluit, & in hac urbe sedes suas ponere voluit, unde leges & jussa dimanarant ad omnes terrarum fere plagas, qua patebat imperium, quasi sua ab origine & fonte, vocata caput mundi, domicilium imperii

*Armorum legumque parens quæ
fudit in omnes*

Imperium.

Epi

432 *Dissert. de Ortu & Interitu*
Epictetus in dialogo cum Hadria-
no: *Quid est Roma? fons imperii*
orbis terrarum, mater gentium, rei
possessor. Et Ammianus *lib. 16.*
Imperii virtutumque omnium la-
rem vocat. Herod. *lib. 2. Romam*
ubi domicilium regni est. Et apud
eundem, *In ea urbe imperii fortu-*
na constituta est. Urbs itaque ut di-
ximus qua ædificiis & muris con-
stat non imperii sedes ac fons, sed
quatenus eam inhabitat illa mul-
tudo in unum corpus contracta &
confociata & fundata iis legibus,
quibus in unum corpus optime co-
alituram arbitrabatur princeps. Po-
tuisset enim populus hanc sedem &
urbem deferere & alio migrare, su-
umque nomen eidem loco impo-
nere, in quo lares ac penates suo
constituerat, atque ibi quoque im-
perii sedem collocare, quod cum po-
pulo tanquam suo subiecto ubique
circumfertur, quemadmodum cum
COR-

corpore anima. Quod imperator a populo disjunctus nequit efficere, quia tum nihil aliud est quam umbra, quæ evanescit sublato corpore. Quamvis imperium personæ principis active inhæret, attamen suam habet relationem ad corpus, in quo est radicaliter, id est ad populum, a quo dimanavit tanquam ex suo fonte in principem, cui illud acceptum ferre debet. Imo principis appellatio quæ generalis est, ad omnes pertinet, qui alicui societati præfunt, nihil aliud significat, quam primum & præcipuum ordinis, quippe cum omnes homines sibi æquales statu, conditione & dignitate, ita ut alter alteri cedere necessum non habeat quasi digniori, principem si-ve primum vocarunt in societatem coalescentes, quem ei præfecerant ac summo imperio, id est principatu ornarant, cui cedere cæteri, obtemperare, reverentiam & honorem

134 *Dissert. de Ortu & Interitu*
exhibere tenerentur, licet ejusdem
corporis quoque membrum, sed
principale factum cæterorum con-
sensu, id est caput corporis, cum
eo adeo unitum atque necessariam
relationem habens, ut idem esse de-
finat avulsum a corpore. Quippe
primum esse & principatum obti-
nere supponit cœtum vel aliquam
hominum multitudinem ex pluri-
bus capitibus constantem atque
compositam, cujus intuitu primus
vel princeps dici quis potest: quip-
pe ubi quis solus primus esse nequit.
Quemadmodum itaque cum plurali
numero cohæret quam arctissime
hæc dignitas, ut sine eo nequeat
existere: sic etiam principatus &
imperium cum corpore sive socie-
tate civili, cui princeps præest, at-
que tam arcta principi cum civibus
in unum corpus coalitis intercedit
relatio, ut princeps dici nequiret
societate sive corpore sublato. Prin-
ceps.

ceps quia dignitate & imperio primus coetus, cuius est ipse pars sed præcipua, verum quia fundatur necessaria in illa relatione, ergo non existente corpore cui præest, evanescit & ipse principatus. Quemadmodum enim caput a corpore separari nequit salvo toto, ita nec imperium cum principe ad alium potest transferri privative, ut ita dicam, & tanquam ad causam principalem salvo corpore, unde dimanavit. Præterquam quod transfereundo imperium hoc modo nihil videtur egisse princeps, sed redit ad proprietarium, id est populum; illam enim relationem nequit tollere princeps, quia est naturalis, ubi princeps ibi quidem imperium, quia corporis, id est populi vicem gerit, a quo illud accepit, verum quia ejusmodi repræsentatio consistit in illa relatione, quæ principi intercedit cum corpore quod existit, eatenus quo-

136 *Dissert. de Ortu & Interitu*
quodammodo est separatum a prin-
cipe, quatenus subiectum commu-
ne imperii, ille proprium ratione
exercitii, & proinde quatenus ex-
ercendi imperii modus relationem
habet cum subiecto, a quo delatum,
ut certo modo tractaretur, prin-
ceps tenetur agnoscere populum, a
quo tanquam suo fonte in se vel per
electionem, vel successionem, quæ
a prima electione initium quoque
habuit. Quamobrem populus qui
sibi elegit principem, ea mente id
fecisse præsumitur, ut maneat uni-
tum cum corpore, vel ab eo di-
vortium faciens cadat imperio prin-
ceps, sive potius ejus exercitio & mo-
deratione ipso actu privatur, perve-
nit iterum ad populum. Cum enim
divelli aut separari nequeat a cor-
pore, ergo nec a principe vindicari
tanquam aliquid proprium, ita
ut ipsi esset illud transferendi in
quem vellet facultas invito popu-
lo

lo. Quamobrem recte Grotius statuit, nihil quicquam de jure populi Romani imminutum eo, quod imperatores postea Constantinopoli quam Romæ habitare maluerunt, personalis illa mutatio nihil detraxit prærogativæ, quæ populo Romano tanquam fonti imperii acquisita erat, manebat eadem essentialis forma reip. eadem imperandi ratio observabatur. Et si quid de facto populi jura violarunt ac usurparunt, ac Senatus in se traxerunt munia, ut Tiberium fecisse testatur Tacitus, eo non imminutum jus populi ei qua populo concessum vel jure naturæ, vel positivo & legibus regni fundamentalibus, quæ in omni reipub. forma & imperii accidentali mutatione vim suam obtinent, quia hæc sunt interiora, ut diximus, ligamenta & vincula, quibus omnes partes in unum colliguntur ac coalescunt, sed vi cohibitum,
ne

138 *Dissert. de Ortu & Interitu*
ne eo uti potuerit. Et proinde nec
thesin nostram impugnat usurpatio
ab imperatoribus facta neque etiam
usurpatio dici potest ejusdem juris
& imperii confociationem sustulisse.
Præterquam quod nobis sermo de
eo quid jure fieri debuit, non quid
illegitima usurpatione & vi ac me-
tu extortum, vel ademptum po-
pulo, sed & postquam imperato-
res Constantinopoli quam Romæ
habitare maluerunt integrum ta-
men populo Romano eligendi jus
reservatum statuit summus Grotius,
ac proinde electionem factam a par-
te sui, quæ Constantinopoli habita-
bat (ut Bysantinos Quirites vocat
Claudianus) ratam totus populus
habuit: jurisque sui monumentum
non tenue servavit in urbis suæ
prærogativa, & in honore consu-
latus aliisque rebus. Quare jus o-
mne, inquit, quod hi qui Con-
stantinopoli habitabant ad eligen-
dum

dum Imperatorem Romanum habere poterant, pende-
bat a voluntate populi Romani: nam ut testatur
*Zonaras Romæ veteri ob ætatis
prærogativam & imperium huc
translatum, principatus relictus.*
Hinc non duo imperia sed unum
tantum scil. Romanum imperium
quod divisum inter filios Constan-
tini M. unde & quæ in Oriente con-
stantio obvenerant, Romanæ esse
ditionis, nuncupabantur. Quam-
obrem semper honoris dignitatis
prærogativa imperio Romano re-
servata. Ita ut etiam Anno Domi-
ni 383. Constantinopoli habitum
sit concilium secundum universale
180. coactis patribus, in quo, in-
ter cetera, regula lata est, ut Con-
stantinopolitanus Episcopus habe-
ret honoris privilegia post Pontifi-
cem Romanum, eo quo sit nova
Roma Byzantium. *Isidor. tom. i.
concilior.* Quamobrem & in *lib. i.*

Juris

140 *Dissert. de Ortu & Interitu*
Juris Orientalis penult. constitut.
quæ Michaeli Palæologi est fanci-
tum, ut liceret cuivis Romam ve-
terem quæ curia major & perfectior
esset appellare, deinde, ut illi prin-
cipatus in omnibus deferretur. Nec
usquam in nummis, quod sciam,
expressus titulus Imp. Orient. quasi
diversum esset imperium & separa-
tum ab Occidentali, sed communi
vel Cæsaris vel Imperatoris, vel
Augusti cognomine, cum Orientis
tum Occidentis Imperat. appella-
ti, imo & in plerisque nummis
Constantinop. cufis *Gloria Roma-*
norum, & utrumque imperium Ro-
manum sive Orientis sive Occiden-
tis partem spectaret, dictum. In-
ficiari tamen non possum propter
varii imperii Romani fata, quibus
sub diversis imperatoribus fuit ob-
noxium, populi senatusque maje-
statem dignitatemque magis vel
minus aliquando conspici potuisse,
&

& ut solet contingere in omni regiminis mutatione semper in quantum possit fieri abolere qui reip. præsentem statum imposuerunt, conantur priorem, ne ullum ejus existat vestigium, quia autem omnis subita mutatio periculosa, paulatim ei assuefacere populum prudentis & sapientis rectoris est. Sic etiam imperatores Romani exosam habentes veterem reipub. formam, utpote quæ repugnabat imperio Regio, si-ve Monarchico, cujus non constat ratio, nisi uni reddatur, cum Senatus tum etiam populi jura ac munia in se trahere conati fuere, ut omnia a suo nutu penderent. Quo factum etiam, cum rari boni imperatores fuerint, ut imperii majestas ac dignitas paulatim imminuta & contaminata eorum vitiis. Et ut ait Livius, labente paulatim disciplina tandem totum imperium concidit atque extinctum. *Romana enim*

142 *Dissert. de Ortu & Interitu
nim civitas Dioclet. & Maximian.
nimia rerum omnia prosperita-
te cæcata usque adeo luxuria dif-
fluebat, ut cum se in omnia deli-
ciarum genera intemperanter ef-
funderet, ipsa de felicitate sua
prope triumphare videretur. Sig.
Hist. de occid. imp. lib. 1. Et paulo
post non defuerunt ex nobilibus, qui
continuandis agris, & jungendis
possessionibus servientes, nihil a-
liud contenderunt, quam ut patri-
monium suum immensum augerent,
obliti veteres Romanos, quorum
virtute ipsa ad hanc amplitudi-
nem pervenissent, nihil ominus,
quam de privatis colligendis opi-
bus laborasse, immo vero insigni
se paupertate admirandos omni-
bus mortalibus præbuisse. Canto-
res autem & scenicos artifices in
tanto precio habuerunt, ut ejus-
modi acromata atque ocii liberalis
oblectamenta pluris quam doctos
aut*

aut disertos homines facerent; mensas vero vulgo sic instruebant ut exquisitissimis dapibus conquirendis & conviviiis intempestivis celebrandis insana perpetuandi, per vigilandique libidine dies noctesque consumerent. Ex plebe autem alii in tabernis, vinariis pernoctabant, nonnullis velabris umbraculorum theatralium se abdebant, quidam aleis pugnaciter contendebant, omnes ferme totos dies in theatris, in Circis ludis, muneribusque dediti traducebant, ocium ipsum imperatorum solertia comparatum ad voluptatum non ad virtutum incitamentum habentes. Atqui siquidem mores, pergit, licet posteriores aliquot imperatore emendare conati sint, tamen indies corruptiores, deterioresque effecti sunt, quo usque tota Italia ocio marcescente, ac diuturno prope languore torpente barbari

im-

144 *Dissert. de Ortu & Interitu:*
imperium ex omni parte debile in-
vaserunt, ac sævissime distraxe-
runt. Est enim, ut diximus, & rerum-
pub. durationi æque terminus, atque
singulorum hominum ætati præscri-
ptus. Sed inquirendum nobis restat
quo tempore Romanum imperium,
extincto corpore evanuerit, ita ut
nulla veteris reip. species reliqua,
non solum penitus atque in uni-
versum sublata regiminis forma
accidentali, sed imperii majesta-
te & dignitate populo & senatui
adempta, interioribus corporis vin-
culis dissolutis, sublatis legibus
fundamentalibus, ita ut nec Sena-
plebis consilium, nec magistratus,
tus, nec umbra reipubl. Quamvis
imperium Romanum sub primis
Cæsaribus & quidem Julio & Au-
gusto Cæsare imperii habenas mo-
derante, maxime floruisse videatur,
quippe inertia Cæsarum, qui Au-
gustum exceperunt, quasi conse-
nescere

nescere cœpisse robustam ejus maturitatem, inquit Florus *lib. i. cap. i.* nisi quod sub Trajano principe optimo pristinos moverit lacertos; attamen cum minus vel magis non varient speciem, ut dici solet, ita nec imperii magis vel minus prospera aut adversa ejus statum mutant vel evertunt fabricam & constitutionem. Quæ extrinsece adveniunt, non statim mutant ea, quæ sunt intrinseca & interiorum partium, ex quibus totum compositum, inter se dispositionem, & ut ita dicam, connexionem dissolvunt. Sic etiam quamvis respub. Romana variis jactata fuerit fortunæ cladibus, multaue ei prospera vel adversa evenerint, ita ut aliquando jamjam intermoritura videretur, maximisq; mutationibus concussa, attamen interioribus nondum dilaceratis visceribus & dissolutis vinculis, quibus quam arctissime omnes corporis partes

146 *Dissert. de Ortu & Interitu*
sibi invicem devinxerat Romulus,
integra mansit. Imo & quandoque
reviviscere ac quasi respirare cœ-
pit, cum ruinæ videretur propior.
Quod maxime pendebat ab Impe-
ratorum vel virtutibus vel vitiis,
tum etiam bellorum successu & e-
ventu, quo imperium brevi vel
propagari vel imminui poterat, a-
vulsis a corpore jure belli pluri-
mis regionibus vel provinciis, aut
eodem jure adjectis integris po-
pulis & nationibus, salvo tamen
capite rerum & omnis mutationis
experte imperii fonte Romano po-
pulo, & urbe Roma, in qua princi-
patus fortunæ situs erat. Quam sæ-
pissime seditionibus inter patres &
plebem concussa, sed non distra-
cta tamen adeo, quin interior fa-
brica consisteret, etiamsi ad tuen-
dum reipub. corpus atque in tuto
collocandum adversum imminentes
tempestates, quæ ruinam ac inter-
itum

itum ejus portendere videbantur, mutando regiminis formam uni parere necessum habuerit. Cujus fundamenta jecit Cæsar, ac deinceps ejusdem imperii tractandi continuatio a populo approbata, imo & introducta ejusdem forma dici potest, cum ad idem majestatis & dignitatis fastigium Augustus, Tiberius, Caligula, Claudius Nero provehi non recusarint, & vel per electionem, vel saltem quod ab eadem non differt continuationem Senatus summa rerum potiti, quotquot stante republ. Romana, Augusti appellati. Merito autem Romanum dictum imperium, quamdiu in eodem consistebat corpore, tanquam suo subjecto, in quo esse ac vivere potuit. Sub Augusti vero imperio, ut dicere incepimus, maxime floruit, sed post aliquot annorum decursum, inertia sequentium Cæsarum decrescere videba-

148 *Dissert. de Ortu & Interitu*
tur, donec sub Trajano Principe
omnibus heroicis virtutibus & sin-
gularibus animi dotibus florentis-
simo, adeo ut merito amor & deli-
ciæ humani generis dici potuerit,
pristinum decus & splendorem, at-
que libertatem, ab aliis Imperato-
bus imminutam & suppressam quasi
jure postliminii recuperaverit. *Con-*
tigit, inquit Plinius, *privatis a-*
perire annum fastosque reserare:
& hoc quoque redditæ libertatis
indiciu[m] fuit, quod consul alius
esset quam Cæsar, Panegy. c. 58.
Sub hujus Principis auspiciis teste
Eutropio, *Romani imperii*, quod
post Augustum defensum magis
fuerat, quam nobiliter ampliatum,
fines longe lateque diffusi. Quos
Trajanum excipiens Hadrianus co-
arctavit & contraxit Euphratem
finem esse imperii volens. Quem-
admodum & ejus successor T. An-
toninus cognominatus Pius defen-
dere

dere magis provincias, quam amplificare studebat. Post hunc imperavit M. Antoninus Verus & cum eo L. Annius Verus, quamobrem posset videri mutata respub. duobus Augustis æquo jure imperium administrantibus parens. Verum divisum dici nequit cujus partes unitæ manent; non dividebatur imperium, quod communicatis consiliis & summa animorum concordia & unanimi consensu pro indiviso tractabant Augusti. Postea & tres Augusti rempubl. administrarunt integro manente corpore, Pupienus, Balbinus & Gordianus. Quorum duobus prioribus interfectis soli Gordiano reservatum imperium. Verum ad Gallienum imperio devoluto multis maximisque cladibus affecta respub. *ita ut pene deletum videretur imperium tot provinciis devastatis & expugnatis, quippe in omnem lasciviam*

150 *Dissert. de Ortu & Interitu
dissolutus, tenendæ reipub. habe-
nas probrosa ignavia & despera-
tione relaxavit, inquit Eutrop. lib.
9. Et rem Romanam quasi nau-
fragio dedisse ait Aurel. Vict. Sal-
va tamen capite rerum Roma, im-
perium salvum quoque, licet non
tam amplum neque late patens
quam sub primis Cæsaribus fuerat.
Sunt enim humana variis mutatio-
nibus obnoxia, & proinde imperia
ac civitates suas habent periodos
divinitus constitutas. Aurelianus ve-
ro imperium suscipiens, Romanam
ditionem ad fines pristinos varia
bellorum felicitate revocavit. Tac-
itus post hunc imperium suscepit vir
egregie moratus. Huic successit Flo-
rianus, quem imperium sine Senatus
autoritate, nec militum electione,
sed suo motu arrepsisse testatur Aur.
Eutrop. quamvis tradat Zonaras
annal. T. 2. Tacito sublato duos eo-
dem tempore declaratos esse, Augg.
Probum*

Probum in Oriente a militibus, Romæ a Senatu Florianum, ac utrumque imperasse. Potuit enim ratum habuisse Senatus factum imperatoris, idque confirmasse. Quod verosimile: & si inscriptionibus habenda fides, videntur uterque electi a militibus; occurrunt enim nummi, in quibus duo milites sibi invicem dextras porrigunt, cum hac inscriptione *concordia milit.* In aliis *fides milit.* Atque hanc electionem etiam confirmare videntur ea quæ apud Vopiscum legimus in *Probo*, cum inquit. *Recepit deinde omnes Europenses exercitus, qui Florianum & imperatorem fecerunt & occiderunt.*

Uno eodemque tempore duos circiter menses Florianum & Probum imperasse affirmat Pagus *dissert. de consul. Cæsar.* Atque hisce imperantibus videtur Romanum imperium in Orientale & Occidentale divisum, Probus quippe in Ægypto & Syria, Phœnicia & Palæstina: Florianus a Cilicia usque ad Italiam & Occidentem imperavit, teste Zonara *d. l.* Mox Maximiani & Constantinus atque Galerius rerum Romanarum potiti, provincias inter se partiti sunt. Tandem vero Constantinus ad reipub. administrationem Augustus creatus, inquit Eutrop. *lib. 10.* Qui sedem quidem suam & domicilium Constantino-polim transportavit, ipsum tamen imperium, salvo Romano populo, in quo tanquam corpore suo, a quo divelli non poterat, nisi cum interitu totius, radicaliter erat fundatum, mutatum & in Græciam trans-

translatum perperam dicitur, quatenus cum corpore, in quo esse & vivere debet, necessariam habet relationem & connexionem. Quippe quamvis eo mortuo ad tres orbis Romani dominatio redacta sit, hi singulas partes regendas non tanquam separatas & distinctas a corpore, sed ejusdem membra & partes sibi invicem unitas acceperunt, capite rerum salvo, salvis legibus, salva imperii & juris communitate in Romano orbe. Quamobrem brevi rebus in solum Constantium translatis, totum iterum in unum coaluit imperium. Qua de causa non tam imperii Romani distractio fuit, cujus partes quisque e Constantini liberis tanquam proprium patrimonium & quasi paternam hereditatem testamento delatam sibi posset vindicare & in proprium usum convertere, atque ad suos heredes transmittere, sed tantum assignationes

154 *Dissert de Ortu & Interitu*
regionum & provinciarum, quas ad-
ministrandas & gubernandas quis-
que eorum suscipiebat, quemadmo-
dum parens eas inter liberos parti-
tus fuerat. Quippe cum imperium
Romanum non esset hereditarium,
sed electione transferebatur, neque
ultima voluntate neque donatione
inter vivos poterat transire vel in
totum vel pro parte ad alium prin-
cipem quam eum, quem populo,
vel Senatui, vel etiam militibus, qui
jus illud aliquando vi sibi vindica-
runt, eligere placuisset. Quamob-
rem imperium Romanum cum Oc-
cidentale, tum Orientale, non dis-
tractum & divulsum jure heredita-
rio nec secundum sanguinis propin-
quitatem devolutum ad feros Con-
stantini vel Theodosii etiam nepotes
eorumque descendentes, sanguine
sibi proximos, sed interjecto aliquo
tempore iterum a militibus, cui vel-
lent delatum, idque quoties ipsis dis-
pli-

plicebat successor, vel in confortium imperii assumptus vivente imperatore, vel Cæsar factus atque designatus imperii candidatus. Quamobrem vel ipse populus vel Senatus, vel milites hanc usurpantes potestatem, imperii fasces vel ipsi deferrebant, vel saltem tacite aut expresse approbabant electionem vel designationem factam ab antecessore. Itaque non succedebatur jure sanguinis, nec ex testamento vel dispositione viventis imperatoris, sed ut diximus, populus vel Senatus, & plerumque etiam milites imperium fascesque dabant. Sic post imperii divisionem sive potius assignationem regionum ac provinciarum quæ parebant imperio Romano inter filios factam primum a Constantino, deinde Theodosio imperatore, cui acquievisse dicendum Senatum, militemque, postea iterum sibi milites vindicarunt eligen-

156 *Dissert. de Ortu & Interitu*
di imperatoris facultatem, propter-
ea, ut verosimile est, ne jure here-
ditario transferendi mos invaluisse
videretur per tacitum consensum
vel Senatus vel militis, eaque per
præscriptionem vel consuetudinem
acquifita imperatoribus censeretur
facultas. Hinc sæpius interrupta
hæc possessio cum Senatus, tum po-
puli aut militum interventu & per
dispositionem five electionem con-
trariam. Quamvis ex patris vo-
luntate filii imperatoris cum Con-
stantini tum Theodosii singulas
suas tenerent regiones & provin-
cias, tanquam portiones sibi assi-
gnatas imperii Romani, sequentes
tamen imperatores illud militum
benevolentia acceptum ferre neces-
sum habebant. Quamobrem Jovia-
nus ad obtinendum imperium con-
sensu exercitus electus est, & qui-
dem commendatione patris. Eodem
modo Valentinianus I. & II. Im-
pera-

peratores facti. Et postquam iterum, absque dubio approbante exercitu vel Senatu, Theodosius imperium Romanum quoad administrationem inter filios divisisset, atque utrique suas assignasset partes administrandas, paulo post intercessit iterum exercitus & consensu militum Avitus aliique plures Augusti facti. Imo adeo pertinaciter & obstinate hanc sibi facultatem usurpatam milites reservarunt, ut quandoque in gratiam Augusti sive imperatoris sui ne latum quidem unguem a jure suo recedere voluerint. Nec etiam populus vel Senatus, quamvis sæpius violatum & vi ademptum sibi jus eligendi imperatorem, ullam unquam prætermittebat occasionem, quotiens sibi data, jure hoc vetustissimo, utpote quod ab ipsis reip. incunabulis obtinuerant, utendi. Cujus nobis exemplar Maxentius, quem Romæ vulgus &

turmæ prætorianæ imperatorem
confirmarunt, quamvis Galerius
Maximinianus, a Diocletiano antea
Cæsar creatus, Victor. Argumen-
tum quod invito populo, Senatu
vel exercitu imperatoria majestas
& dominationis insignia nemini de-
ferri & proinde multominus im-
perium dividi ac in partes distra-
ctum, pluribus dari tanquam sepa-
ratum & proprium patrimonium,
quod transfertur in heredes sangui-
ne proximos vel ab intestato vel
testamento sive ultima voluntate,
aut donatione inter vivos, vel alia
quacunque dispositione alienatio-
nis vim habente vel proprietatem
transferente poterat pro lubitu pos-
sessoris viventis. Hinc Maximus, im-
perator factus, ad exercitum omnem
in planitiem quandam convocatum
verba faciens, inter alia admonuit
milites, ut fidem populo Senatui-
que servarent & imperatoribus,
Quos

Quos, inquit, a nobilitate & rebus gestis, longaue serie generis, quasi per gradus quosdam provectos, pari iudicio S. P. Q. R. elegerunt. Neque enim unius tantum hominis peculiaris possessio principatus est, sed communis antiquitus totius populi Romani. Siquidem in illa urbe sita est imperii fortuna, nobis autem dispensatio tantum atque administratio principatus una vobiscum demandata est. Herodian. lib. 8. & idem paulo ante, Quibus ipsi acclamantes, etiam hortabantur exercitum ut agnoscerent, salutarentque & lætis exciperent vocibus, quos S. P. Q. R. imperatores elegisset. Quamobrem Metius Falconius Nicomachus vir consularis in Senatu de Tacito imperatore faciendo interrogatus hæc verba sententiæ suæ addidit. Gratias igitur Diis immortalibus ago atque habeo,

&

160 *Dissert. de Ortu & Interitu*
& quidem pro universa republ.
te Tacite Auguste convenio, pe-
tens obsecrans, libere pro com-
munis patriæ legibus deposcens,
ne parvulos tuos, si te citius fata
prævenierint, facias Romani im-
perii heredes! ne sic rempubl. pa-
tresque conscriptos populumque
Romanum, ut villulam tuam, ut
colonos tuos, ut servos relinquo.
Vopisc. in Tacit. Scias civium non
servitutem tibi traditam esse, sed
tutelam, nec rempubl. tuam esse,
sed te reip. de Clem. Seneca. Et vi-
tio vertitur Floriano, quod pro-
prio motu imperium, quasi esset he-
reditarium, arripuisset. Non inficior
imperatores suo arbitrio potuisse
creare Cæsares vel liberos naturales,
vel quos in suam adoptaverant fa-
miliam, vel etiam extraneos, & eo
designare quos maxime optarent
sibi successores. Verum eo nihil
detractum juri, quod populo vel
Senatui

Senatui quæsitum & concessum cum fundata respub. nisi & ipse Senatus vel populi consensu Cæsar dictus, quod aliquando factum ex veterum monumentis perspicui posse mihi videtur. Præsertim postquam mos introduxisset, ut, qui hoc cognomine appellarentur, tanquam futuri heredes & candidati imperii haberentur. Quippe non semper eadem fuit hujus cognominis significatio nec vis. *Cæsar*is cognomen primus Augustus a Julio Cæsare adoptatus assumpsit jure testamenti & adoptionis. Inde factum ut postea Cæsares dicerentur, qui erant successuri imp. sed id fluxit primum ex consuetudine assumendorum nominum in adoptionibus, Robertel. de cognom. & appellat. imp. Eodem sensu Cajus & Lucius Cæsares appellati fuerunt. Nam genitos Agrippa Cajum & Lucium in familiam Cæsarum induxerat

Au-

162 *Dissert. de Ortu & Interitu*
Augustus, teste Tacito. Quod ve-
teres dicebant asciscere in nomen
familiæ. Atque hoc modo Cæsa-
ris nomen assumptum ab Octavio,
deficiente Cæsarum progenie, quo-
que defecit, quod contigit Nero-
ne mortuo, teste Suetonio in *Gal-*
ba. Qui tamen & ipse deposito le-
gati suscepit Cæsaris nomen, scil.
cum imperio, quasi cum eo cogno-
men illud pari passu ambularet;
postea qui heredes imperii consti-
tuti ab imper. adhuc vivente, ita
dici cœperunt, consensu tamen po-
puli vel Senatus ut opinor acce-
dente. Quamobrem Capitolin. in
Severo Cæsarem Bassianum Anto-
ninum a Senatu appellari jussit. De-
cretis, scil. a Senatu, imperatori-
bus insignibus. *Et in Pertinace*,
Senatus ejus filium Pertinacem
Cæsarem appellavit, sed *Perti-*
nax nec uxoris Augustæ appella-
tionem recepit, & de filio dixit
cum

cum meruerit. Senatus itaque & populus appellationes dabat, imperat. attamen non omnes recipiebant, ut hic patet. Initio enim cum nudum esset cognomen nullam tribuens potestatem, sed generis seu stirpis tantum successionem significans, ut inquit Dion. l. 53. p. 345 (Quamobrem de Octavio lib. 46. *Deinde secundum instituta majorum in Cæsaris familiam*, non imperii societatem vel consortium, vel in spem ejusdem futuri heredis, *adoptatus est*, nomenque mutavit, ac Cælius Julius Cæsar Octavianus dictus est. Sic enim institutum est, ut qui adoptatur, ab adoptante appellationem accipiat, nomen tamen eorum quæ prius gessit aliquod aliter paulo formatum fervet.) nihil intererat Senatus vel populi quinam hoc cognomine appellarentur. Verum cum interjecto tempore tanquam futuri imperii heredes haberentur,

164 *Dissert. de Ortu & Interitu*
rentur, maxime intererat Senatus
populique quinam Cæsares diceren-
tur; non ad nomen familiæ obti-
nendum, sed principatum. Quamob-
rem ne quis sibi invito obtruderetur
imperator, quem eligendi populo
aut Senatui jus erat, interveniebat
plerumque ejus auctoritas & consen-
sus. Eodem sensu & imperatorum fi-
lii *principes juventutis* dici soli-
ti, & alii consanguinei adhuc ado-
lescentes, quamobrem Tacit. *lib. i.*
princ. Primo principes juventutis
nondum posita prætexta puerili
appellari cupiverat Agrippa. Ser-
monem habens de Cajo & Lucio
adolescentibus filiis Agrippæ, quos
adoptaverat Augustus. Neque hac
appellatione ulla potestas indicaba-
tur, sed dignitas tantum quædam,
qua imperatorum filii usque ab ado-
lescentia cohonestarentur & a cæte-
ris distinguerentur. Principes quasi
primi, juvenum dignissimi. Sic quem-
ad-

admodum Augustus in Senatu, civitatis & reipub. princeps, sic voluit liberos adoptatitios *principes juventutis* appellari, ut quanto ipse patribus cæteris emineret, tanto ejus liberi cæteris liberis antestarent. Atque hæc appellatio pari passu cum Cæsaris cognomine ambulabat, ut videre est ex nummis qui cum hac inscriptione obvii. C. L. CÆSARES AUG. F. CÆS. DESIGN. PRINC. JUVENT. Quæ appellatio cum Cæsaris cognomine ad omnes postea Cæsarum filios defluxit. Sic TITUS ET DOMITIANUS CÆSARES PRIN. JUVENTUTIS, in nummo, cujus ectypum expressum nobis Reipub. litterariæ summum decus & ornamentum Vir Nobilissimus & Amplissim. omnibus animi dotibus florentissimus Ezechiel Spanhemius, in elegantissimo opere *de præstant. & usu numism.* exhibet. Est hic

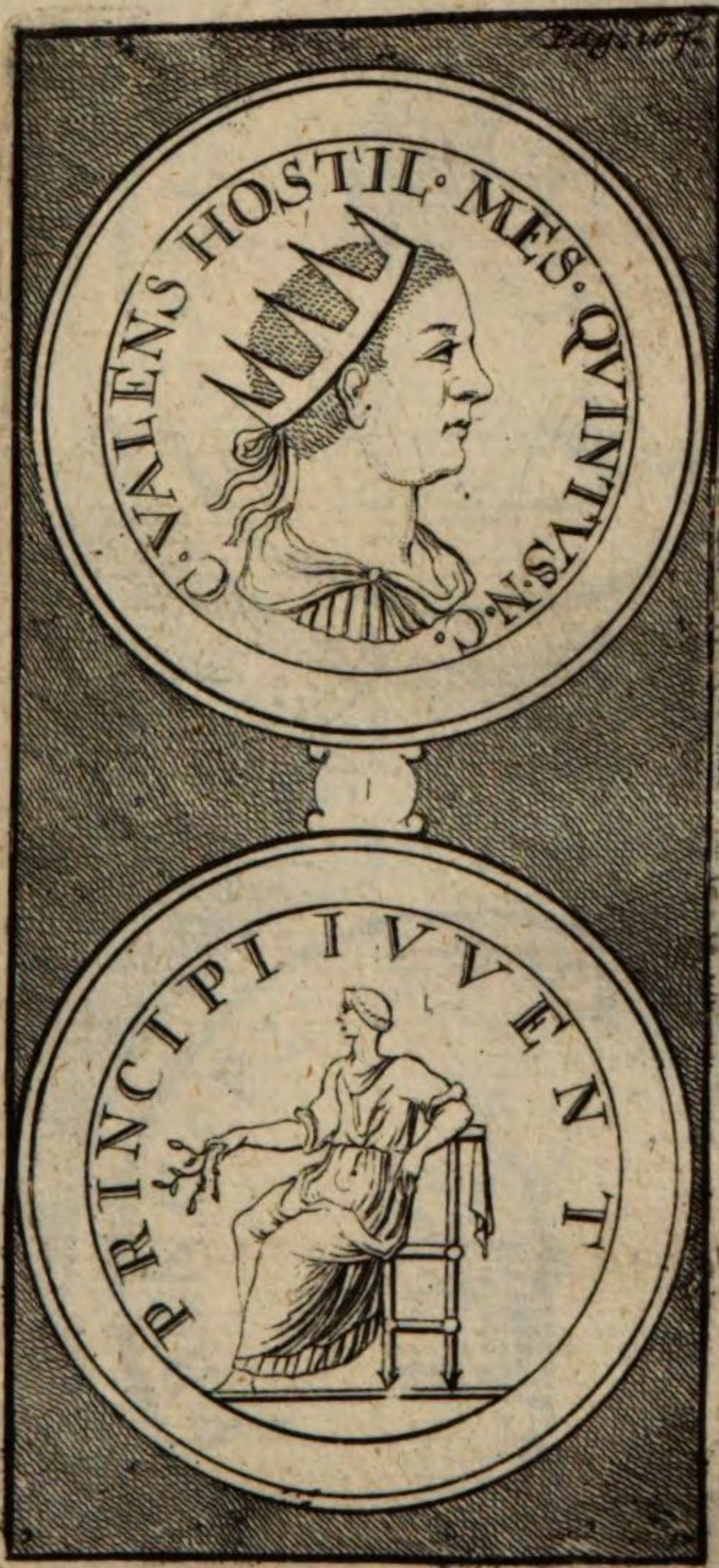
166 *Dissert. de Ortu & Interitu*
 hic nummus percussus æreus &
 quidem rarissimus, in cujus nempe
 anteriori parte illius effigies, in al-
 tera duæ figuræ equitantes cum di-
 cta inscriptione.

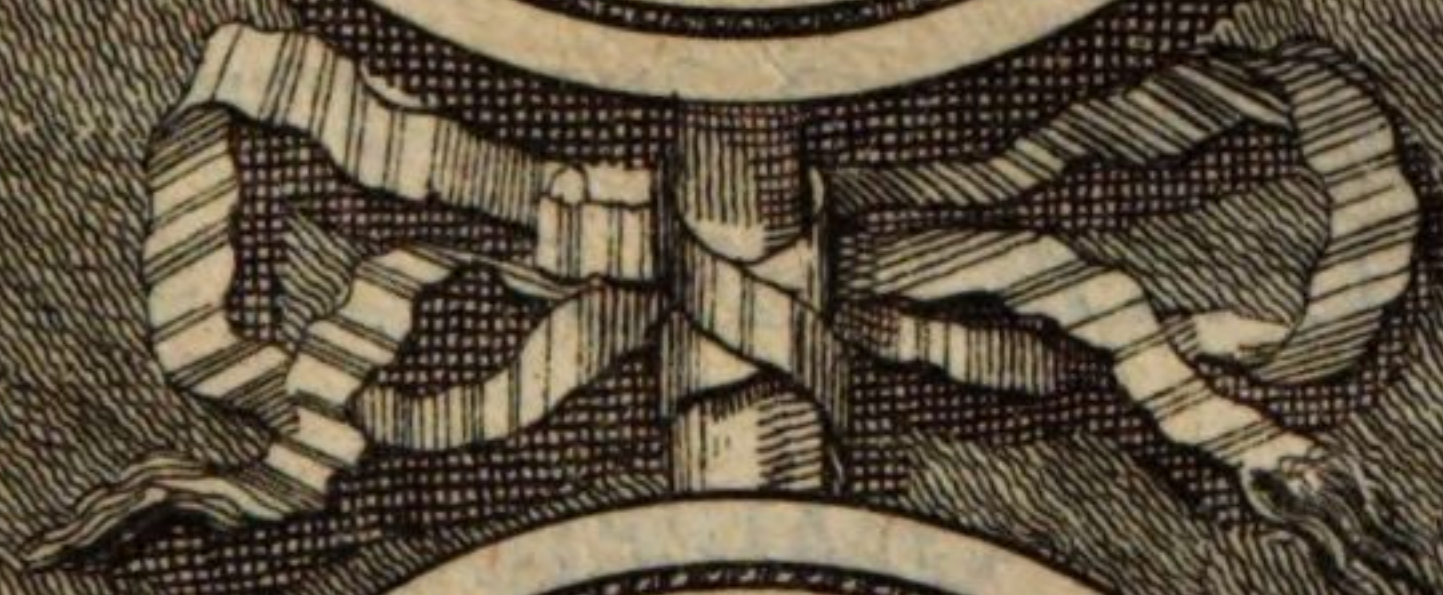
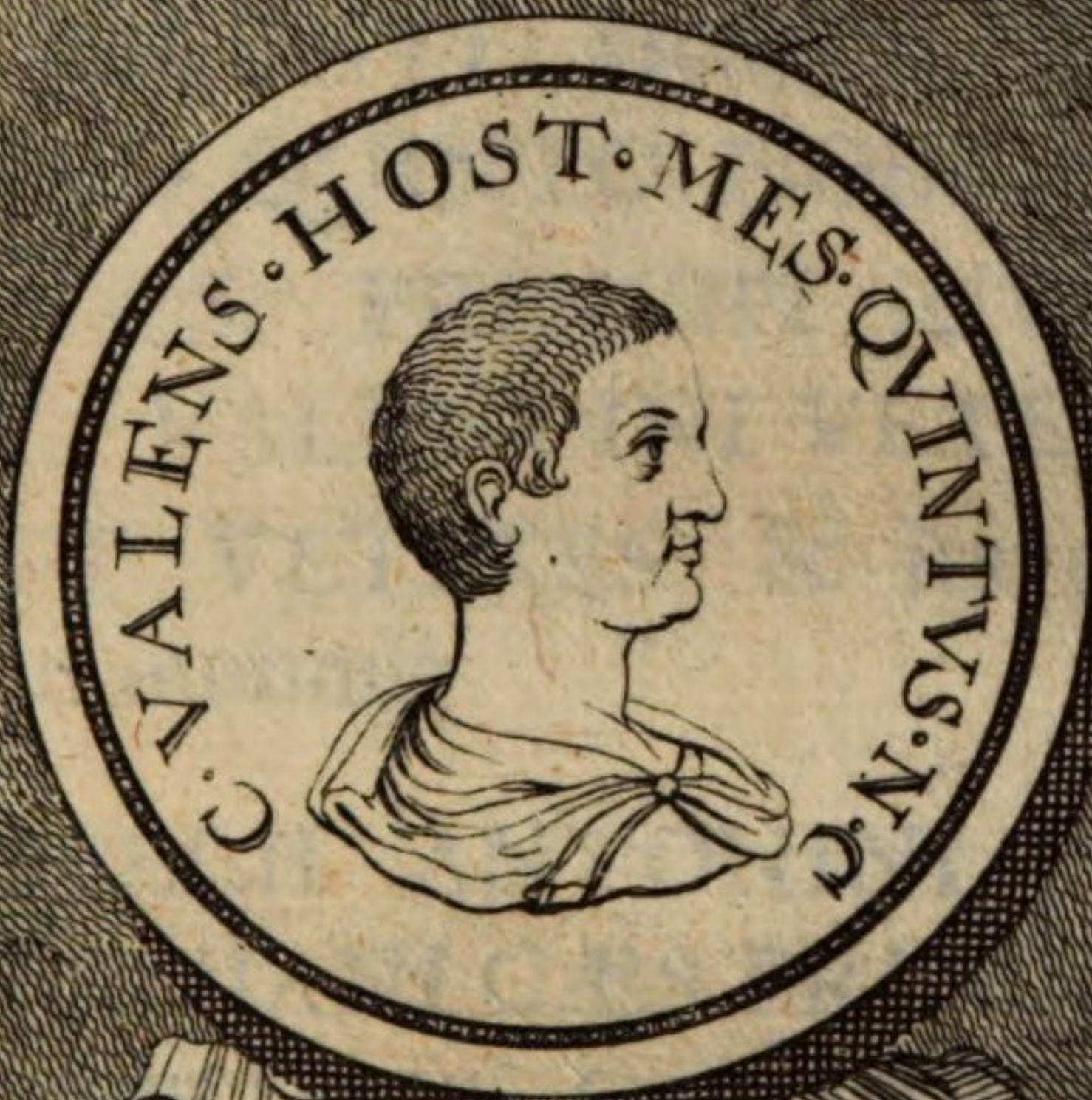

Leguntur & apud Gruterum in-
 scriptiones Valentiaë in Hispania re-
 pertæ, in quibus & hæ appellatio-
 nes conjunguntur

Q. HERENNIO ETRUSCO DE-
 CIO NOBILISSIMO CÆS. PRIN-
 CIPi JUVENTUTIS VALENTI-
 NI VETER. ET VETERES.

C.VA.

C. VALENTI HOSTILIANO
MESSIO QUINTO NOBILISSI-
MO CÆS. PRINCIPI JUVEN-
TUT. VALENTINI VETERA-
NI ET VETERES. & ita quo-
que in nummis

M. OPELII ANTONINI DIA-
DUMENIANI CÆS. PRINCIPIS
JUVENTUTIS C. PERPINIA-
NUS V.C. PRÆF. URB. D.D.

VICTORIOSISSIMO PRINCIPI
JUVENT. M. AURELIO CARI-
NO NOBILISS. CÆSARI COS.
PRO COS.

Erat hæc appellatio quasi se-
quela cognominis Cæsaris, quæ tri-
bui solebat principum sive impera-
torum filiis, quamvis non omni-
bus, ut statim annotavimus, si-
ve

168 *Dissert. de Ortu & Interitu*
ve naturalibus, sive adoptivis, quasi
ejusdem familiæ & proinde quoque
cognominis heredibus, adoptio enim
naturam imitatur, & eosdem fere ef-
fectus producit, atque jura tribuit,
quæ ex generatione dimanant. Prin-
cipes quasi primi dignissimi juve-
num, quia in familiam Cæsaris co-
optati. Primi, quia imperatoris
seu principis, sub quo nomine im-
perium acceperat, Aug. filii, sic e-
nim princeps civitatis dictus Mar-
cellus, sic apud Quintilianum *Do-*
mitius Aper princeps fori, & *M.*
Tullius in repub. princeps. Eodem
sensu princeps Senatus, qui a Cen-
soribus legi solitus. Quemadmo-
dum itaque ad Aug. imperio trans-
lato tanquam princeps, id est pri-
mus erat in repub. ita & adopta-
tivos liberos non quidem ejusdem
majestatis, sed tamen honoris par-
ticipes esse voluit, quamobrem
PRINCIPES JUVENTUTIS ap-
pellari

pellari voluit, ut statim diximus. Quamobrem hanc appellationem non ab Augusto primum excogitam, sed antea vulgarem fuisse & iis tributam, qui cujusque ordinis, vel societatis primus erat perhibent monumenta. Sic Equestris ordinis nobilissimi adolescentes *principes juventutis*, quo pertinet illud Juvenal.

Fam princeps Equitum.

Quod minus commode interpretes per magistrum Equitum interpretari docet literatorum princeps Ezechiel Spanhemius *dissert. 7.* Nonnulli viri docti hoc nomen a Trojæ ludrico derivant, ut is qui præerat ex primariis juvenibus, ductor turbæ puerorum majorum vel minorum principio *juventutis princeps* dictus fuerit. Quamobrem mihi hæc appellatio nihil aliud denotare videtur, nec initio mutationis reip. cum a consulibus ad imperatores summum imperium translatum,

170 *Dissert. de Ortu & Interitu*
latum, nec etiam successu temporis
aliud significasse quam dignitatem
vel præcedentiam, quam impera-
torum filii habuerunt præ omnibus
adolescentibus, cujuscunque gene-
ris vel familiæ. Itaque nullum jus
consequendi imperii tribuisse filiis
adoptitiis, nec nomen Cæsaris, quia
tantum appellativum, inditum iis,
qui in familiam Cæsaris adsciti ut
jam annotatum. Quamobrem nec
ex Suetonio, nec Tacito mihi pro-
bari posse videtur vel Octavium
vel Tiberium ex adoptione vel ap-
pellatione Cæsaris, vel hæredis in-
stitutione, ullum jus metiri voluif-
se ad vindicandum sibi imperium,
sed quasi consensu civium in se
translatum, quod revera vi & metu
extorsum, in vulgus disseminare
voluêre, ut super. dicere incepimus.
Quemadmodum enim invaserat
rempub. Cæsar, ita & eam occu-
paverat Augustus, Tiberius dolo,
fraude,

fraude, cum vi & crudelitate conjuncta adeptus erat imperium. Quamobrem sermone vulgabatur, *Pietatem erga parentem & tempora reipub. obtentui sumpta. Cæterum cupidine dominandi concitos per largitiones veteranos, paratum ab adolescente privato exercitum, corruptas consulis legiones, simulatam Pompejanarum gratiam partium, extortum invito Senatu consulatum, armaque, quæ in Antonium ceperit, contra rempubl. versa.* Tacit. i. annalium & paulo ante, ubi militem donis, cunctos dulcedine otii pellexit; insurgere paulatim, munia Senatus, magistratum, legum in se trahere nullo adversante: cum ferocissimi per acies aut proscriptione cecidissent, cæteri nobilium (forte metu vel etiam inopia, coacti, vel ambitioni inservientes) quanto quis servitio promptior, opibus &

172 *Dissert. de Ortu & Interitu*
honoribus extollerentur. Verissi-
mum illud Taciti, quod imperium
iisdem artibus quibus partum, fa-
cile retinetur. Inficiari non possum,
præterquam quod a Julio Cæsare
testamento heres ex dodrante scri-
ptus Octavius Aug. etiam in fami-
liam nomenque adoptatus. Sed eo
nullum ipsi jus quæsitum, quo sibi
posset jure vindicare imperium qua-
si hereditarium. Quippe cum non
plus juris in alium posset transfer-
re Cæsar, quam ipse habebat, er-
go quemadmodum ipse vi & ar-
mis rempub. invaserat & occupa-
verat imperium, non poterat tan-
quam legitimus possessor invito Se-
natu vel populo sibi eligere suc-
cessorem, sed quidem commendare
& quasi per adoptionem in fami-
liam Senatui ac populo offerre
quem sibi successorem optaret. Et
voluit etiam Augustus, ut hoc vi-
tium purgaret, ut ita dicam, vi-
deri

deri potius imperium accepisse sub nomine principatus, quam per successionem in jus defuncti illud sibi vindicasse. Ita quoque Tiberius nullum sibi jus metiri voluit ex institutione vel adoptione in familiam Augusti Cæsaris, sed *dabat famæ ut vocatus electusque potius a repub. videretur, quam per uxorium ambitum & senili adoptione inrepisse*, ut supr. ex Tacito I. *annal.* annotavimus. Inrepere autem dicitur qui clam vel latenter, quasi sine jure aliquid occupat vel invadit, sibi que vindicat. Hinc Suet. *in vita Tib. c. 24. Principatum quamvis neque occupare confestim, neque agere dubitasset, & statione militum, hoc est, vi & specie dominationis assumpta, diu tamen recusavit impudentissimo animo, nunc adhortantes amicos increpans, ut ignaros; quanta bellua esset imperium, nunc precan-*

174 *Dissert. de Ortu & Interitu
tem Senatum, & procumbentem
sibi ad genua, ambiguis responsis
& callida cunctatione suspendens.
Tandem quasi coactus, & quærens
miseram & onerosam injungi sibi
servitutem recepit imperium: nec
tamen aliter quam ut depositurum
se quandoque spem faceret. Hinc
Sueton. tradit de reddenda republ.
bis cogitasse Augustum quasi in-
juste eam occupasset. Reddere di-
cuntur, quæ sunt juris alieni,
quæ injuste possidentur, vel ablata
aut precario accepta. Præterquam
quod nulla mihi videtur excogitari
posse ratio, cur voluerit dare fa-
mæ Tiberius se potius electum,
quam per senilem adoptionem ad
imperium pervenisse, si adoptio
quemadmodum nomen Cæsaris, ita
quoque jus ad arripiendum & vin-
dicandum imperium tribuisset, id-
que eo magis quia ejusmodi ado-
ptio qualis fuit ea, qua Tiberius*

in

in familiam Cæsaris adscitus, fiebat lege Curiata, id est publice, consensu populi interveniente, cuius erat eligere imperatorem & dare fasces, & coram Pontificibus. Ex omnibus hisce videtur mihi sat manifeste posse perspicui, neque *Cæsaris* cognomen, neque *principis juventutis* appellationem aliud quid denotasse, quam vel per generationem vel adoptionem in familiam Cæsaris transiisse, id est Augustorum sive Imperatorum liberorum in numero haberi, quibus hoc cognomen vel hanc appellationem vel per natales vel adoptionem ipso jure deferre mos introduxerat. Nec alio sensu interjecto tempore, deficiente, jam Cæsarum progenie, sub seqq. imperatoribus, eorum filii *principes juventutis* appellati, quamvis alio sensu dicti Cæsares, quasi candidati imperii & future majestatis heredes, illud ipsum tamen cognomen reti-

176 *Dissert. de Ortu & Interitu*
nebant, jam imperii participes, vel
Imperatores facti: quippe postero-
ribus temporibus Cæsaris cognomen
duplicem habuit significationem;
vel significabat Imperatorem jam a-
ctu imperium tractantem, vel desi-
gnatum imperii successorem, itaque
& cum imperio transibat nomen
Cæsaris, sic Cæsares dicti omnes
Imperatores, quemadmodum &
Augusti, sic Tacitus quamvis nun-
quam designatus imperii hæres &
proinde Cæsaris cognomen tulisset,
a Senatu militibus suo jure uti ei
permittentibus simul cum imperio,
quod ei delatum, & nomen Impe-
ratoris & Cæsaris & Augusti ade-
ptus, unde in nummis, IMP. C.
M. CL. TACITUS AUG. Sic &
Pertinax ex Senatusconsulto im-
perare jussus hosce simul titulos
accepit cum imperio. Hinc apud
Gruterum inscriptio.

OPI DIVINÆ
ET FORTUNÆ PRIMIGENIÆ
SACRUM IMP. CÆS. HELVII
PERTINACIS AUGUSTI &c.

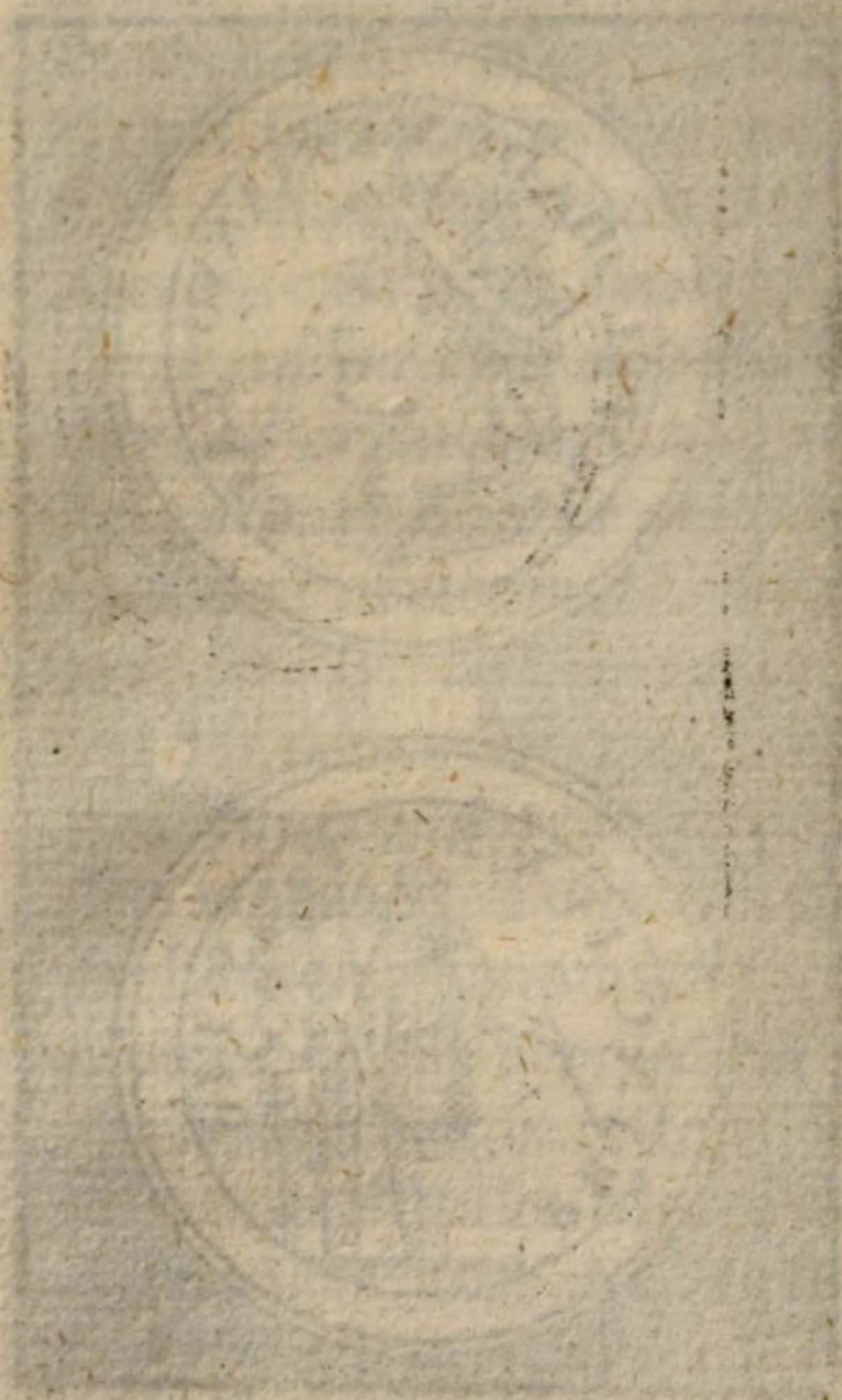
Hinc apud Lamprid. *Alexand. Sever. Alexander Auguste, Dii te servent, Cæsar noster, Auguste noster, Imperator noster.* Solebat aliter dignitas Cæsaris tanquam successoris & designati imperii heredis præcedere titulum Imperatoris & Augusti, atque hæc altera Cæsaris significatio. Qui vero hoc modo Imperatores destinabantur, imperatoriis insignibus decorati in publicum procedebant, utebantur pallio coccineo & purpura, sed sine auro: simul itaque cum nomine Cæsaris & imperialia decernebantur insignia, quamobrem Commodus ad Albinum, quem Cæsa-rem appellari voluerat: *Sane ut tibi insigne aliquod accedat imperialis majestatis, habebis utendi coc-*

178 *Dissert. de Ortu & Interitu*
cinei pallii facultatem me præsente
& ad me & cum mecum fueris, ha-
biturus & purpuram, sed sine auro,
quia ita & proavus meus Verus, qui
puer vita functus est, ab Adriano
qui eum adoptavit, accepit. Augusti
vero dignitatem sive titulum accipe-
re non solebant, nisi participes impe-
rii facti, quod quandoque uno eo-
demque tempore factum ex vete-
rum constat monumentis, consensu
Imperatoris jam viventis interveni-
ente, siquidem a Senatu vel militi-
bus, quamvis non semper, utpote qui
hanc sibi facultatem, Senatui vel po-
pulo concessam, arrogabant, ut alibi
diximus, renuntiaretur. Quemad-
modum & ab ipsis imperatoribus di-
cti, sed confirmante plerumque ele-
ctionem vel dignitatis delationem
Senatu, illud exigente imperatore.
Sic cum Senatus filium Pertinacis
Cæsarem atque uxorem Augustam
appellaverit, recusavit illam appel-
la-

lationem imperator, atque de filio dixit quum meruerit. *Jul. Capitol. in Pertinace.* Hinc Severus imperator quia milites filium Bassianum, qui Cæsar erat factus, i.e. destinatus imperator, annum jam decimum tertium agentem participem imperii dixerant, iis donativum largissimum dedit, concessa omni præda oppidi Parthici, quod milites quærebant. *Spartian. in Sever.* a quo tempore duo numerari cœperunt Augusti. Atque sic sæpius in confortium imperii vocare solebant imperatores aliquem e filiis vel uno eodemque tempore, quo Cæsares creabantur, vel per gradus ad summum hoc majestatis fastigium pervenire satius ducebant. Atque si universam imperatorum seriem diligenter examinare volumus, perspiciemus plerumque fere Senatum vel populum aut militem vel pro auctoritate, & potestate sibi concessa

180 *Dissert. de Ortu & Interitu*
cessa vel flagitantibus ipsis impe-
ratoribus Cæsares renunciasse, aut
confirmasse. Sic Titus & Domi-
tianus Cæsares a Senatu designati
sunt. Sic Hadrianus mortuo Ælio
Vero, *cum ipse animo parum va-*
leret, idcircoque despectui habere-
tur, ad creandum Cæsarem patres
convocavit, quibus propere accur-
rentibus Antoninum conspexit se-
nis soceri, aut genitoris anxios
gressus levantem manu: quo mire
oblectatus, adoptatum legibus Cæ-
sarem jubet. Teste Victor. Idem
de Bassiano annotavimus. Diadu-
menus Cæsar a militibus appella-
tus. Victor. Et ut testatur Lamprid:
cum patre Opilio Macrino impera-
torem id est Aug. dixit exercitus, pu-
erulum adhuc, id est nondum de-
posita puerili prætexta. Cæsarem
vero tantum appellatum tradit He-
rodianus, & Capitolin. in *Macri-*
no, cum inquit, *Sciendum præter-*

ea quod Cæsar fuisse dicatur, non Augustus, Diadumenus puer, quem plerique pari fuisse cum patre imperio tradiderunt. Lampridii vero sententiam amplectitur Eutropius. Atque nihil obstare video, cur non uno eodemque tempore Cæsarem quidem primum, paulo post cum patre Augustum renuntiatum permittente Macrino, vel una eademque proclamatione diceremus. Sed diverso quamvis brevi forte interjecto tempore Augustum esse renuntiatum probare videntur diversi nummi, qui locum Lampridii explicare videntur, & ejus sensum elucidare. In uno caput Diadumeni nudum nullo Augustæ maiestatis vel imperatoris dignitatis insigni nec laurea, nec diademate vel corona ornatum. In altero conspicitur radiata cinctum corona. Cæsaribus enim ejusmodi insignibus uti non fuisse concessum.

182 *Dissert. de Ortu & Interitu*
eruditorum opinio est, quod hisce
tanquam summæ majestatis & al-
tioris fastigii notis distingebantur a
Cæsaribus Augusti. Hinc Sozimus,
diadema *παράσημον* imperatoriæ di-
gnitatis vocat, & insigne Augustæ
majestatis. Nec silentio hoc discri-
men præterit Ammianus *lib. 20.*
cap. 4 cum inquit, de Juliano ser-
monem habens. *Impositusque scu-*
to pedestri & sublatius eminens
nullo silente Augustus renuntiatus
jubebatur diadema proferri: ne-
gatque unquam habuisse, uxoris
colli vel capitis poscebatur. Eo-
que affirmante, primis auspiciis
non congruere aptari muliebri
mundo, equi phalera quærebatur,
uti coronatus speciem saltem ob-
scuram superioris prætenderet po-
testatis. Sed cum id quoque tur-
pe esse asseveraret: Maurus nomi-
ne quidam, postea Comes, Petu-
lantium tunc Hastatus, abstractum
sibi

sibi torquem, quo ut Draconarius utebatur, capiti Juliano imposuit confidenter. Sic etiam Constantius postquam comperisset Constantinam Veteranionem Cæsarem fecisse, ne Magnentius Tyrannus imperium omnium sibi vindicare festinaret, ilico Veteranioni diadema misit, tributaque ei imperatoria dignitate referente Philostorgio *lib. 3. cap. 22.* Sic etiam Constantinam a patre Constantino diademate ornata & Augustam nuncupatam tradit eod. loc. Quemadmodum contra Veteranioni mox diadema ademptum abrogato ei imperio ut Socrates *lib. 2.* & Nicephorus *lib. 9. cap. 32.* testantur. Quod si verum, quid ex dictis nummis aliud colligere possumus, quam & Cæsaris & imperatoria dignitate ornatum fuisse Diadumenum, utpote cujus caput corona sive diademate redimitum conspiciamus. Atque in altera
par-

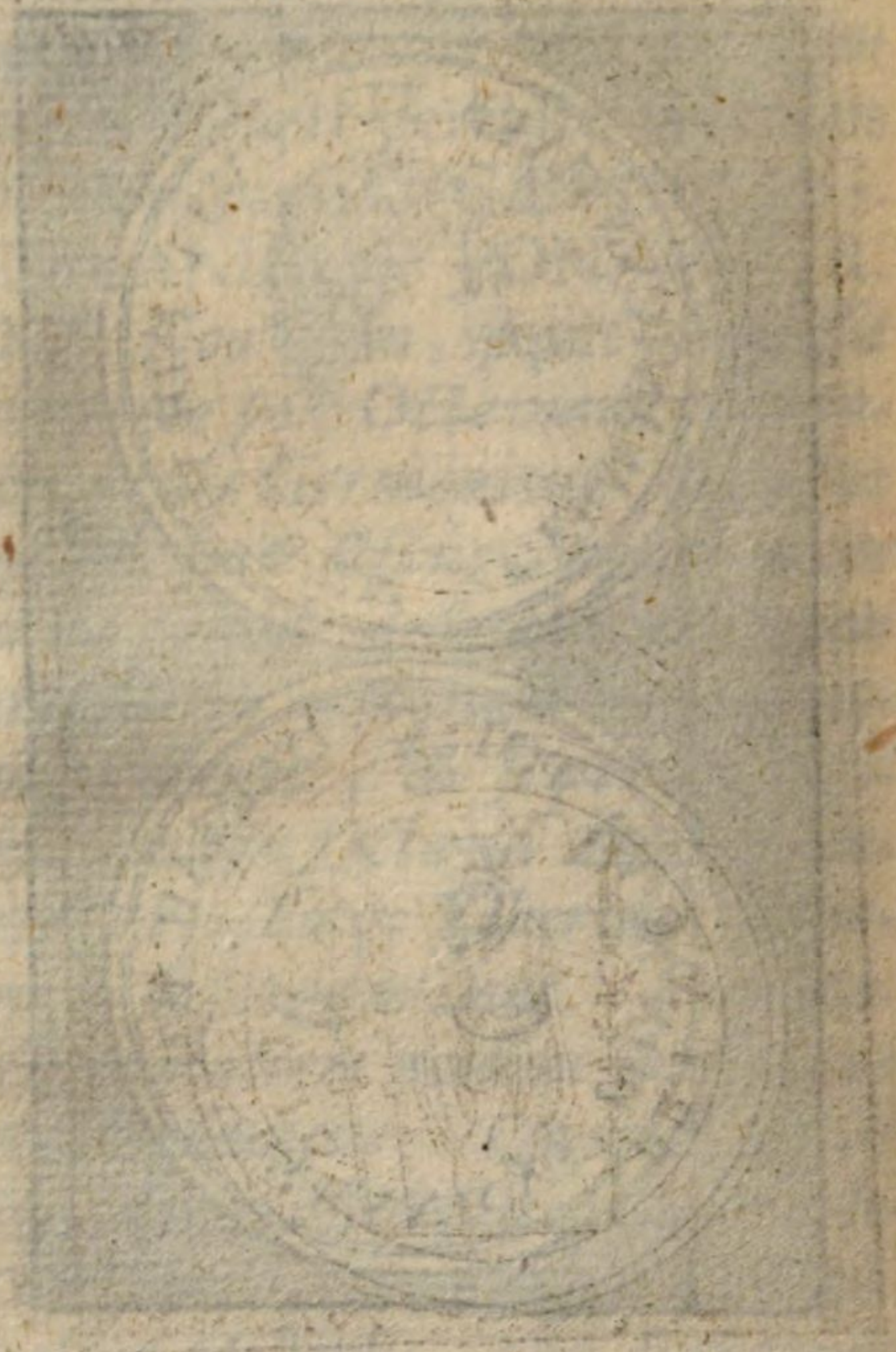
184 *Dissert. de Ortu & Interitu*
parte inscriptio favere videtur nostræ opinioni, scil. *principes juventutis* non solum illi dicti, qui jam Cæsares renuntiati quasi futuræ majestatis heredes, cujus & hanc appellationem Symbolum quoque fuisse eruditorum est opinio, sed & etiam consortes & participes jam imperii Cæsares, quandoque *principes* appellati, forte juvenes admodum & vivente patre non solum in consortium imperii vocati, sed iisdem quoque condecorati titulis, quasi simul & imperatores & Augg. filii. Quorum propria erat hæc appellatio. Nec obstat quod Cæsaris tantum nomen utrique præse ferant nummi, quippe capitis insigne & ornamentum idem significat, quod in aliis nummis nomen *Aug.* in quibus caput imperatoris nec laurea, nec diademate vel corona redimitum cernimus. Ut perspicimus ex plurimis nummis impera-
to-

torum cum florente adhuc cum labente jam imperio Romano percussi. Nihil certi ex insignium horum usu affirmari mihi posse videtur, nisi accedat scriptorum autoritas, quamobrem oportet ut cum hoc studiorum genere sit conjuncta Historiarum accurata cognitio, ut, quod uni deest, ex altero suppleatur, atque ita sese mutuo adjuvent utraque studia. Temporum mutatio sæpe etiam mores mutat. Sæpius Augustorum caput laureatum, quandoque nudum in nummis conspiciamus, atque nisi inscriptio testatum faceret, vel etiam Historiæ eorum temporum, quibus vixerunt singuli, memoriæ prodidissent, Cæsares tantum vel imperatores aut Augustos fuisse, ex insignibus vix posset constare. Imo & posset falli utrumque, ut patet ex nummo in honorem Cæsaris Germanici ex Senatusconsulto, quem nobis exhiber

186 *Dissert. de Ortu & Interitu*
hibet Constant. Landius illustriss.
Comes Italus, in suis aliquot
Impp. Romanorum numismatum
expositionibus, percusso, in cujus
posteriori parte C. CÆSAR AUG.
GERMANICUS. PON. M. TR.
POT. *Non enim, inquit, successit*
in imperio post Octavianum Au-
gustum: nec Germanicus Augustus
unquam fuit dictus, apud quem
summa reipub. deferrebatur: nam
Germanicus nunquam dominatio-
nem assumpsit, & si pertinacissi-
me in excessu Octavii Augusti, le-
giones recusantes Tiberium, Ger-
manico deferre vellent. Solo ita-
que imperatoris nomine decoratus
fuit Germanicus. Quamobrem si
quis sibi huic inscriptioni habenti fi-
dem, Germanicum Augustum nun-
cupatum eo sensu, quo summum
majestatis fastigium penes aliquem
residere significat, persuaderet, ad-
modum sese falleret. Verum in ve-
terum

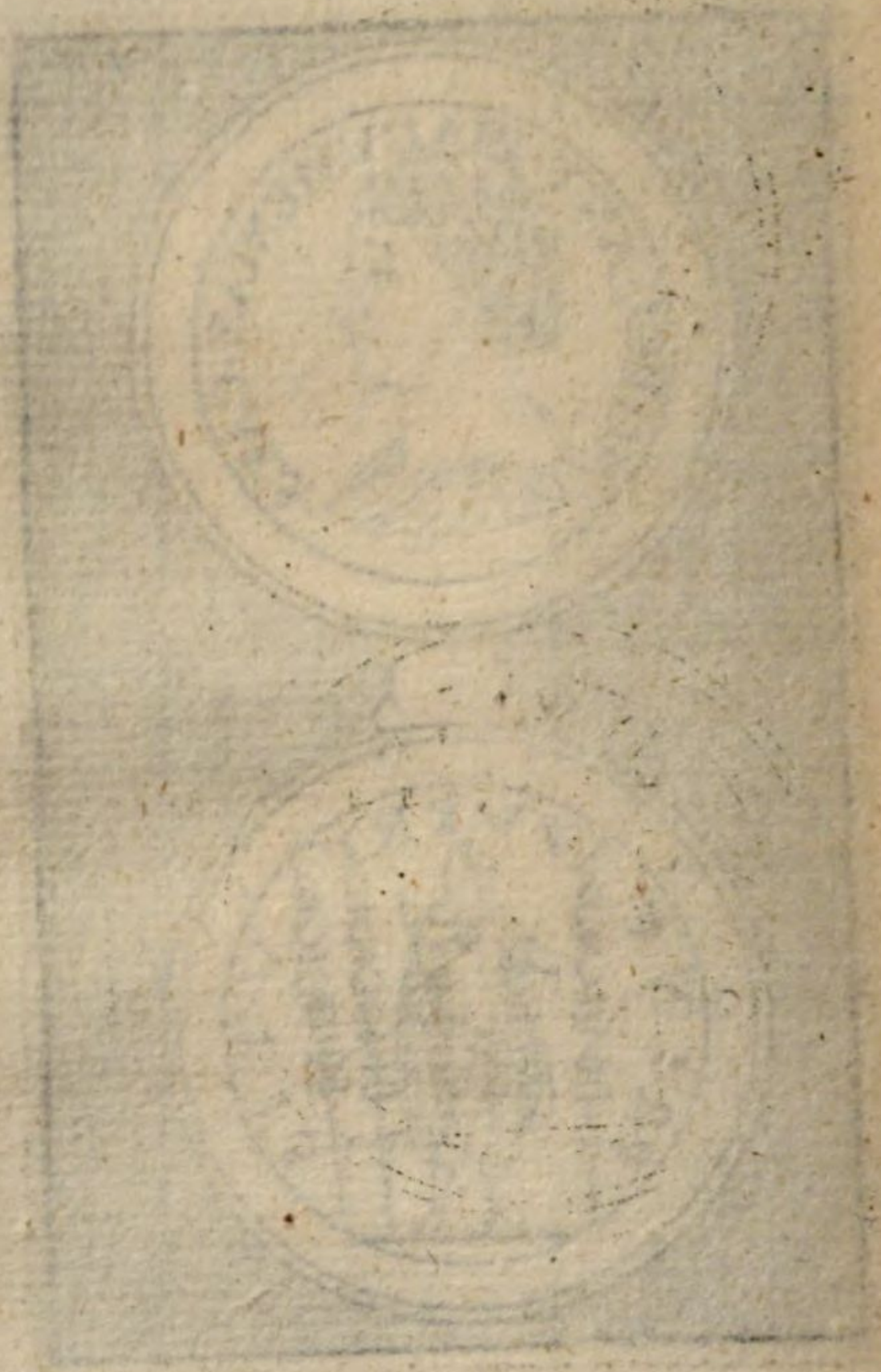

1865 *Trigonometry* 3rd Edition
2nd Containing *Trigonometry*
and *Navigation*

247. 181.

terum monumentis versatus atque Cæsarianorum temporum scriptores evolvens hunc errorem facile perspiciet, atque constabit ipsi nunquam Germanicum Augustum dictum fuisse, *nisi*, ut inquit illustriss. Comes, *concedamus illi fuisse hoc nomen ab Augusto Octavio concessum, quia docent nos scriptores, valde illum dilexisse Octavianum, ut etiam diu cunctatus sit, an sibi successorem destinaret. Sed verius ego, pergit, in numismate legerem, interpretarerque, quod illæ notæ (scil. illa inscriptio quam statim descripsimus) ad Cajum Caligulam ipsius Germanici filium, quem post Tiberium in imperio successisse constat, spectent. Nam & ipsum Germanicum vocatum fuisse, perhibent annales. Neminem latere puto imperatores Romanos nec iisdem insignibus nec inscriptionib. semper usos fuisse, quamvis*
iisdem

188 *Dissert. de Ortu & Interitu*
iisdem condecorati titulis, præfer-
tim labente imperio, itaque sæpius
falleretur, si quis ex illis rerum ve-
ritatem eruere se posse putaret,
nisi prius sibi comparasset exactam
Historiarum scientiam. Testatur e-
nim Suet. Vitellium Germanici no-
men recepissee, Augusti distulisse.
Cæsaris in perpetuum recusasse,
Hinc Tacit. *Histor. 2. Præmisit in*
urbem edictum, quo vocabulum
Augusti differret, Cæsaris non re-
ciperet, cum de potestate nihil de-
traheret. Sed *Histor. 3. testatur*
tandem Cæsarem se dici voluisse,
quamvis aspernatus antea, sed fero
sapiebat. Quamobrem quamvis re-
vera summa rerum potitus atque
imperatoris & Augusti fastigii par-
ticeps, nomen tamen recusabat, ni-
si quod ferius tandem assumpserit,
quamobrem rariores illi nummi, in
quibus expressum *Aug.* cognomen.
Sic Hadrianus omissis aliis titulis
Au-

Augusti tantum nomen assumpsit. Sic Diadumenus Cæsaris titulo contentus aliis abstinuisse videtur, sed ornamentum & insigne, quo caput cinctum Cæsaris non solum dignitatem & Augustæ majestatis successionem, sed cum potestate conjunctam denotat, quippe supr. annotavimus duplicem habere significationem hoc vocabulum, ita ut quandoque absque imperio, quandoque cum eo conjunctum accipi debeat. Ipse se in literis quibus patrem convenisse tradit Lamprid. hoc titulo decoravisse constat, cum ita incipit. *Patri Augusto Augustus filius* &c. Unde capiti ejusmodi insigne inditum, quo & omnes Augusti uti solebant, nisi quod aliquando vel diademate vel laurea coronæ loco caput redimitum in nummis imperatorum Aug. cernamus, sed eadem quoque Cæsariibus communia, præsertim magis magis-

190 *Dissert. de Ortu & Interitu*
magisque labente Romano impe-
rio. Ergone insigne illud quo re-
dimitum caput Diadumeni aliud
quid significare videatur, quam il-
lum juxta inscriptionem Cæsaris
tantum dignitate ornatum fuisse?
quemadmodum plerique seqq. Cæ-
sares eodem ornamento caput cir-
cumdedit ex nummis perspicimus,
ac aliorum scriptorum testimonia
confirmant, ita Claudianus de Ho-
norio nondum Cæsare nondum Au-
gusti fastigii particeps *carmin. 7.*
vers. 84.

*Et sacro meritos ornat diade-
mate crines.*

Ut & alia auctorum loca, quæ ad-
duxit Vir nobiliss. Spanhemius *dis-
sert. 8. de præstant. & usu numism.*
*Quæ ita, inquit, videntur conci-
lianda, ut statuamus proprium
fuisse Augusti insigne, Diadema il-
lud seu coronam auream gemmis
contextam, atque de illo Diadema-
te*

te seu aurea gemmata corona intelligenda statuit illa auctorum loca, qui Diadema aut Coronam soli Augusto fastigio vindicant. Neque statuendum, pergit, successu temporis, omni corona aut diademate Cæsares ita dictos caruisse, sed habuisse eosdem quod minoris esset pretii ac splendoris, sicut etiam in Bysantinis monumentis legisse memini. Constantio certe parenti Constantini, adhuc Cæsari diadema illi fastigio peculiare diserte tribuit Eusebius, cum inquit, qui initio quidem Cæsarium diademate decoratus. Verum cum non lateret virum iudicio & eruditione florentissimum, hæc turbare alii Cæsarium id genus nummi, in quibus sublato omni discrimine cum gemmato diademate, ante & post consecutum nomen Augusti depinguntur, hunc nodum ita solvit scil. sub Constantino

192 *Dissert. de Ortu & Interitu*
tino Magno inductum primum lo-
co laureæ solennis ac ordinarii
usus Gemmati diadematis, quo vel
per aliquot secula caruerant Ro-
manorum Imperatores, vel raris-
sime usi conspiciuntur, qualis an-
num primus Caracalla & post eum
Elagabalus, Aurelianus, Carinus;
Admissum autem a Constantino ri-
tu ordinario diadema, quod rursus
nummi ejus arguunt: ita tamen ut
cum aliis honorum insignibus, e-
jusdem etiam usum in filios in par-
tem curarum ac imperii adsum-
ptos derivari pateretur. At non
continuo quæ patris fuerat in li-
beros eadem filii Constantii in con-
sobrinos Gallum & Fulianum in-
dulgentia. A quo Cæsares quidem
renuntiati, sed cum modo & men-
sura, nempe sine diademate. Non
inficior eruditissimam hanc esse vi-
ri summi observationem & exposi-
tionem, illud fane constat diade-
maticis

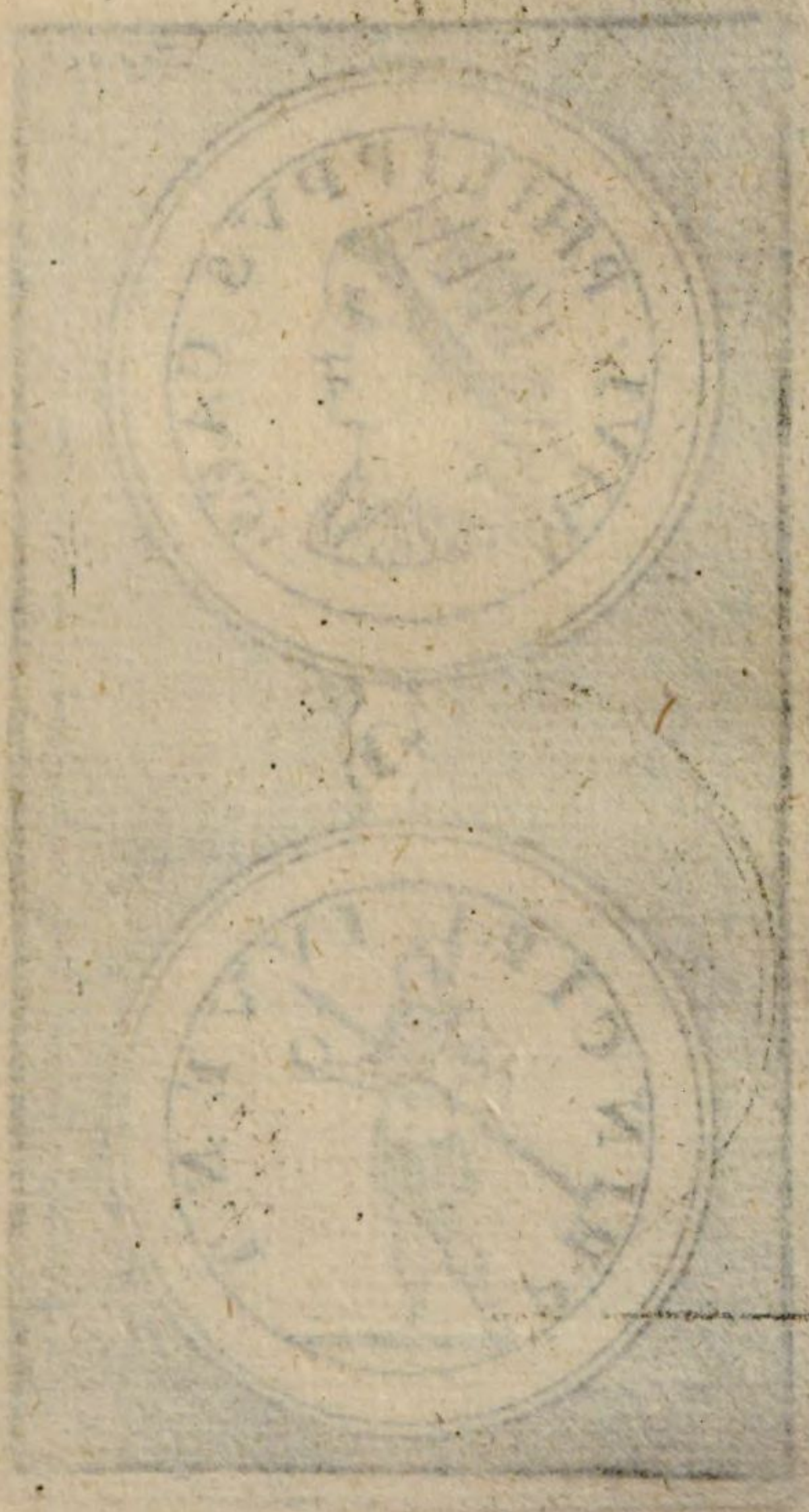
matris, postquam Constantinus summæ rerum præfuit, frequentiorem fuisse usum, quam sub anterioribus Imperatoribus, utpote quorum capita Corona radiata vel laurea redimiri moris fuisse ex nummis factis aperte perspicimus, atque etiam eodem ornamento Cæsarum capita decorata conspiciamus sine ullo discrimine, ut constat ex diversis & Cæsarum & Imperatorum Augusta majestate condecoratorum, numismatis. Itaque facile quem mihi concessurum arbitror vetustiori tempore, quod antecedit imperium Constantini, vix ex capitis ornamentis & insignibus discerni potuisse Augustam majestatem a dignitate Cæsarea. Atque etiam postquam Constantinus summa rerum potitus, laurea adhuc vel corona radiata non solum Cæsarum, sed etiam Augg. capita redimita, nummi testantur, quo orna-

194 *Dissert. de Ortu & Interitu*
mento condecoratus ipse Constanti-
nus in nummo, quem in suo selectis-
simorum nummorum asservat the-
sauro Vir Amplissimus cum in aliis
disciplinis, tum etiam hoc studiorum
genere versatissimus, mihi que exhi-
buit D. *Modè*. Sic in aliis diademate
decoratum conspiciamus, quemad-
modum utroq; ornamento & insigni
Constantini junioris caput ridimi-
tum nummi referunt. Imo neutro
ornatum conspiciamus Magnentium,
quamvis Aug. Sin autem promiscuus
imperio ad Constantinum M. devo-
luto, atque etiam subsequ. imperato-
ribus eorum insignium usus, qui eum
exceperunt, non videtur mihi illa
diadematis differentia aliquem no-
bis usum posse præstare ad digno-
scendam Augustam a Cæsarea di-
gnitate, majestatem, nisi hic iterum
intercedat eorum temporum Scri-
ptorum fides. Non inficior ex inscri-
ptionibus & dignitates perspicere pos-
se,

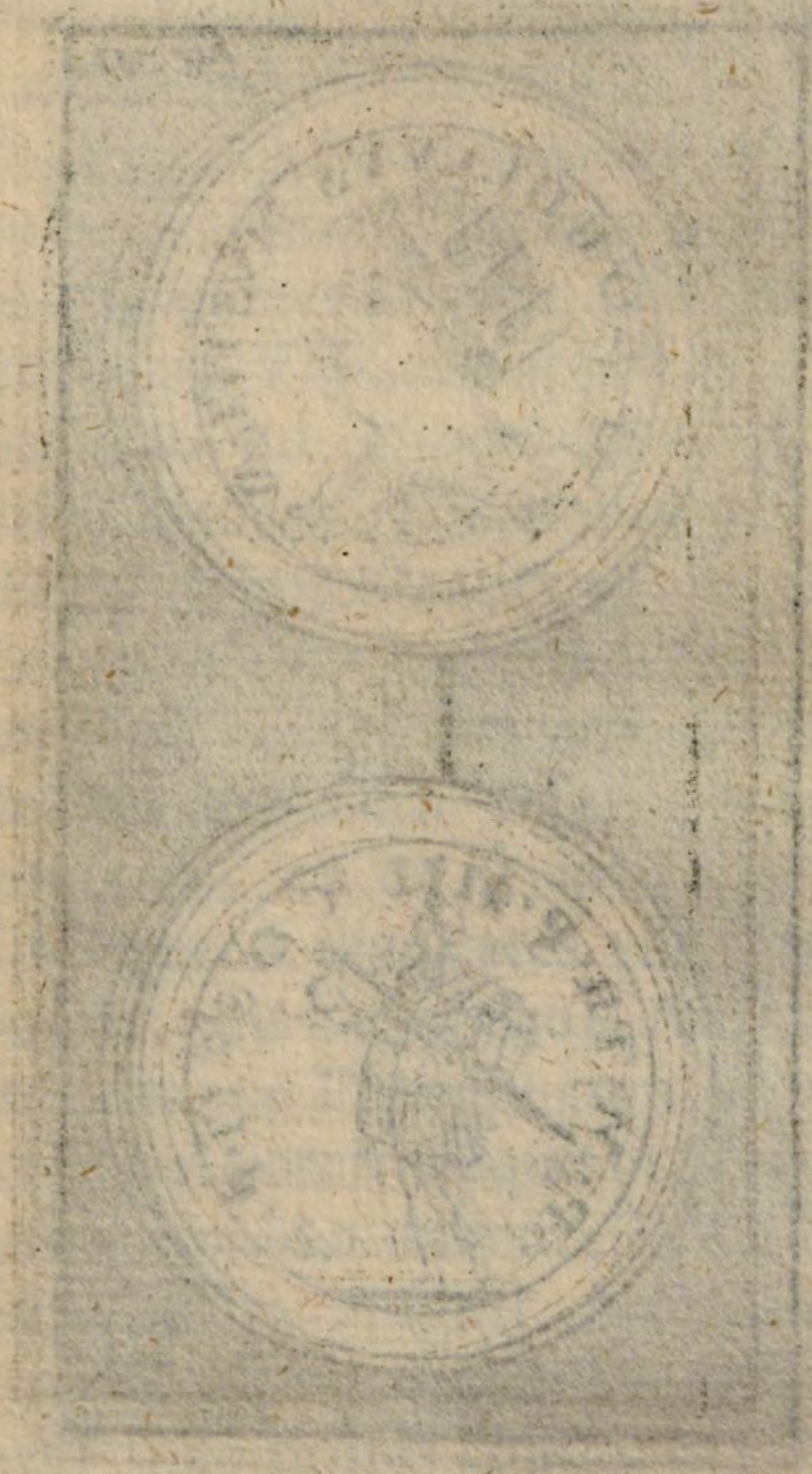
se, verum quoniam supr. annotavimus, & eas sæpius pro lubitu Imperatorum nummis impressas, tum etiam nec convenire idem dignitatis nomen insignibus & ornamentis, quibus & Aug. & Cæsares variis temporibus condecoratos se in nummis depingi voluere, nec iis fides adhibenda nisi confirmata Scriptorum illorum temporum testimoniis. Quod de dignitate Cæsarea luce meridiana clarius mihi esse persuadeo. Quamobrem duplicem hujus appellationis significationem annotavimus; unam, quæ convenit designatis imperii heredibus & sub primis Rom. Impp. potissimum obtinuit; alteram, quæ cum imperio conjuncta Aug. vel saltem imperii participes & in societatem potentiae vocatos denotat. Quorum in numero omnes fere posteriores Cæsares collocandi, qui & Imperatorum atque Aug. insignibus sese

196 *Dissert. de Ortu & Interitu*
condecorasse nummi testatum faciunt. Quo enim magis magisque labi cœpit Romanum imperium, eo aucta etiam Cæsarum magis potestas. Huic ut satisfaceret objectioni, quæ secundo loco moveri posset, Vir omni eruditionis genere Celeberr. diadematis aliorumque insignium, quibus uti solebant Imp. & Aug. Constantinus, usum etiam concessum Cæsaribus ejus filiis in partem curarum ac imperii adsumptis respondet. Verum vehementer dubito an ex nummis possit constare, illud perpetuo observatum, quod forte Constantius tanquam commodum aliquod peculiare Imperatorum filiis concessit; tum etiam ex omnibus nummis, qui sub Constantino ejusque successoribus percussi, possit hæc consuetudo affirmari. Sane constat ex nummis *Licinium*, *Delmatium*, iisdem insignibus Cæsarum insignitos quamvis non impe-

pe-

peratoris filii, sed nepotes. Sed ut ad Diadumenum nostrum revertamur, videtur capitis insigne favere Lampridio; saltem si non Augustus, imperii tamen participem fuisse nullus dubito, & propterea capitis ornamentum eum distinguit ab illis, qui Cæsares appellati quasi destinati ad imperium aliquando suscipiendum, omni prorsus illis rerum administratione interdicta. Eodem modo & plurimi alii Cæsares dicti, atque iisdem insignibus decorati, eadem figuræ nummis impressæ, ita ut si inscriptio non distingueret dignitates, vix conspici posset, quis Cæsar, quis Aug. ut ex contentione Philippi cum Gordiano videri potest. Itaque ut, si absque inscriptione eorundem effigies & insignia cum August. conferantur, vix ulla differentia perspiciatur. Eorum usus primo concessus videtur iis, qui non solum Cæsares nuncu-

198 *Dissert. de Ortu & Interitu*
pati, sed etiam participes imperii fa-
cti, vel imperatores electi, sed non-
dum facti Augg. Hæc etiam di-
stinctio & dignitatis differentia apud
autores videre est. Quamvis Au-
gusta dignitas semper cum Impe-
ratoria conjuncta, attamen vice-
versa qui imperii particeps vel Im-
perator renuntiatus non semper
Aug. Quamobrem salva tanti Vi-
ri summa eruditione dixerim, er-
rare mihi videtur Salmasius in
notis suis ad locum Spartiani in *Se-
vero Cæsare*, ubi inquit, *Qui jam
ante post bellum Parthicum con-
sentiente patre appellatus erat im-
perii particeps. Qui enim impe-
rii particeps, is omnino & Au-
gustus censebatur, nihil enim me-
dium inter Augusti appellationem
& Cæsaris.* Imo revera medium
imperatoria dignitas sive imperii
confortium. Atque hæc dignitates
sejungit Eutropius, cum inquit,
Hinc

Hinc Licinius Valerianus in Rhetia & Norico agens ab exercitu Imperator, & mox Augustus factus est. Atque paulo post, Claudiusque ei successit a militibus electus, a Senatu Augustus appellatus est. Eadem differentia & perspicui posse videtur, si ea, quæ de Tiberio Tacitus tradit, conferamus cum iis, quæ apud Sueton. in vita Tib. legimus. Tradit enim Tacitus Tiberium in societatem imperii & Tribunitiæ potestatis consortium adsumptum ab Octaviano Augusto. Augusti vero nomen demum mortuo Augusto ipsi testamento delatum, utpote quod sibi uni proprium servare voluerat pater, quoniam in eo vis magna potentiæ ipsius sita erat. Quamobrem neque Imperatorum filii, quamvis in societatem potentiæ Augustæ vocati, statim Augusti facti. Imperatores autem quandoque appellari ex scripto-

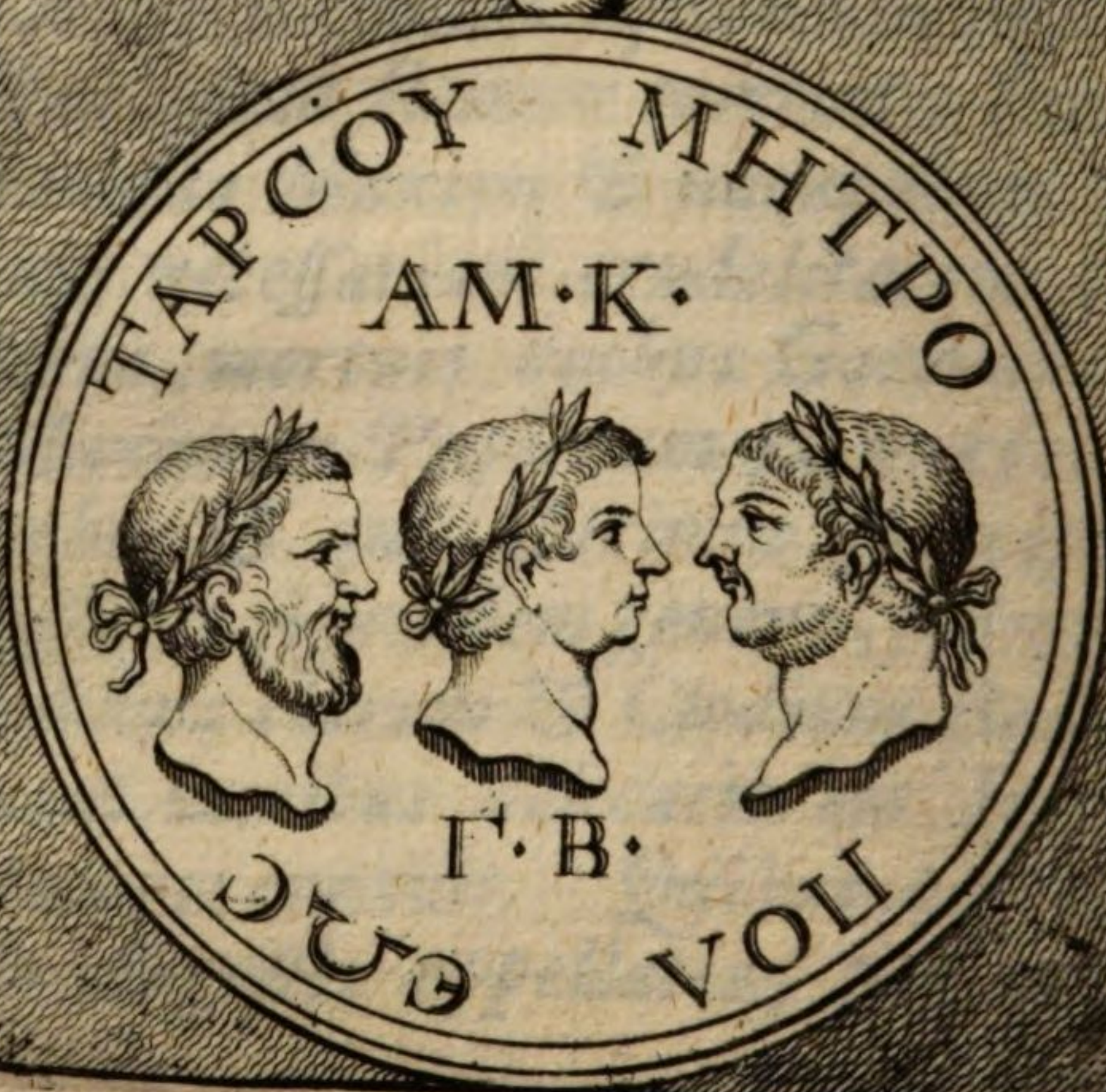
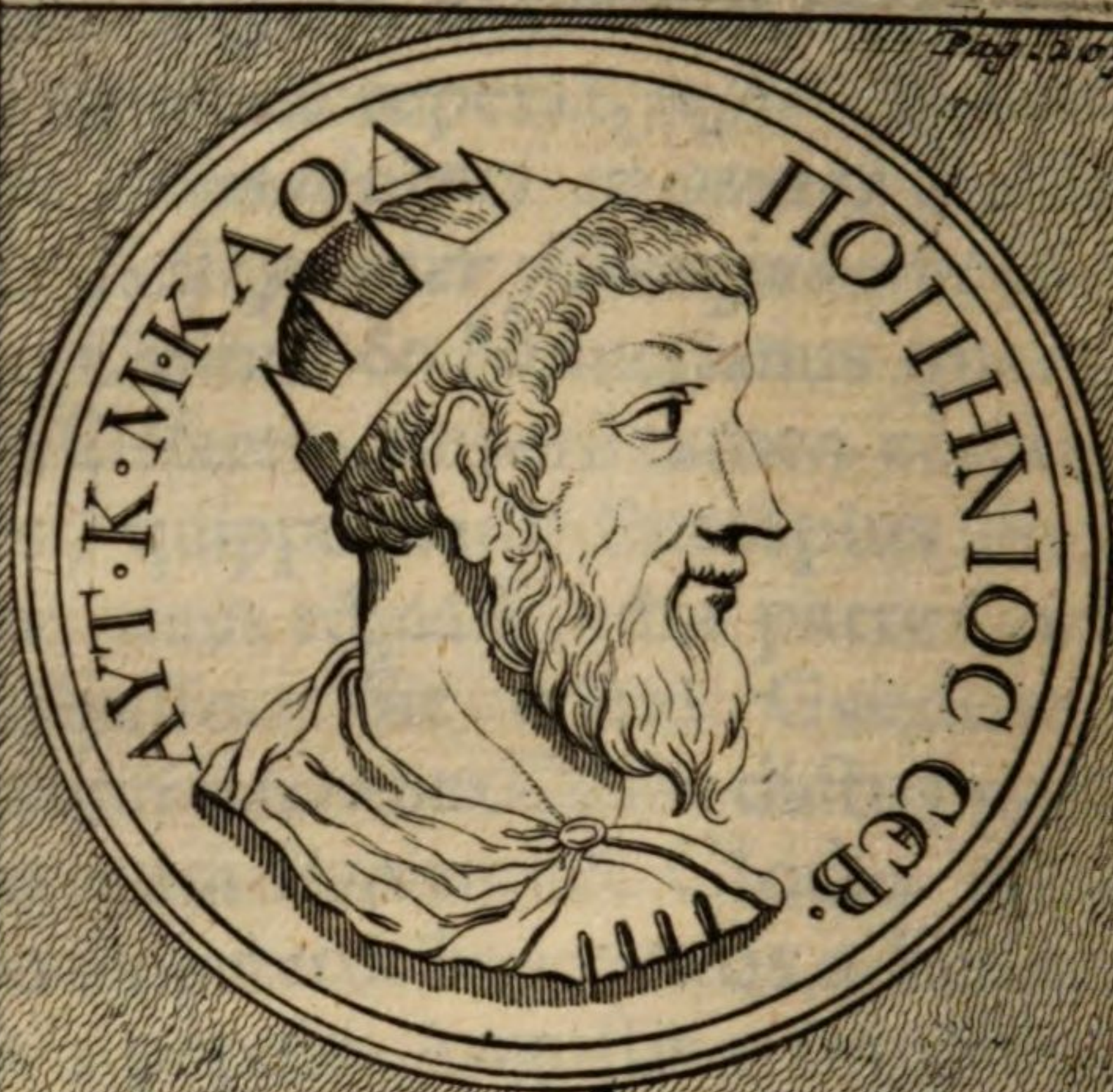
I 4 ribus

200 *Dissert. de Ortu & Interitu*
ribus constat, qui imperii partici-
pes facti; imo interjecto tempore
Cæsaris dignitas cum imperio con-
iuncta fuisse videtur, & proinde
Imperatores etiam Cæsares, quam-
vis hoc titulo abstinerint publice
se se insignire, quia cum Augusti
dignitate quam arctissime conjun-
cta & quasi pari passu ambulabat,
ita ut sæpius nudum Imperatoris
nomen Augustum denotare apud
Cæsarianorum temporum Scripto-
res inveniamus. Quandoque etiam
& alio sensu occurrit, nam ut di-
cere incepimus, quo magis labi cœ-
pit imperium Romanum, eo Cæsa-
rum aucta magis videtur potestas.
Ita ut nonnulla Augustæ majestatis
jura ipsis quoque communicata vi-
deantur, quorum in numero & jus
cudendæ monetæ, quod sibi vindi-
carunt posteriores Cæsares. Sic Im-
peratorem Bassianum Severi filium
jam imperii in consortium vocatum
nun-

nuncupat Victor, non Augustum, si ejus verba conferamus cum iis, quæ habet Spartianus. *Nam cum pedibus æger, bellum moraretur, idque milites anxie ferrent, ejusque filium Bassianum, qui Cæsar una aderat, Augustum fecissent, in tribunal se ferri, adesse omnes, Imperatorem qui scil. filium Bassianum, ac tribunos, centuriones ac cohortes, quibus auctoribus acciderat; sisti reorum modo jussit. Cæsar aderat, & quia cum imperio, id est consors potestatis erat, etiam aderat tanquam Imperator: Cæsaris nec Imperatoris nomine appellat eum Spartianus, utpote qui paulo ante honores, quibus ornatus permittente patre a militibus, meminerat, Adeße, inquit, deinde omnes tribunos, centuriones, duces, & cohortes, quibus auctoribus id acciderat! sisti deinde filium, scil. Imperatorem, qui Augu-*

202 *Dissert. de Ortu & Interitu*
sti nomen acceperat, jussit. Quum-
que animadverti in omnes aucto-
res facti præter filium juberet &c.
Sic Carinus & Numerianus quam-
vis Cæsares, imperii tamen confor-
tes, quippe tradit Eutropius duo-
bus annis regnasse cum patre Caro
Augusto. Sic etiam Gordianus
quamvis tantum Cæsar dictus pari-
ter cum Pupieno & Clodio Albi-
no Imperatoribus creatis, a Senatu
& a populo Augustis, Imperator
vocatus, ita enim Capitolin. in *Max.*
Hæc quum Romam nuntiata sunt,
Senatus Maximi & naturalem &
jam necessariam crudelitatem ti-
mens, mortuis duobus Gordianis,
Maximum Pupienum ex præfecto
urbi, & qui plurimos præcipue
gessisset, ignobilem genere, sed vir-
tutibus clarum & Clodium Balbi-
num moribus delicatiorum Impe-
ratores creavit. Quibus a popu-
lo Augustis appellatis, per mili-
tes

tes & eundem populum etiam parvulus nepos Gordiani Cæsar est dictus. Tribus igitur Imperatoribus contra Maximinum respubl. fulta est. Atque in hoc rerum statu nummum a Tarsensibus cufum exhibet nobis Vir Illustrissim. & Excellentissim. D. Maurocenus Senator Venetus in suo *numismatum Thesauro*, in quo tria Principum, Gordiano inter duos Augustos Pupienum & Balbinum medium tenente, capita impressa eodem ornamento circumdata conspiciamus. Hinc Imperatorium principatum Cæsaris dignitatem vocat Capitolin. in M. Anton. Philos. Hæc confirmant quæ habet Herodianus *lib. 2. cap. 15* ubi de Severo sermonem habens, filiis suis imperium servare cupiente, perspicuens autem Senatus voluntatem majorem circa Clodium Albinum, quod esset vir antiquæ familiæ, eum astu sibi adjungendum ratus est,

204 *Dissert. de Ortu & Interitu*
quare statuit eum specie quadam
honoris inescare ; hinc literas ad
eum per quosdam summi hono-
ris ac summæ affectionis misit,
quibus hortabatur, *ut quoniam oc-*
cisus esset Pescennius Niger, ipse
cum eo fideliter rempubl. regeret.
Eumque Casarem appellans, spem
cupiditatemque hominis anticipat
potestate participanda. Obsecrans,
ut ipse imperii potissimum curam
suscipiat. Te quæso, inquit, ut eo
animo rempub. regas, quo dilectus
es frater animi mei, frater impe-
rii. Capitolin. in Clod. Albin. in-
fra tamen Augusti potestatem Cæ-
sarianum hoc imperium, ut vocat
illud Vopiscus Carin. Poterat e-
nim Augusti arbitrio vel augeri vel
minui. Hinc Vopiscus dict. loc.,
Hic quum Cæsar decretis sibi Gal-
liis atque Italia, Illyrico, Hispa-
niis ac Britanniis & Africa, re-
lictus a patre Cæsarianum tene-
ret

Imperii Romani. 205
ret imperium, sed ea lege ut omnia
faceret quæ Augusti faciunt, quod
Gallico sermone diceremus, *Com-
mender en Chef*. Nullus dubito quin
ex hisce perspiciat lector, esse ali-
quod medium inter *Cæsarem* pro-
prie dictum, id est, destinatum im-
perii hæredem, cui omnis rerum in-
terdicta administratio, & *Augu-
stum*, cui summa rerum delata po-
testas, scil. imperii consortem, Cæ-
sarem esse cum imperio, quo sensu
Augusti sibi hunc titulum, jam Au-
gusti facti reservarunt. Aliud est
Imperatoria dignitate ornatum esse,
sed nondum cum summa maiestate
coniuncta, Principem esse reip. sed
non Principem Augustum. Inter
hasce dignitates multum interfuisse
docet Alciatus Senior *in suis in Ta-
cit. annotationibus*, cum inquit.
*Cæsares dicti, qui Augustæ maje-
statis hæredes designati essent, ad-
ministratione rerum illis inter-*

206 *Dissert. de Ortu & Interitu*
dicta, ni fortasse provinciam Au-
gusti jussu, administrandam ha-
berent. Hinc nulla eis donativi
militibus dandi facultas erat. In
comitatu eos solum habebant, quos
princeps tribuisset. Paulo major
Imperatoris dignitas, qui licet in-
fra Augusti fastigium positus, ejus
arbitrio bella gereret, summam
tamen potestatem in magistratus,
atque milites habebat, jusque illi
indicendi belli erat. Hæc tamen
tantum possidebat precario, per-
missu Augusti, unde Julianus in li-
teris ad Constantium. Præfectos
prætorio, ait, æquitate & meritis
notos tua nobis dabit clementia.
Residuos ordinarios judices mili-
tiæque moderatores promovendos
meo arbitrio concedi est consenta-
neum, itidemque stipatores. Cui
Constantius per legatos præcepit,
ut se intra Cæsaris potestatem con-
tineret, scil. ne plura sibi arrogaret,
com-

commoda, quam ipsi concessa, quamvis forte olim Cæsaribus, qui imperio ornati, eadem permessa fuissent. Sane si Cæsaris dignitas in nudo tantum nomine sita fuisset, hujus nominis prærogativam non præ aliis principatus titulis tantopere extulisset Justinianus *novel. 30. præfat.* Qua de causa, inquit, apud omnes terræ populos nominatissimum CÆSARIS nomen est, & nos præter omnes alias Imperatoriæ majestatis notas eo gloriamur. Non mirum itaque quod Augustæ majestatis insignibus usi, qui Augusti fastigii quodammodo participes Cæsares, quorum fere par aut æqualis Augustæ, potestas fuit. Non plura citabo Scriptorum testimonia, sed eruditorum, quæ hisce addi possent, examinandum relinquam arbitrio, quorum facile principem Joannem Georgium Grævium Historiarum & Eloquentiæ in Alma Traje-

208 *Dissert. de Ortu & Interitu*
Trajectina Academia Professore
celeberrimum, ejusque maximum
ornamentum, MAGNI BRITAN-
NIÆ REGIS Historiographum fa-
cundissimum & accuratissimum, ut
solet in cæteris, in causa fuisse, ce-
lare non possum, quod hanc di-
gressionem disputationi meæ, a qua
tamen non plane aliena, inferue-
rim, utpote quicum aliquando de
hac materia sermonem habere mi-
hi jucundissima cum Viro Clariss.
consuetudo occasionem præbuit,
cujus e congressu semper me do-
ctiorem discedere libens profiteor.
Verum possimus videri nondum sa-
tisfecisse objectioni, si posteriorem
nummi Diadumeni partem intuea-
mur, cujus inscriptio videtur fave-
re Capitolino, Herodiano aliisque
Scriptoribus, qui eum Cæsarem
tantum fuisse tradunt: quippe JU-
VENTUTIS PRINCIPEM, Au-
gustum, imperii consortem, Im-
pe-

peratorem dicere, videtur repugnare ejusdem appellationis & vocabuli energiæ & consuetudini illorum temporum, quoniam *Juven-
tutis Principes* eos appellari ex historiis constat, qui designati imperii heredes, & ejusdem candidati, quibus hoc indebatur nomen tanquam symbolum futuræ successionis, & proinde non imperii translati, sed transferendi erat testimonium & indicium. Sed hisce quædam super reponere incepimus, quibus addi potest illud ipsum non insolitum fuisse, ut perspicui potest ex quibusdam Imperatorum sive Cæsarum, qui imperii participes facti, nummis. Eadem appellatione Philippus, quem in consortium imperii in itinere Philippus pater adsciverat, ut testatur Victor, *Sumpto in consortium filio Philippo, rebus ad Orientem compositis, conditoque Arabiam Philippoli oppido, Romanam*

210 *Dissert. de Ortu & Interitu
mam venit.* Unde etiam caput co-
rona redimitum in nummis conspi-
cimus, ut jam ostensum. Sic etiam
in nummo, cujus mihi copiam fe-
cisse Virum Ornatissimum *D. Modè*
paulo ante dixi, caput Constan-
tini laureatum, cum inscriptione
IMP. CONSTANTINUS P. F.
AUG. in altera parte figura stans
inter duo signa militaria cum in-
scriptione, PRINCIPI JUVEN-
TUTIS.

Quem in honorem alicujus e Con-
stantini filiis percussum statuebat
Vir Ampl. propterea quod Impera-
torum filii & successores sæpe sole-
rent *Principes juventis* appellari,
quod

quod verissimum. Verum & moris erat eorum imagines imprimere nummis, quorum in honorem percussi erant. Cui etiam accedit quod caput figuræ inter signa militaria stantis diademate redimitum non simplicem Cæsaris dignitatem, sed vel Aug. vel in imperii societatem ac consortium vocatum fuisse in cuius honorem percussum indicat. Nec obstat quod mortuo patre Constantio Constantinum demum Cæsarem primo renuntiatum tradat Sossim. quippe Senatum militesque sæpius hanc appellationem imperatorum successoribus dedisse historiæ testantur. Sed posset reponi hanc appellationem non convenire ætati Constantini, qua imperium accepit & Aug. dictus est. Tradit enim Victor eum juveniculum ad patrem in Britanniam pervenisse, & forte iisdem diebus ibidem Constantium parentem, cum morte luctantem invenisse. Eoque mor-

212 *Dissert. de Ortu & Interitu*
mortuo, cunctis qui aderant annu-
tentibus, imperium accepisse. Quod
& Eutropius affirmat, cum inquit,
Constantio mortuo, Constantinus,
ex obscuriore matrimonio ejus fi-
lius, in Britannia creatus est Im-
perator, & in locum patris exo-
ptatissimus moderator accessit. Zo-
simus Cæsaris ei tantum dignita-
tem tribuisse tradit. Verum testa-
tur Victor, eodem tempore, quo
Constantius Constantini pater Au-
gustus appellatus fuit, & Constan-
tinum creatum Cæsarem. Audiamus
Zonaram. Constans autem, sive Con-
stantius, undecimo anno in impe-
rio exacto, ex quo Cæsar appella-
tus fuerat, potestate clementer &
humaniter usus, in Britannia ex-
tremum diem clausit, cum luctu
subditorum, ejus bonitatem desi-
derantium, filio nato majore, Ma-
gno videlicet Constantino ex prio-
re conjuge, imperii successore de-
cla-

clarato. Habuit enim ex secunda quoque Herculii filia Theodora alios filios Constantinum, Anabalianum & Constantium. Sed Magnus Constantinus prælatus est, quod hi patri ad imperium inepti videbantur. Et paulo post. Constantinum pater, adolescentem etiamnum, Galerio dedisse obsidem memoratur, ut interim in re militari exerceretur. Quem cum sibi invidere multis ex indiciis perspexisset Constantinus, nocte cum iis quibus fidebat fuga elapsus ad patrem rediit, eoque pacto & periculum evasit, & paterno imperio potitus est. Vid. Aurel. Vict. & quare non Augusti nomen assumpfisset paternum jam adeptus imperium, utpote qui eodem titulo insignitus partito quasi cum Galerio imperio, quod in Constantinum patre mortuo a militibus translatum. Vict. Eutrop. Quod si hæ rationes vel etiam conjecturæ

214 *Dissert. de Ortu & Interitu*
jecturæ non satisfaciant, literarum
cultoribus & antiquitatibus exami-
nandis & diligenter indagandis ope-
ram navantibus, possem reponere,
non omnium quæ a majoribus con-
stituta, & consuetudine & moribus
introducæta sunt, rationem reddi
posse. *l. 20. ff. de ll.* Sed libenter
hanc quæstionem examinandam &
diligentius discutiendam relinquo,
qui excolendis hisce studiis sese de-
voverunt, & quotidie enixe dant o-
peram. Hoc saltem ex iis, quæ de
translatione imperii in Constanti-
num tradunt Authores, constat,
non suo motu illud arripuisse, sed
accepisse a militibus sibi delatum,
& proinde etiam confirmant quæ
paulo ante dicere incepimus, scil.
Imperium Romanum non heredi-
tarium, sed electione translatum,
vel a Senatu vel populo, vel mi-
litibus hanc potestatem sibi arro-
gantibus, ut ex exemplis a nobis
ad-

adductis perspici potest. Sic Diadumenus vel Diadumenianus ut jam diximus Cæsar a militibus dictus. Eodem modo P. Septimius Geta a militibus communi eorum consensu Cæsar renuntiatus, quamobrem numisma quod exhibet D. Francisc. de Champs, *in numism. select.* & cujus interpretationem ibidem tradit Vir in hoc studiorum genere florentissimus D. Vaillant, in ejus memoriam Severus pater cudi curavit, in cujus una parte Geta puer adhuc nudo capite Cæsaris titulo insignis exhibetur, ex altera parte Dea Concordia ornata stola, ut matrona Romana stans, dextra signum militare apprehendit, duobus aliis ante eam stantibus, & tribus pone, cohortium & legionum symbolis, cum lemmate **CONCORDIA MILITUM**, ad indicandum inquit, Getam filium non a se Cæsarem fuisse

216 *Dissert. de Ortu & Interitu*
fuisse appellatum, sed a militibus
communi eorum consensu renun-
tatum. Quippe observandum sæ-
pius Cæsares ab ipso imperatore
patre renuntiatos, sed ut ejusmodi
electio firma esset, ratam eam ha-
bere solebat Senatus, & hac non
subsecuta, non habebatur tanquam
legitimus successor imperii, quam-
obrem vel Senatus vel miles inter-
veniebat aliquando, & imperium
non in Cæsarem tanquam designa-
tum imperii heredem, sed in eum,
quem ipsi probabant, cum impe-
rio & Cæsaris & Imperatoris ac
Augusti dignitatem conferebat, ut
supr. de Maxentio annotavimus.
Atque notandum quod sæpius Cæ-
sares a patre dicti vocabantur, qui
illam appellationem a Senatu inter-
veniente commendatione Cæsaris
Augusti patris viventis, acceperant,
ut probant ea quæ paulo ante an-
notavimus, & Trajani a Nerva ad-
optio

optio facta, qua in familiam ad-
sciscebatur, nomenque Nervæ assu-
mendi facultatem nanciscebatur,
unde in Trajani nummis NERVA.
CÆSAR. NERVÆ. AUG. F. TRA-
JANUS. In Senatu vero Cæsarem
ab Imp. Nerva designatum testatur,
Dion. Xiphil. in Nerva. Eodem sensu
Imperatoriiis nominibus Tiberium
Neronem & Claudium Drusum
privignos auxisse Augustus apud
Tacitum dicitur, cum ex Senatus
decreto iisdem nominibus augen-
dos curaverit. Quasi ipse fecisset,
quod ex Senatus decreto factum.
Si Cæsaris dignitas a Populo, Se-
nату, vel militibus aliquando con-
ferebatur, multo magis Augusti
nomen & titulum, utpote cum sum-
mo imperio conjunctum, a populo
vel Senatu seu exercitu conferri mo-
ris fuisse dicendum, qui aliquando
vel unum vel plures suo pro arbi-
trio Imperatores seu Augustos dixe-
runt

218 *Dissert. de Ortu & Interitu*
runt, ut perspicimus ex Historiis, &
sup. a nobis ostensum. Itaque ve-
rissimum quod nec hæreditarium
imperium Romanum quasi patri-
moniale, nec ejus transferendi ar-
bitrium penes singulos Imperatores
fuisse & eligendi sibi successorem
facultatem habuisse, nisi vi & ar-
mis usurpatam & ad evitandum
majus malum a populo & Senatu
quandoque tacite comprobata.
Quemadmodum exempla a nobis
adducta docent. Verum Augusti
cognomen hereditarium fuisse &
propterea illud communicasse te-
stamento suo Augustum tam Tibe-
rio quam Liviae ex Tacito perspi-
cimus. *Heredes instituit primos,*
Tiberium ex parte dimidia & sex-
tante, Liviam ex parte tertia,
quos & ferre nomen suum jussit.
Et Tacit. i. annal. Nihil primo Se-
natus die agi passus nisi de supre-
mis Augusti. Cujus testamento in-
latum

latum per Virgines Vestæ, Tiberium & Liviam heredes habuit, Livia in familiam Juliam nomenque Augustæ adsumebatur. Inficias iri nequit Augustum nomen hoc, tum & Imperatoriam majestatem hereditariam voluisse efficere, atque de illa disponendi quasi de bonis propriis, sibi arrogasse facultatem, verum an jure id fecerit indagandum. Et dicendum videtur per adoptionem in familiam & nomen Juliæ potuisse adsciri cum Liviam tum Tiberium, in Augustæ vel Augusti nomen jure adsumi non poterant, quia cognomen hoc amplissimum honoris causa ipsi a Senatu datum, quamobrem honorificum hoc nomen Senatui reddendum potius, qui suo ex arbitrio principi bene merenti conferret, ut in creando principe postea solenne fuit, quam illud quasi privata auctoritate communicare invito Sena-

220 *Dissert. de Ortu & Interitu*
tu heredibus testamento scriptis.
Quamobrem videtur Tiberius in ur-
be hoc cognomento abstinuisse, vel
saltem raro fuisse usus. Quippe ut in-
quit Suet. *Ac ne Augusti quidem no-*
men, quanquam hereditarium, ul-
lis, nisi ad reges & dynastas, episto-
lis adjecit. Nec puto alio sensu a
Suetonio hoc nomen hereditarium
dici, quam quod eodem modo, quo
de bonis suis, ita etiam de hoc no-
mine testamento cavisset, ut ad he-
redes scriptos transfiret. Si autem
hereditarium Romanum non fuisse
imperium constet ex illis, quæ ex
veterum monumentis delibavimus,
nulla fane ratione adstrui potest eo-
rum opinio, qui vel sub Floriano &
Probo, vel posterioribus tempori-
bus divisum imperium in Orientale
& Occidentale fuisse statuunt, ita ut
in tot partes divulsam, alteri illud,
alteri hoc cederet tanquam pro-
prium patrimonium, de quo pro lu-
bitu

bitu quisque disponere potuerit & ad suos transferre heredes proximos, ut dictum a nobis, ubi de imperii inter Constantini filios divisione sermonem habuimus. Non eo inficias, postea Valentianum cum fratre Valente Oriente Occidenteque diviso, hunc sibi retinuisse, illi socio imperii facto Orientem concessisse, & militum etiam copias cum eo partitum, Marcell. *lib.* 26. Verum sibi semper tanquam sui heredes succedebant Augusti in commune regnum, divisum quoad administrationem. Quamobrem non tam divisum imperium, quam exercitium & dignitas Imperatoria communicata pluribus. Post paucorum annorum decursum ad solum Theodosium universum rediit imperium, qui & ipse iterum illud divisit suisque filiis assignavit partes, Arcadio Orientem, Honorio Occidentem relinquens, cuncta ta-

222 *Dissert. de Ortu & Interitu*
men communi nomine velut unum
esset imperium administrabant. Le-
ges conjunctim promulgarunt, ar-
ma conjunxerunt, ac simul consules
crearunt, quorum alter Romæ, al-
ter Constantinopoli residebat, ut
duo dimidia conjuncta viderentur
imperia, Pancirol. *notit. imp. Oc-*
cid. Ob duplicem vero administra-
tionem magistratus geminari oport-
uit. Qui similes fere & iidem u-
trobique creabantur. Quoties ve-
ro imperium in unum coalescebat,
eodem Romano nomine veniebat.
Inficiari tamen non possum post
Arcadii & Honorii ætatem multum
Occidentis imperii detractum maje-
stati, quo Constantinopoli Romam
mittebantur Imperatores Occiden-
tis. Quamobrem Sydonius *carm. 2.*
Salve sceptrorum column, regina
Orientis,
Orbis Roma tui, rerum mihi prin-
cipe misso.

Jam

Jam non Evo solum veneranda

Quirini

Imperii sedes, sed plus pretiosa

quod extas

Imperii genetrix.

Quoniam Romani Imperatores creabantur ab Imperatoribus Constantinopolitanis, Roma ait *carm. 7.*

— *Excusso populi jura atque
Senatus*

Quod timui incurri, sum tota in

Principe, tota

Principis. Et fio lacerum de Cæsare regnum

Quæ quondam regina fui.

Atque continuata est hæc divisio usque ad Valentianum 3. & Martianum, sub quibus Impp. Hunni, Gothi, Wandalī aliæque nationes Barbaræ imperium occidentale invaserunt & quasi inundarunt 4. & 5. seculo, atque imperium tunc temporis misere est dilaceratum, discerptumque, imo funditus deletum

224 *Dissert. de Ortu & Interitu*
detur, extincto fere populo, formaque non solum regiminis accidentalī, sed essentiali corporis mutata. *Eo imperante Occidentale imperium*, quod desiderare sub Honorio cœperat, labi, ut dixi ab initio, cœpit. inquit Sig. Hist. de Occident. imp. lib. 13. in fin. Et idem lib. 14. princ. *Valentianum inde Imperatores illi per tempora exceperunt*, quibus dominantibus fœda ac miserabilis ipsa demum Occidentalis imperii labes est subsecuta. Hi sunt enim qui ipsas prorsus Occidentis provincias amiserunt; hi sunt qui Romam iterum, atque iterum a Barbaris captam, atque incensam viderunt: hi qui Italiæ dominatione exuti nomen, gloriamque Romanam funditus everterunt; hi denique, qui clarissimum imperii Romani lumen, atque inveteratam populis nobilissimæ gentis auctoritatem penitus extinxerunt. Nam
Bar-

Barbaris jam late omnia ditione, libidineque tenentibus, non solum antiqua imperii majestas, sed vetus etiam literarum, atque ingenii dignitas evanuit. Sic Rhadagifus Gothorum Princeps cum quadragintis millibus, teste Zosimo, vel ducentis ut tradit Grotius totam inundavit Italiam An. 405. omniaque longe lateque vastavit, cui sese imparem sentiens Honorius, alios populos Barbaros in belli societatem sollicitare necessum habuit. Sed antequam ad manus ventum panico terrore correptus, sese in fugam conjecit. Post illum Alaricus ejusdem nationis Rex, ad quem mortuo Rhadagiso, imperium descendebat, Romam expugnavit. Quamobrem Claud. de bello Getico.

*Rumpe omnes Alarice moras : hoc impiger anno,
Alpibus Italiae ruptis, penetra-
bis ad urbem.*

Ab Ataulpho demum, cum quo Alaricus affinitatem contraxerat A.D. 412. devastata & depopulata, Oros. 7.c.39. Jornand. Atque postmodum imperium in varias partes divisum & partitum per horum Barbarorum incursiones & devastationes, ita ut singulæ fere regiones & provinciæ suos habuerint Reges ac Principes, quibus paruerunt. Britanni quippe Vortimerum, Saxones Hengistum, Franci Childericum, Burgundiones Guntherum, Visigothi Theodoricum, Vandali Gensericum, Alemanni Sumanum, Ostrogothi Theodoricum, Græci Martianum, & sic etiam alii populi suos habuerunt reges. Quod deinceps Carolus M. devictis Longobardis, sibi jure belli imperium Romanum vindicaverit, inficias iri nequit, sed titulo & nomine tenuis. Populus Romanus idem situ scil. & loco, non genere, non moribus vel legibus (Gothicis enim Alarici legibus abrogatum erat jus Ro-

manum & capite sancitum ne quis
leges illas coram iudice alleget) po-
tentia aut splendore, non eadem
magistratuum nomina nec functio-
nes civiles. Corpore dissoluto,
cætera quoque collapsa, vi dis-
tracta corporis ratione coire non
potuit. Non denegamus Carolo M.
titulum, nomen imperatoris, ac
majestatem Augustalem, nec etiam
Imperatori optimo, qui summæ re-
rum præest hodie jure competere,
verum nec translatione, nec suc-
cessionis jure imperium Romanum
in Carolum conferri potuisse sta-
tuimus. Quoniam non amplius in-
tegrum erat corpus sublata conso-
ciatione & communitate ejusdem
imperii & juris. Debellatis a Ca-
rolo M. Longobardis, nullum ve-
teris reipub. fere apparebat vesti-
gium, sublata corporis specie, dis-
solutis omnibus ejus partibus atque
distractis a se invicem, desinit esse,

228 *Dissert. de Ortu & Interitu*
teriit simul imperium, evanuit ma-
jestas. Titulum tamen assumere
voluntatis est, atque merito illud
sibi vindicavit Carolus, redacta I-
talia a Longobardis occupata. Nec
opus itaque ut transactionem Ca-
roli cum Irene, a Nicephoro ejus
successore ratam habitam, tanquam
modum & titulum translati in Ca-
rolum M. imperii adducamus, quo-
niam ex antedictis perspicimus im-
perium Romanum a Constantino
non potuisse divelli a corpore, id est,
populo Romano, & ad aliam gen-
tem vel nationem transferri, cum
habendi imperii modum & causam
non potuerint mutare imperatores,
ut ait Grotius. Nemo plus juris in
alium transferre potest, quam ipse
habet, atqui deleta per invasionem
Barbarorum Romano imperio, non
potuit transferri, quod non erat in
rerum natura. Ejusmodi transa-
ctionis, qua Carolo cessit imperium
Occi-

Occidentis Irenes , tum postea successor Nicephorus , Irene in insulam Lesbum relegata , regale solium conscendens, mentionem apud nonnullos factam invenio Authores , alii cum Nicephoro ejusmodi fœdus iniisse Carolum accepta corona tradunt. Cum Irene transegisse tradit Plat. & Egnat. *lib. 3. Roman. princ.* Et postea cum Nicephoro, ut alter Occidentis, alter Orientis principatum obtineret , nec hujus in illius ditiones juris quicquam remaneret tradit Sabell. 8. Ejusdem fœderis , meminit Pius Papa *comment. lib. 3. Sonar. Ann. tom. 3.* Sed tradit Onuphrius Panvinus *de Com. Imp. part. 1. cap. 4.* per conventionem inter Carolum M. & Nicephorum de finibus imperii determinandis , titulum imperatoris transiisse, quem, pulsis Longobardis Italia, sibi vindicare potuisse jam diximus, ita enim inquit, *Haud ita multo post,*

230 *Dissert. de Ortu & Interitu
Irene Augusta imperio deturbata,
atque in insulam relegata, Nice-
phorus Orientis imperium occu-
pavit, inter quem & Carolum Ma-
gnum amicitia & pax his legibus
& conditionibus facta, ut ambo
fratres, ambo Imperatores, mo-
re majorum ambo Augusti diceren-
tur: Occidentis quidem Carolus
Magnus, Orientis vero Nicepho-
rus: utriusque imperii terminus
esset urbs libera Venetorum. Vid.
& Blondus Flavius de Gestis Vene-
tor. Cuspidian. in vita Carol. Magn.
Quemadmodum enim anima e cor-
pore suo non potest transire in cor-
pus alterum, nisi dissoluto toto,
quod ex partibus suis necessariis
compositum repræsentat quod est,
nec etiam qualitates corporis vel
cujusdam rei propriæ, propter cer-
tam & peculiarem mutuam conve-
nientiam alteri communicari ne-
queunt; ita nec imperium Roma-
num*

num quatenus & esset ac viveret in populo, in illa societate cujus Romulus fundamenta jecerat, coalitionem perfecerat, prius ab eo accepto imperio, & regia maiestate ornatus, a Constantino divelli potuit ab eodem corpore, & in Græciam transferri salva rep. Potuisset populus conjunctim demigrare, & imperii Romani sedem Constantinopolim transferre, tum etiam urbi conditoris sui nomen imponere, ut sup. annotavimus, & idem corpus manere. Verum invito populo aliud rerum & imperii caput constitui, unde iussa & leges dimanarent, tanquam a populo principe, quibus obtemperare necessum haberet etiam ipsa Roma, sive populus Romanus, quasi pars vel provincia subiecta imperio Orientis, non potuit, nisi cum corporis interitu. Quo sublato non Romanum magis dici potest imperium
rium

232 *Dissert. de Ortu & Interitu*
rium, quam imperium Assyriorum,
Medorum, & Persarum, eodem
nomine appellari potuit, post-
quam subacti a Romanis, alieno
imperio paruerunt. Aut fœdera-
tum nostrum Belgium Hispanicæ
ditionis esse dici potest, postquam
nosmetipsos in libertatem vindica-
vimus, nostrique juris facti, pro-
prium caput, propriumque haben-
tes imperium, proprio etiam no-
mine *Fœderati Belgii*, a cæte-
ris provinciis Hispaniarum Regis
imperio subjectis distinguimur, tan-
quam corpus jam separatum, &
ex septem partibus, quarum singu-
læ provinciæ integram partem effi-
ciunt, compositum, proprias suas
leges habens, proprio jure utens,
ad regiminis formam accommoda-
to. Huic etiam accedit, ut dice-
re incepimus, quod ejusmodi im-
perii translatio non dependet a fa-
cultate & arbitrio Principis, sed
popu-

populi , cui acceptum ferre debet non ipsum imperium , sed ejus exercitium, quod quidem Imperatoris personæ cohæret, ita ut ubi Imperator est , ibidem quoque sit imperium , verum non imperii corpus in quo radicaliter consistit. Quemadmodum itaque jure non potuit privative imperium Romanum transferri in Græciam, ita dici non potest transiisse ad Germanos, consensu & ratihabitione vel Irenis , vel Nicephori ejus successoris interveniente. Quippe, ut dicere incepimus , quod non refedit penes antecessores vel jure domini, vel concessionis, non potuit transferri in successores. Quamobrem si nullum possessionis suæ Imperatores possent allegare titulum, quam transactionem & consensum Nicephori , imperium Romanum in Carolum transferentis , admodum lubrico niteretur fundamento imperatoria

234 *Dissert. de Ortu & Interitu*
toria dignitas atque majestas. Præ-
terquam quod ea tempestate cum
fasces imperii Orientis arripuisset
Nicephorus, imperium Romanum
jam devastatum, & deletum a
populis istis Barbaris, ita ut nullum
prisce imperii & veteris reip. vesti-
gium reliquum esset. Corpore enim
sublato & nomen & cetera, quæ
cum eo inseparabiliter conjuncta
erant, interiëre. Si occidit gens Ro-
mana, si deleta resp. si urbs ipsa ejus
domicilium diruta, quod vix aliter
contingere potest, nisi cum interitu
vel dispersione incolarum, dissolu-
tione corporis in quo est imperium,
quo nihil verius, sequitur *populum*
Romanum non eundem esse qui o-
lim fuit. Quamobrem perperam
statuit Grotius *Quæ olim potuit*
facere populus antequam Impera-
tores regnarent Romani, idem jus
habuisse faciendi ut quisque Impe-
rator mortuus erat, alio nondum
exi-

existente. Quamobrem cum Byzantini Quirites fœminæ Irenes subiissent Imperium, merito, inquit, populus Romanus, illam concessionem sive tacitam revocavit, & per se Imperatorem elegit, ac voce primi civis, id est Episcopi sui, pronuntiavit. Fuit autem hæc electio personalis in Carolum Magnum & quosdam ejus successores. Qui ipsi jus imperii quod habebant in Francos, ut & in Longobardos a jure imperii in Romanos, ut nova ex causa quæsito, sollicitè distinxerunt. Populum vero Romanum eundem dici non posse, qui olim fuit, ex iis quæ disputavimus clare satis constare mihi persuadeo, ac proinde cum ejusdem interitu concidisse imperium Romanum negari nequit, universa fere Italia devicta Longobardorum armis, quam, denuo pulsas, reliqui Imperatores Constantinopolitani sui fecerunt

236 *Dissert. de Ortu & Interitu*
runt plane juris, quorum impe-
rio quum graviter premerentur I-
tali, tum etiam Romani, a terri-
torio & urbis quam inhabitabant,
domicilio, nomen habentes, non
quasi veteris populi propago esset,
nisi forte pro exigua admodum
parte (diu enim obsoleverant leges,
quibus cum servis, Latinis, pere-
grinis, connubium non esse sanc-
tum erat. *Ulp. fragm. tit. 5. l. 3.*
Cod. de inc. nupt.) primum ad Pepi-
num patrem Caroli M. detulerunt,
mox etiam Carolum sollicitarunt,
ut vellet se in pristinam vindicare li-
bertatem, & remp. prope perditam
restituere, ne Italorum nomen pe-
nitus deleri & eradicari atque ex-
terminari ex ipsa Italia Italos, qui
restabant, pateretur. Quod Caro-
lus ita præstitit, ut Italia fere o-
mnis, pulsis Longobardis, ipso-
rumque capto rege Desiderio, cu-
jus ipse filiam in matrimonium ac-
ceperat.

ceperat, in Francorum potestatem devenerit. Alii tradunt, quod verosimile, ab ipso Pontifice, quem infestabat maxime Rex Longobardorum, Carolum imploratum in Italiam properasse, atque ipsum Desiderium captum in Galliam abduxisse *ann. 774.* qua ratione finem Longobardorum regno imposuit, quod duraverat *an. 206.* P. Diaconus *de Gestis Longob.* & Acciajulus *in Carolo M. Sigon. de Regno Italiae lib. 3. 4.* Atque ita non electione, sed belli jure imperium in Carolum translatum. Non mirum quod Italiae Principes, quorum multi ex ipsa Longobardorum gente trahebant originem, sese submiserint armis victricibus Caroli, eumque tanquam Romanorum Imperatorem salutarint, necessitati cedere coacti. Sed in quo statu tum res Romana, populusque fuerit, subacta a Longobardis Italia, perspici potest

238 *Dissert. de Ortu & Interitu*
test ex iis quæ a Gregorio in ex-
positione Ezechielis, descripta le-
gimus. Cum in hæc verba prorum-
pit: *Ubique luctus adspicimus,*
undique gemitus, destructæ ur-
bes, eversa sunt castra, depopu-
lati agri, in solitudinem terra re-
ducta est. Nullis in agris agri-
cola, pene nullus in urbibus habi-
tator remansit. Et tamen parvæ
humani generis reliquæ adhuc
quotidie & sine cessatione feriun-
tur. Alios in captivitatem duci,
alios detruncari, alios interfici vi-
demus. Ipsam autem, quæ aliquan-
do mundi domina videbatur, Ro-
mam conspiciamus immensis dolori-
bus multipliciter attritam, desola-
tione civium, impressione hostium,
frequentia minarum, jam de illa
omnes potentes ablati sunt. Ubi
enim Senatus, ubi jam populus,
omnis in eo dignitatum ordo extin-
ctus, & tamen nos ipsos paucos
qui

qui remansimus , adhuc quotidie gladii , quotidie innumeræ tribulationes premunt , & postquam defecerunt homines , etiam parietes cadunt. Ubinam terrarum populus Romanus , ubi imperium , corpore extincto , num in urbis ædificiis vel potius ruinis civitas consistit , ubi Senatus autoritas , populi majestas , distracta vi civitate & alieno imperio subacta ? Quo jure imperium Romanum in Carolum conferri potuit , imperio suo orbata , si qua civium Romanorum exigua pars reliqua , admixta Barbaris , & subiecta eorum imperio. Quid potuisset transferri juris & imperii in ea , quæ parta jure belli , quis primus civis , ubi nullus civium ordo , & quid deferret civitatis nomine , ubi nullum penes populum imperium , & si quædam imperii umbra penes tunc temporis Italiæ ac Romanæ civitatis

240 *Dissert. de Ortu & Interitu*
tatis incolas reliqua , non Roma-
num merebatur dici imperium, cor-
pore vetere extincto , imperii fonte
ac urbe ejusdem domicilio toties
diruta ac devastata, quod continge-
re nequit nisi cum dispersione inco-
larum , atque societatis distractio-
ne. Et licet omnia in eodem fuissent
Romæ statu , ita ut eodem cor-
pore subsistente , idem adhuc im-
perium continuare videretur, & pul-
sis Barbaris , quasi in integrum re-
stituta esset civitas , eadem leges ,
iidem magistratus , ejusdem im-
perii , & juris communis usus civi-
cum cive intercedens , veluti jure
postliminii republ. iterum revivi-
scere cœpisset , attamen nec popu-
li nec Senatus electione nec confir-
matione voce primi civis pronun-
tiata imperium Carolum obtinuisse,
sed jure belli , suis armis , & pro-
inde suo jure illud sibi quæsis-
& vindicasse dicendum. Quam-
vis

vis tamen salvo adhuc corpore imperii, potuisset tanquam Imperator Romanus aut Rex Italiæ populi nomine veteres possessiones, provincias, regiones, & quæcunque populi Romani fuerunt, neque partitionibus, aut derelicti occupatione, aut victoriæ jure in aliorum populorum imperium concesserunt, vindicare, atque hac ratione jura & majestas imperii sese non latius extendit, quam victricia circumferuntur arma, atque in eas sibi victor regiones & provincias imperium vindicat, quas jure belli tenet ac ditioni suæ adjecit, & proinde eas proprio, non populi nomine possidet, de quibus pro lubitu disponere potest, tanquam de proprio patrimonio, neque consensu vel approbatione populi interveniente. Quod secus quod ad illa regna, quæ electione vel successione deferuntur; quemadmodum populi nomine imperium

L

242 *Dissert. de Ortu & Interitu*
perium exercet, ita & eodem ti-
tulo sub se habet quæcunque sunt
populi, cujus Princeps est, five,
quod idem, primus civis. Extin-
cto vero populo & imperium &
jura imperii evanescunt, posses-
siones, provinciæ, tanquam do-
mino carentes, primo occupanti
& victori cedunt. Ex quibus per-
spicimus admodum a vero aberrare
doctissimum Grotium, dum sta-
tuit Carolum Magnum acceptum
ferre oportere populo Romano im-
perium. Ipse imperii vindex & re-
staurator Carolus non veteris Ro-
mani, sed in veteres possessiones,
Italiæ regnum, & proinde Roma-
nam urbem vel ejus rudera, ejusque
incolas cujuscunque generis imperi-
um sibi quæsit. Neque populum
sibi illud jus arripere voluisse vel ex
ipsa fausta ejusdem acclamatione,
qua excepit principem victorem, pa-
tet. *Carolo Augusto a Deo coronato,*
magno

magno & pacifico Imperatori Romanorum vita & victoria. Acquisivit sibi Romanum imperium eadem ratione, qua Nimrodus Babylonem, Alexander Græciam. Quamobrem apud Paul. Æmyl. *de reb. Gestis Franc. lib. 3.* nobis occurrunt quæ sequuntur. *Solum imperii velut a numine inſeſſum, quaſi numine offerente, Regi Franco dandum, ſummis in religionem meritis id debitum: eum victoriarum gradibus ad id culmen conſcendiſſe, ut ſummus Regum ſummum rerum humanarum titulum obtineat.* Oſtendebat populus fauſta acclamatione gratum ſibi regem vel imperatorem, verum titulum nullum poſſeſſionis defererebat, quaſi ſine ejusmodi conſenſu ſive approbatione, per acclamationem teſtata, imperatoris Romani titulum ſibi non potuiſſet adſcribere Carolus, niſi quatenus tanquam novi corporis ipſe

244 *Dissert. de Ortu & Interitu*
auctor, voluit hunc sibi titulum,
quem suo jure sibi potuisset vindi-
care, a populo & Pontifice sibi
cum aliqua solennitate deferri,
quasi vetus adhuc subsisteret im-
perii majestas. Quamobrem Sle-
idan. *Romanum igitur imperium,*
quod est ad Occidentem solem, va-
rie dilaceratum, præsertim ab eo
tempore, postquam Cæsares domi-
cilium atque sedem Constantinopo-
lim sibi delegerunt, a Carolo Cæ-
sare redintegratum est, ac veluti
novum corpus colorem atque spe-
ciem resumpsit, tot tantisque Pro-
vinciis, ad unius principatum re-
dactis. Quamobrem & successo-
res Caroli inconsulto populo Ro-
mano, & inconsulto Papa ipsi per
se & inter se ita comparaverunt, ut
penes alium Galliæ, penes alium
Germaniæ & Italiæ regnum cum
nomine imperii Romani esset, ut
annotavit doctiss. Gronov. *in notis*
suis

suis. Mirari itaque fatis nequeo Pontificis Romani arrogantiam, qui sibi ex proprio capite non solum approbationem, sed etiam deferendi Romani imperii facultatem ac potestatem vindicat, utpote cujus potestas, si haberet aliquam, (nullam autem, nisi usurpatam, ipsi concedimus) neutiquam confundi debet, cum seculari potestate, consistens in administranda societate civili, quatenus ab ejusdem conservatione pendet vitæ hujus transigendæ beatitudo. Præterquam quod nulla in repub. ut diximus, potestas Ecclesiastica independens, sed pars imperii civilis, quamvis diversum ejus objectum & finis, ac scopus ad quem collimat, deman data quibusdam personis sacris curandis a summo imperante destinatis. Qua igitur ratione in alios conferre potest imperium, qui nec ipse illud habet, atque etiam si habe-

246 *Dissert. de Ortu & Interitu*
ret jus aliquod, alii acceptum ferre
deberet, neque etiam concerneret ci-
vilem administrationem. Atque cum
ipse civis atque subjectus & mem-
brum societatis, summum imperium
privata autoritate teneret, quare de-
ferendi illud in alium sibi faculta-
tem arrogare non posset, nisi ab u-
niverſo populo se accepisse demon-
straret. Verum diximus atque eti-
am probasse me spero corpus illud,
in quo imperium Romanum, tan-
quam suo subjecto, erat ac vivebat,
jam dudum interiisse, ita ut nulla e-
jus species reliqua, & proinde cum eo
imperium evanuisse: deinde Caro-
lum Magnum jure belli sibi titulum,
quo Imperator vocatur, quæſivisse.
Ab usurpatione itaque derivanda
ampla, quam exercet Pontifex,
potestas, cujus ab Imperatorum &
Principum consensu & benevolentia
pendet continuatio. Quamobrem
vana & ridicula quæ olim jactavit
Adria-

Adrianus Pontifex in sua ad Fredericum Imperatorem Romanum Epistola 1. *Romanum imperium a Græcis translatum esse ad Alemannos, ut Rex Teutonicorum non appellaretur Imperator, antequam ab Apostolico coronaretur. Ante coronationem Rex, post Imperator. Unde igitur habet imperium, nisi a nobis? ex electione Principum habet nomen Regis: ex consecratione nostra habet nomen Imperatoris & Augusti & Cæsaris, ergo per nos imperat. Recolite antiqua, Zacharias promovit Cardulum, fecit ei grande nomen, ut esset Imperator & Advocatus Sedis Apostolicæ, ut Romano Episcopo per eum Apulia esset pacata & subiecta, quæ nostra cum urbe Romana est, non Imperatoris Romæ, nostra sedes est, Imperatoris est Aquis in Arduenna, quæ est Sylva Galliæ, Imperator quod ha-*

248 *Dissert. de Ortu & Interitu*
bet, totum habet a nobis, sicut Za-
charias transtulit imperium a
Græcis ad Teutonicos: ita nos pos-
sumus ab Alemannis transferre ad
Græcos. Ecce in potestate nostra
est, ut demus illud cui volumus:
propterea constituti a Deo super
gentes & regna, ut destruamus,
et evellamus, et ædificemus, et
plantemus. Miror Reges atque
Principes qui Romanam religionem
profitentur adeo æquo animo per-
ferre posse usurpatam hanc potesta-
tem, omni justo titulo destitutam,
suosque fines tam late propagare
permittant Pontificibus, ut quicquid
in orbe Romano est, suo parere im-
perio tanquam supremo mundi Do-
mino prætendere non erubescant.
Hinc Dei nomen sibi vindicavit
Gratianus decret. lib. i. dist. 46. can.
7. Quemadmodum unus Deus in
Cœlis, sic solus Deus dicitur in ter-
ris, supra omnia humana elevatus
ad

ad divinitatem ipsam, neque post
Deum quicquam habens supra se.
Quamobrem olim poëtæ cecinere
de *Sixto* 4.

*Oraculo vocis mundi moderaris
habenæ,*

*Et merito in terris, crederis
esse Deus.*

Idem de *Alexand.* 6.

*Cæsare magna fuit, nunc Roma
est maxima Sextus*

*Regnat Alexander, ille vir, iste
Deus.*

Sacrilegii itaque instar habendum,
disputare de potestate & imperio
Pontificis. Spero tamen mihi condo-
naturum, quod in eam adductum
me opinionem fateri necessum ha-
beam, nullum ipsum posse potesta-
tis suæ allegare titulum, nisi me-
ram usurpationem. Quamobrem ad
interrogationem suæ possessionis re-
sponsurus se possidere, quia possi-
det, i. e. malæ fidei esse possessorem

250 *Dissert. de Ortu & Interitu*
tum urbis, tum imperii. Quo enim
jure prætendis penes te residere jus
transferendi imperii Romani, quo-
modo ad te devolutum, quod de-
letum, extinctum, & in rerum na-
tura esse desinit, ubinam popu-
lus Romanus, ubi Roma urbium
Princeps, in qua principatus for-
tuna erat, fons imperii, ubi cor-
pus, in quo radicaliter fundatum
imperium? Evanuerunt omnia, nil
nisi nomen restat, locus, & situs
conspicitur, cum gente ipsa urbs
deleta, nil nisi rudera veteris urbis
imaginem quandam referunt. Ubi
magistratus, ubi fasces imperii, u-
bi populi majestas, Senatus auto-
ritas, ubi leges, & jura, quibus
fundata resp. imperii majestas con-
servata? Quamobrem non abs ra-
tione Costalius J. C. tus fatetur se
nescire *An sit & ubinam sit Roma-
num imperium.* Quod & Sleida-
num in hæc verba prorumpere ef-
fecit.

fecit. Quod quidem imperium Romanum occidit & dissipatum est, ut tria illa quæ ordine præcesserunt ipsum: nam ad Orientem & Occidentem solem latissime regnavit, quidquid in Asia tenuit, & quicquid in Africa, totum est amissum. Maximam Europæ & fertilissimam partem possedit; nunc autem ex illa veluti mole creverunt alia multa regna, prorsus ab ipso corpore separata, & nihil omnino reliquum est, præter titulum & nomen quod adhuc Germania retinet, ad quam postremo est delata potestas creandi Cæsares: qui tamen adeo nulla ex parte conferri potest cum veteribus illis Romanorum Imperatoribus, ut ne sedem quidem ipsam Cæsarum avitam & priscum domicilium urbem Romam teneat. Cui convenit Beroaldi responsio, qui interrogatus, quid in causa fuisset, cur in commentariis

252 *Dissert. de Ortu & Interitu*
fuis ad Apulejum, Imperatorem
Germanorum Maximilianum di-
xisset, rescripsit, *Appellando Ma-*
ximilianum Imperatorem Germa-
norum, non Romanorum, secutus
sum rem, non verba. Censeo quoque
honorificentius esse Imperatorem
Germanorum, quam Romanorum,
cum hoc sæculo Romana nobilitas
decoxerit, & fece & quisquiliis
superstitibus; Germania vero sit
viris, opibus ac magnitudine floren-
tissima. Præterea vero vocare
Regem Romanorum eum, qui Ger-
manis imperet, credidi convenire
ambitiosis, non simplicibus scripto-
ribus. Habeo quoque persuasissi-
mum sacratissimum Maximilia-
num non minus libenter audire, ut
dicatur Germanorum Imperator,
quam Rex Romanorum, cum al-
terum re ipsa fulciatur; alterum
titulo tenus blandiatur. Quam-
obrem Sleidan. *Hæc usque veluti*
præ-

præfatus de Germanis deque Carolo, paucis percurram, deinceps
¶ ostendam, quemadmodum hæc
imperii Romani pars, quæ est ad
Occidentem solem, a Carolo vix de-
mum restituta ¶ recollecta rursus
interierit, ¶ in varias divisa pro-
vincias facta sit multorum di-
tionis, qui veluti peculium suum
illas possident, nec fontem ipsum,
unde manarunt, agnoscunt, ita qui-
dem ut illud augustum ¶ tantope-
re celebratum imperii Romani fa-
stigium, nihil aliud sit hodierno
die, quam tenuis quædam magni
corporis umbra, postquam ex tam
immensa mole redactum est ad u-
nicam Europæ particulam Ger-
maniam. Nam quemadmodum in
hoc mundo nihil stabile, nihil-
que quod mutari non possit, inve-
niatur, sic imperia quoque magna.
Deus pro nutu ¶ voluntate, (sua
divinitatis arcanis causam solum

254 *Dissert. de Ortu & Interitu*
reservans) modo dat, modo aufert:
regna & principatus variis casi-
bus de uno in alium transfert, u-
titurque pro infinita sua sapientia,
bonitate & justitia variis viis ad
præmia distribuenda & iræ suæ
ultionem immittendam. Quod in
tanta hujus imperii mutatione vi-
dere licet. Quæ enim harum re-
rum fortunæ (si loqui sic mihi per-
missum) major instabilitas, vel quod
divinæ iræ manifestius signum,
quam quod tanta imperii magni-
tudo & majestas evanuerit: tot
opes & divitiæ in unum cumulatæ
alio translatae: tantus urbis Ro-
mæ splendor conciderit, tot tri-
umpho, tot legiones & tot exerci-
tus perierint? periit quoque Ro-
mana potestas: unumque quondam
imperii corpus, dissectis & pro-
tractis hinc inde membris misere
lacerum pro dolor conspiciamus in-
quit J. B. Lambertinus Dominus
de

de Crus-hoven *theatr. Reg.* Occidit itaque, concidit, evanuit cum vetus imperii corpus, toties direpta & devastata a Barbaris urbe, disperso populo & in captivitatem redacto, tum etiam novum formatum & restauratum armis a Carolo, ita ut hodie nil restet, nisi titulus & nudum nomen, ab urbis veteris potius reliquiis seu novæ instauratione, quam antiqui populi corpore ejusque propagine derivandum. Sed unde ad Papam illud transferendi imperii nomen ac titulum potestas pervenit. Sit domicilium ejus Roma, quemadmodum cæterorum civium, habitaculum quoque est, ubi lares suos ac penates constituerunt, quo titulo sibi in urbem, in subjacentes quasdam regiones summum imperium vindicat, quo jure sibi arrogat potestatem conferendi Imperatoris titulum in Regem Romanum, quasi Imperator dici nequirit.

256 *Dissert. de Ortu & Interitu*
ret ante coronationem a Pontifice
factam, ita ut eo se non posset insi-
gnire, antequam a summo Pontifice
ipso delatus. Mera hæc est usurpa-
tio, cui favere ex metu & vana qua-
dam superstitione capti atq; decepti
Principes nonnulli voluere, non om-
nes tamen. Diximus sup. Caroli po-
steros inconsulto & populo & Papa
inter se convenisse, ut cum Ger-
mania & Italia regno conjunctum
maneret nomen imperii Romani,
quod suis armis sibi quæsit Ca-
rolus, & in posteros transmisit.
Quamobrem teste Avent. lib. 7. an-
nal. Cum Clemens 6. Pontifex po-
stulasset, ne Ludovicus 4. Imp. an-
tequam a se coronatus, titulo Im-
peratorio uteretur, Academia Pa-
risiensis & Bononiensis hoc postu-
latum Pontificis iniquum & omni
ratione a jure destitutum judica-
runt. Non fugit me Baronium, Bel-
larminum aliosque Pontificiæ maje-
statis

statis ac potestatis egregios adula-
tores objicere, moris fuisse atq; etiam
ab immemoriali tempore obtinuisse,
ut Imperatores Orientis a Patriar-
chis, Occidentis a Pontifice inau-
gurarentur & coronarentur, atque
hac ratione in Sede Imperatoria col-
locarentur, quemadmodum *Leo III.*
successor Adriani Carolum M. pro-
movit, ejusque capiti coronam im-
posuit, atque eum Imperatorem
Romanum subsecuta populi fausta
acclamatione pronunciavit. Verum
& hunc ipsum titulum defugere co-
natus fuit Imperator, re ipsa con-
tentus; scribit enim Eginhard. ad
oblatum Augusti nomen ita ex-
horruisse, ut in hæc verba prorum-
peret, *se, si id præscire potuis-
set tempore, eo die ingredi noluis-
se.* Quia fortasse exosum nomen
Imperatoris eo tempore, atque o-
lim nomen Regis. Coronam qui-
dem imposuit Leo Pontifex, impe-
rium

258 *Dissert. de Ortu & Interitu*
rium non dedit: oblatam a popu-
lo vel ejus nomine Pontifice digni-
tatem accepit, non quasi ipsi ali-
quid novi deferretur, sed ad ca-
ptandam benevolentiam vulgi sper-
nere non voluit, quod veluti gra-
ti animi testimonium offerebatur.
Hinc olim Fredericus I. Adriano
Pontifici, qui Imperium tanquam
beneficium Imperatorem a sua ma-
nu accepisse scripsisset, respondit,
Se coronam nemini acceptam re-
ferre, excepto Deo & Principi-
bus Germaniae. Et Fredericus II.
ad Innocentium, Papam quidem in
spiritualibus habere potestatem, ut
peccatores quoslibet possit absolve-
re & ligare, nusquam tamen legi,
quod Papa divina vel humana le-
ge concedente posset transferre
pro libitu imperium. Consecratio
& coronatio adhiberi possunt, nul-
la autem ea adhibendi necessitas.
Non tam defertur per coronatio-
nem

nem imperium , quam quidem eo declaratur & designatur translatum per electionem id esse in eum , cui imponitur corona. Quamobrem non est de essentia acquirendi imperii , sed acquisiti testimonium. Vel ut inquit Jean Sueur *Hist. de l'Eglise & de l'Empire An. 800. de N. S. Que les Empereurs de Constantinople estoient souvent couronné & sacré par le Patriarche de la ville , de là il ne s'ensuivoit nullement , que l'Empereur tinst sa puissance du Patriarche , encor moins que le Patriarche fust son souverain. Si nos Rois , & d'autres Rois Chrétiens sont couronnés & sacrés par la main de quelque notable Prelat , il ne s'ensuit point du tout que leur autorité dependent du Prelat. C'est seulement une auguste ceremonie qu'on observe avec de prieres publiques, pour obtenir la benediction du Dieu*

sur

260 *Dissert. de Ortu & Interitu*
sur la personne & sur la domina-
tion du Souverain, qui est sacré, &
pour le faire mieux reconnoistre,
respecter & obeïr par son peuple.
Bien loin que ce que Leon a cou-
ronné Charlemagne pour être Em-
pereur, puisse donner de l'avan-
tage au Pape, qu'au contraire
cela s'assujettissoit avec son Siege
& sa ville Rome à l'Empereur.
De là vient, dit il, que comme
nous lisons dans la vie de Charle-
magne publiée par Mr. Pitbou, &
dans les annales de Pepin & de
Charles jusques à l'an 80. Char-
lemagne avant que de partir de
Rome donna ordre aux affaires de
la ville, du Pape & de toute l'Ita-
lie, non seulement aux publiques,
mais aussi aux Ecclesiastiques &
aux particulieres, et ne fit autre
chose tout l'hyver. Verum an non
rationi repugnat, ut, qui ipse &
civis ac subjectus imperii, quod
Ro-

Romanum dicitur, illud conferat in superiorem. Populus quidem inferior post translatum imperium, quatenus semetipsum sponte subjecit imperio ejus, quem reipub. administrandæ præfecerunt, sed quatenus est commune subiectum in quo imperium radicaliter est, tanquam superior illud contulit in inferiorem, scil. membrum ejusdem societatis, sed per successionem in locum universæ societatis, cujus vicem & personam sustinet, superior factus & caput civitatis, cui cæteri obtemperare necessum habent. Papa autem ejusmodi imperii in se translationem factam, illudque in alterum deferendi vel a populo, vel ab eo, qui proprio jure sibi in urbem Romanam eique adjacentes regiones imperium arripere potest, concessam potestatem, nunquam demonstrabit. In populo Israelitico Prophetæ Reges inungebant,
nec

262 *Dissert. de Ortu & Interitu*
nec tamen a Prophetis translatum
in Reges regnum existimare licebit.
Licet nonnulli Imperatores a Pon-
tificibus nec consecrati nec corona-
ti fuerint, justo tamen titulo te-
nuere imperium, & Imperatores
appellati. Imperator enim dicitur
imperium tenere a nemine, nisi
immediate a Deo, interveniente ta-
men facto humano, id est, con-
sensu vel approbatione eorum, pe-
nes quos radicaliter imperium ho-
die residere videtur, qui corpus
Germaniæ repræsentant, ut sunt E-
lectores imperii. Itaque postquam
aliquis electus Imperator ab Ele-
ctoribus imperii vel majori par-
te eorundem, statim sola electio-
ne est verus Imperator nominan-
dus & censendus. Ita ut sola tan-
tum electio ad substantiam Impe-
ratoris pertineat, reliqua ad solen-
nitatem, ut sunt inunctio, conse-
cratio, coronatio. Adeoque Im-
pe-

perator absque consecratione & coronatione Papæ sola electione omnia jura imperii consequi dicendus, quod ex constitutione Ludovici Bavari, quam refert Aventinus *Annal. lib. 8.* patet, quæ quamvis fat proluxa, attamen eam describere nobis placuit, ut cuique constet quantum juris reservatum Papæ ejusque successoribus. Verba ita sese habent. *Licet juris utriusque testimonio manifeste declaretur imperialem dignitatem & potestatem immediate in filio Dei ab antiquo processisse, & Deum per Imperatorem & Reges mundi jura humano generi aperte tribuisse, atque Imperatorem ex sola electione eorum, ad quos pertinet, verum effici Imperatorem, nec alterius aliqujus egerè confirmatione seu approbatione, cum in terris quoad temporalia superiorem non habeat, sed eidem gentes subsint, & nationes:*
et

264 *Dissert. de Ortu & Interitu*
et ipse Dom. noster Christus man-
darit, quæ sunt Dei, Deo, quæ
Cæsaris, Cæsari reddenda, quia
tamen nonnulli avaritiæ & ambi-
tionis cæcitate ducti, divertentes
a tramite recti sensus, in quædam
iniqua & prava commenta & as-
sertiones detestabiles prorumpunt,
fallaciter asserentes Imperialem
dignitatem & potestatem esse a Pa-
pa, electumque in Imperatorem
non esse verum Imperatorem, nec
Regem, nisi prius per Papam, si-
ve Sedem Apostolicam confirmetur,
approbetur, et coronetur: per hu-
jusmodi pravas assertiones, et pe-
stifera dogmata hostis antiquus
movet lites, jurgia suscitatur, et
seditiones procurat ad tantum ma-
lum evitandum, de consilio et con-
sensu Electorum et aliorum Prin-
cipum imperii declaramus impe-
rialem dignitatem et potestatem a
solo Deo pendere: esseque tam de
jure,

jure, quam de consuetudine appro-
 batum, ut, postquam aliquis eligi-
 tur in Imperatorem sive Regem
 ab his, quorum interest, statim
 ex sola electione sit verus Rex &
 Imperator Romanorum censendus,
 eidemque ab omnibus imperio sub-
 jectis sit obediendum. Quum admi-
 nistrandi jus cæteraque faciendi,
 quæ ad verum Imperatorem per-
 tinent, plenariam habeat potesta-
 tem: nec Papæ sive Sedis Aposto-
 licæ, aut alicujus alterius appro-
 batione, confirmatione, autorita-
 te consensuve indigeat. Et ea pro-
 pter hæc in perpetuum valitura
 lege decernimus: ut electus in Im-
 peratorem concorditer, vel a ma-
 jori parte Electorum, ex sola e-
 lectione censeatur & habeatur ab
 omnibus pro vero & legitimo Im-
 peratore, & eidem ab omnibus sub-
 jectis imperio debeat obediri: quum
 administrationem, & jurisdictio-
 nem

266 *Dissert. de Ortu & Interitu
nem imperialem & imperialis di-
gnitatis plenitudinem habeat: &
ita habere, & obtinere ab omni-
bus censeatur & firmiter asseratur
&c. Quamobrem recte Maximilia-
nus I. teste Bodino de repub. lib. 2.
cap. 6. Cum ad Ordines imperii o-
rationem haberet, coronam impe-
rialem a Romano Pontifice accipe-
re minime necessarium sibi videri
dixit, cum imperii maiestatem in
ipsis Ordinibus inesse intelligeret.
Atque neminem fugere potest nec
Ferdinandum, nec Maximilianum II
nec Rudolphum II. nec Mathiam
coronatos, attamen omnes & sin-
gulos ab omnibus, cum subiectis,
tum etiam Regibus ac Principibus,
Imperatores habitos. Sic Caro-
lum V. quamvis a Clemente Pon-
tifice An. 1530. Bononiæ coronatus
fuerit, nihilominus electi Impera-
toris titulo, tam post, quam ante
coronationem Imperialem usum, te-
statur*

statutur Limn. *de jur. publ. tom. i. lib. 2. cap. 4.* Atque affirmante Molinæo in *consuet. Paris. tit. i. de fieff. num. 73. fol. 30.* Omnes docti ita tenent, quod Rex vel Imperator etiam ante coronationem suam, omnem habet potestatem & administrationem. Atque ita etiam ab antiquo semper obtinuisse, solosque Advocatos consistorii Papæ contrarium scribere testatur. Quibus, inquit, *nullo modo credendum est.* Idem jam se vidisse judicari & teneri per principes testatur Hostiens. *in c. super quibusdam v. sign.* Quod scil. Rex Romanorum post electionem concordem habet omnem potestatem, quam Imperator, & quod unctio nihil addit. Hinc Fredericus ad imperii Principes scripserat. *Cum per electionem Principum a solo Deo regnum & imperium nostrum sit, cumque Petrus Apostolus hac doctrina mundum infor-*

268 *Dissert. de Ortu & Interitu*
maverit; Deum timete, Regem ho-
norificate, quicumque nos imperia-
lem coronam pro beneficio a Do-
mino Papa suscepisse dixerit, Di-
vine institutioni & doctrinæ Pe-
tri contrarius est, & mendacii
reus erit. Imo tradit Eginhart,
in vita Caroli M. Imperatorem Ca-
rol. in extremo vitæ temp. evoca-
tum a se Ludovicum Aquitaniæ
regem, qui solus filiorum Hilde-
gardis supererat, congregatis so-
lenniter de toto regno Francorum
Primoribus, cunctorum consilio,
consortem sibi totius regni & im-
perialis nominis heredem consti-
tuisse. Impositoque capiti ejus dia-
demate, Imperatorem & Augu-
stum appellari iussit. Sic iterum
Ludovicus facta inter filios regno-
rum suorum divisione, Lothario
dedit titulum & nomen Imperato-
ris, tanquam primogenito. Nec ipse
quoque summus Grotius, quamvis
Papæ

Papæ blandiri voluisse videatur, hanc transferendi imperii facultatem suo nomine & quasi proprio jure sibi assumere posse negat, dum quicquid juris sibi circa electionem & confirmationem ac approbationem Imperatoris arrogat, id ipsum possidere tanquam primum civem statuatur, ita ut quidquid fecerit Papa, id populum, non Papam, qua talem, fecisse dicendum, quemadmodum plurima negotia, quæ corporis regimen & gubernationem spectant, expediuntur per eum, cui populus ea demandavit. Sed populo dissoluto, extincto corpore, imperio in varias partes distracto, reip. specie sublata, quid juris competit populo Romano, qui hodie urbem novam incolit, ex tot Barbarorum propagatus & coalitus reliquiis, a quibus toties vi distractus, atque in captivitatem abductus, ut coire non potuerit & in unum corpus coale-

270 *Dissert. de Ortu & Interitu*
scere direpta urbe, ut contigit anno 955. quo, teste Procopio, Gensericus Wandalorum Rex classe de-
vectus ex Aphrica in Italiam cum ingenti militum copia, & in bellifocietatem Mauris tractis, urbem prope desertam ab omnibus cepit, eaque direpta captivi sat magno numero Carthaginem deportati sunt, & sic deinceps variis cladibus populo Romano a Barbaris affecto, periit tandem corpus reipubl. & cum eo imperium interiit. Et quamvis ipsa Roma aliquamdiu superstes, antiquæ civitatis tamen nullam speciem ac formam referebat, deserta ab incolis veteribus, ac etiam deletis civibus, eversa reipub., legibus, magistratu, interioribus structuræ vinculis solutis, sublata omni sive juris sive imperii communitate, titulus reliquus vix, & tenuis imago corporis veteris conspiciebatur, donec ad nostra
tem-

tempora perventum, quibus & ipsa imago evanuit, ita ut nullum veteris reipub. vestigium reliquum. Quamobrem quantum a vero deflectit Grotius, cum idem esse populum Romanum hodie statuatur qui fuit olim, & proinde fontem adhuc esse imperii, sicuti reipub. primordio, cum adhuc subsisteret corpus integrum, intactum & illibatum, fundatum suis legibus, proprium habens caput ac regimen, cujus participes ejusdem corporis membra. Errorem vero errore cumulat, dum a populi Romani consensu pependisse affirmat conjunctionem illam Imperii Romani cum Germanis, atque inde etiamnum ipsi reservatum jus approbandæ electionis, quantum scil. ea res ad se pertinet. Qualem approbationem per Episcopum edici & solenniter testatam fieri peculiari coronatione solitum fuisse tradit. Quippe a

272 *Dissert. de Ortu & Interitu*
nobis jam demonstratum, quod
imperium non potuerit transferri
a Romanis ad Græcos, subsistente
corpore reipub. in quo imperium
inerat & vivebat, ad quod omnia,
quæ erant Romani imperii, suam
habebant relationem, quamdiu con-
sistebat, sed eo sublato atque dis-
tracto, omnes quoque partes con-
ciderunt, interierunt, non quoad
substantiam & essentiam, sed ejus-
modi relationem & titulum, quo
dicebantur esse Romani imperii,
& juris, quia ejusdem corporis
membra. In Carolum transiit
imperium titulo quidem Roma-
num, sed corpore destitutum, ex-
tincto fere populo, & sublata spe-
cie corporis. Imo illud ipsum im-
perium, quod in Carolum M. trans-
latum, ne quidem a consensu po-
puli Romani, qui tunc temporis
Romam incolebat, quam imperii
fontem a suis inhabitatum civibus,
ejusdem

ejusdem imperii vinculo sibi devinctis, eadem jura, easdem leges pro agendorum norma habentibus, ut dixi, derivandum statuo, sed belli jure quæsitum, atque in posteros ejus devolutum jure successionis quasi proprium patrimonium, donec, Carolina stirpe extincta, mortuo Ludovico IV. sine liberis masculis, convenerint Proceres imperii Germanici, titulum Imperatoris, nulla habita ratione voluntatis vel consensus Romani populi aut ejus primi civis, conferre in Othonem Saxoniae Ducem, qui se imparem imperio tractando videns, rogavit ut in sui locum surrogarent Conradum Franconiae Ducem, quod factum, qui, cum & ipse gravi morbo implicatus, convocatos ex nobilitate Primos orabat, ut Othonis filio Henrico imperii fasces deferre vellent, teste Sigisberto, Luitprando *lib. 2. cap.*

274 *Dissert. de Ortu & Interitu*
cap. 7. Is est Henricus, qui auceps
dictus, qui invitatus a Pontifi-
ce ad coronam Imperii suscipien-
dam, respondit: sibi sufficere,
quod ex gratia Dei sit Rex Roma-
nus, & quod Germaniam ab infi-
delium incursione defendat. Quam-
obrem non consecratus fuit teste
Crantzio lib. 3. cap. 4. Testimonium
quanti momenti fuerit auctoritas
& voluntas populi Romani per pri-
mum civem ejus Episcopum coro-
nationem testatam fieri, aut ap-
probari, vel confirmari. Etsi forte
ipsis quid juris in eligendo Impera-
tore concessum, id ipsum plane a-
demptum ab Othone III. Senatus-
consulto facto, quo constitutum,
ut solis certis Germanis Principi-
bus vel Proceribus eligendi Cæsa-
ris vel Romani Imperatoris, il-
loc e sanguine orti, facultas com-
peteret, cum exclusione cætera-
rum nationum, imo & ipsius Ro-
mani

mani populi, Pontifexque nemini Cæsaris declarandi potestatem haberet, nisi quem Principes ad majestatis hujus fastigium communi consensu & voto provexissent. Neve idem circa ea, quæ creationem Cæsaris vel Imperatoris spectarent, ampliorem haberet potestatem, quam eam edicendi solenniter. Itaque nullæ jam hodie in eligendo & creando Cæsare populi Romani vel Episcopi partes, adeo ut merito usurpata omnia, quæ sibi deinceps & hodie arrogarunt jura. Quale itaque corpus hodie Romana respub.? sine anima, Germania, non Roma, imperii fons, quamobrem non amplius pro peculiari civitate, sed parte accessoria regni populi Germanici haberi debet, cui jus quæsitum creandi Imperatoris inconsulto Papa & populo Romano, quod ad hæc usque tempora intactum atque illibatum

Ele-

276 *Diff. de Ortu & Interitu &c.*
Electores, tanquam imperii cor-
pus repræsentantibus, reservatum,
quod ipsis diu incolume ut mane-
rat, spero.

FINIS.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

8

8

Meulen, Gerardus van der

Dissertatio de ortu et interitu Imperii Romani

Utrecht 1698

Res/H.ant. 379

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10919193-3